

Denne innberetning er resultat av et arkeologisk registreringsarbeid utført etter oppdrag av Buskerud Kraftverker.

Arbeidet i marken er utført av fire studenter, Guro Bu, Inger Liv Gøytil Lund, Pål Evensen og Frode Jacobsen, i tiden 14/7 - 3/8 1974.

Innberetningene er skrevet av lederne for de to gruppene mannskapene var delt opp i, henholdsvis Pål Evensen (Ossjøen N, n.Hein, Bjordalsvatn) og Guro Bu (Geitsjøen, Hølen, Langevatn, Ossjøen S).

Administrasjon av prosjektet, redaksjon og korrektur av innberetningen er ved Cand.mag. Helge Braathen. Konstruksjon av lokalitetskartene er ved Helge Braathen og tegner ved Universitetets Oldsaksamling Tone Strenger. (Grunnlaget for kartene er Wiederøes Spezialkart i målestokk 1 : 10 000 (DAGALI).)

Underbestyrer ved Universitetets Oldsaksamling, førstekonservator Irmelin Martens har bistått med råd og veiledning under hele arbeidet.

Det gjøres oppmerksom på at registreringene ved Ossjøen ble delt mellom de to registreringslagene, slik at objektene på nordsiden kommer først i innberetningen, mens sørsiden kommer etter Geitsjø-registreringene. De siste er også ordnet på en noe annen måte enn de første.

Helge Braathen.

INNHOOLD

	s.
Del 1	
Innledning Ossjøen - N.Hein	1
De enkelte områders særtrekk	6
N.Hein	6
Ossjøen N	7
Bjordalsvatn	9
Registreringsdel	11
Innledende bemerkninger	11
Forkortelser	12
Ossjøen	13
Nedre Hein	46
Notat om ikke registrerte funn og observasjoner	58
Avsluttende del	60
Funnliste	65
Del 2	67
Innledning Geitsjøen - Hølen - Langevatn - Skrykken ...	68
Registreringsdel	74
Geitsjøen	74
Samtalar med "fjellfolk"	90
Ossjøen S	92
Langevatn	101
Skrykken	103
Dagfisketjørn	104
Hølen	105
Fotoliste	107
Kart	

Innberetning om registreringer grunnet planer om regulering av Dagalivassdraget i området Ossjøen - nedre Hein, Hol og Nore og Uvdal k., Buskerud, i tiden 14/7 - 3/8 1974.

av

Pål Evensen.

Deltakere: Student Frode Jakobsen og student Pål Evensen (leder).

Kartgrunnlag: 1 : 50 000 Natokart (Gradteigskart)
Kartblad 1515 I, SKURDALLEN
" 1515 IV, HEIN

1 : 10 000 Reguleringskart
DAGALI H6 reg. innplottet
DAGALI G6 " "
DAGALI G7 " "
DAGALI H7 " "
DAGALI F7 " "

Vårt mandat. De områder som måtte være registrert før reguleringsalternativene kunne bli vurdert m.h.t. kulturhistorisk verneverdi ble definert som maks. reguleringsnivå. Rundt Ossjøen, som har uregulert normalvannstand på 951 m oh, ble regulerings- og dermed registreringsgrensen i terrenget satt lik 1020 m's koten fra antatt damplasing \emptyset for vannet og vestover. Tilsvarende ble grensen ved nedre Hein, som har uregulert normalvannstand på 1075 m, satt lik 1140 m's koten. Heinseter T.H. mellom øvre og nedre Hein skulle markere undersøkelsens avgrensning mot V. Ved Situbekken mellom disse to områder var et mindre areal langs Heinelvi tenkt disponert av B.K. til anleggsleir. Bjordalsvatn ville også bli berørt av dette alternativet, og noe tid skulle avsettes til en befarings rundt vannet. Traseer for anleggsveien var ikke endelig fastsatt. Våre registreringer skulle bare omfatte sikre og usikre fornminner. Typiske kulturspor av klart resert karakter skulle bare kartlegges som støtte til forståelse av områdets kulturhistoriske kontekst.

Startgrunnlag. Hardangerviddaprojektet for tverrvitenskapelig kulturforskning (HTK) har hatt undersøkelser i området rundt nedre Hein i 1969 og 1970 og i området langs Heinelvi ned til Ossjøen, samt mindre parti av strandbeltet i sjøens vestlige del i 1970. Nordbredden av Ossjøen ble befart i 1973. Hele strandsonen rundt nedre Hein var undersøkt. I terrenget oppover til øvre regul.sone var det blitt foretatt registreringer, mest på nordsida og SV for vannet. Undersøkelsen av strandsonen må betegnes som overfladisk, bortsett fra midten av sørsida og noe vestover, der undersøkelsen kan betegnes som middels god ved prøvestikk med 15-30 m's intervaller. Terrenget vestover fra innfallsos mot øvre Hein var også noe bedre dekket enn det meste av terrenget rundt nedre Hein. \emptyset for utfallsos var det bare blitt foretatt reg. på nordsida. Av reg.objektene ved n.Hein dominerte fangstinnretninger og ruin/tuftgruppen. Sett under ett var n.Hein-området bare delvis og noe ufullstendig undersøkt. Ved Ossjøen var Kolsfettangen det eneste parti av strandsonen som man kunne betegne som godt undersøkt.

Området SV for tangen på sørøstsida av Numedalslågen var også dekket fram til hengebrua over til Låglitunga. I området V for Ossjøen var de nærmeste 250 m N for Heinelvi gått opp fra setrene Hårånatten og Holet til Bjordalsbekken. Videre vestover var det færre søkelinjer langs Heinelvi til Kroken. Partiet mellom Hårånatten/Holet og Aanåi var mer tilfeldig befart. HTK-befaringen i 1973 foregikk mest i strandsonen på nordsida av sjøen og skulle primært være grunnlag for vurdering av mulighetene for steinalderfunn i området. Disse ble ansett som relativt små, men det ble observert mange spor fra jernvinna. I hele området var kullgroper og gruppen ruiner/tufter de vanligste reg.objekter i HTK-1970-undersøkelsen. På Kolsfettangen ble det reg. steinalderlokaliteter og mulige fangstgroper.

Utført arbeide. Vårt arbeidslag utførte tilsammen 35 dagsverk, dvs. ca. 300 timer effektiv arbeidstid. Registratorene ved Geitjøen, Inger-Liv Gøytil Lund og Guro Bu, undersøkte også sørsida av Ossjøen. De konsentrerte seg om strandbeltet og alle setervollene, men de rakk ikke over hele terrenget opp mot ø. reg.grense. Området fra Hauk og østover er dårlig registrert pga. tidsnød. Det samme gjelder terrenget rundt setervollene på Grotbekk og Tandbergsætri. Resultatene av deres arbeid ved Ossjøen blir lagt fram i vår innberetning. Vår vurdering av startgrunnlag og vårt mandat ga følgende prioritering: Grovt regnet 3/5 av arbeidstida ble anvendt på Ossjø-området. På det resterende område ble arbeidstida fordelt med 2 dagsverk ved Bjordalsvatn og innpå 2 dagsverk ved Situbekken og terrenget V for denne, hvor vi hadde fått utpekt sannsynlig vei-trasé. Resten av tida brukte vi i området fundt n.Hein.

Registreringsmåten generelt - vurdering -. Innen de forskjellige områder konsentrerte vi oss om de partier som overhodet ikke, eller bare i liten grad var undersøkt tidligere. Generelt søkte vi grundigere i de deler av terrenget hvor vi anså sannsynligheten for fornminnefunn som stor. Samtidig var vi mest opptatt av visse typer fornminner i de enkelte deler av terrenget. Ved n.Hein konsentrerte vi oss bevisst om søking etter spor av steinalderlok. og ved Ossjøen både etter slike og spor etter jernvinna. Vårt opplegg kan derfor innebygge en feilkilde. Spor av fangstanlegg mente vi var tilstrekkelig dekket, særlig ved HTK-1970-undersøkelsen, men vi lette f.eks. ikke etter skålgroper spesielt. Noe av arbeidstida, særlig ved n.Hein, måtte brukes til å sjekke tidligere reg. I forhold til muligheten for svært mange dobbeltreg. mente vi det var vel anvendt arbeidstid. Tidspresset medførte at ikke alle områder ble undersøkt tilstrekkelig grundig. Spesielt gjelder det Låglitunga, som delvis ligger udekket, og Bjordalsvatn. Vi måtte også renonsere noe på kravene til systematisk prøvestikking både langs n.Hein og Ossjøen. Hensynet til grundighet måtte avveies tidsmessig i forhold til de områder vi mente måtte undersøkes for å få belyst de fysiske kultursporenes størrelsesorden og kulturhistoriske spennvidde.

De enkelte områder. Hele strandsonen på nordsida av Ossjøen fra innfallsøen til Aan T.H. og alle setervollene ble undersøkt av vårt arbeidslag. Terrenget ellers på nordsida ble dekket ved at vi gikk opp flest mulige stier og tråkk og la søkelinjer rundt de fleste myrdrag og ellers noen steder mer tilfeldig. Den samme framgangs-måte ble valgt ved søking på nordsida av Lågen/Heinelvi fra Aan T.H. til og med partiet ved Hårånatten og Holet. Resten av nordsida av Heinelvi vestover i reguleringsområdet ble bare sondert under marsj

til og fra Situbekken og n.Hein. På Lålitunga gikk vi langs sørbredden av Heinelvi fra 1020 m kotens vestligste punkt ved elva til Bjordalsbekkens sammenløp med denne. Derfra søkte vi i sikk-sakk i 2 linjer med hovedretning ØSØ til og med partiet langs DNT-stien fra Geitsjøen til Aan T.H. og langs stien til elva. Arealmessig er det meste av Lålitunga ikke undersøkt.

Vi gikk rundt Bjordalsvannet og holdt oss for det meste nær og i strandsonen. Pga. tidsnød ble østsiden av vannet og utfallsosen undersøkt i raskeste laget. I Bjordalen mellom vannet og Heinelvi gikk vi mest på østsiden av bekken. Tiltagende mørke betydde at det bare kunne bli snakk om en sondering av terrenget i det meste av dalen.

I reg.området rundt n.Hein varierte framgangsmåten noe. På forhånd hadde vi ikke hatt mulighet til å gjennomgå HTK-rapporten. I felten hadde vi bare HTK-1970 for hånden. Denne rapporten var grunnlaget for våre disposisjoner. Stort sett konsentrerte vi oss om sørsida av vannet og østlige halvpart av strandsonen på nordsida. På sørsida reg. vi langs hele strandbeltet og i terrenget opp mot øvre reguleringsgrense mellom Seltjørbekken i V og planlagte damområde Ø av utfallsos. Utover dette gikk vi raskt over området mellom innfallsos og Heinseter T.H. på begge sider av elva. Formålet var delvis å sondere terrengforholdene, delvis å kontrollere vår observasjonsevne i forhold til de tidligere reg. i området. Resten av nordsida ble dekket på samme måte, slik at vi kunne danne oss et bilde av hele reg.området. Det viste seg senere at deler av våre reg. partier på sørsida falt sammen med de best dekkede partier i HTK-1969. Det var likevel få dobbeltreg. De sikre av disse er ikke tatt med her. Derimot overså vi noen tidligere reg. objekter, og vi hadde også noen nye reg. der HTK-1969 hadde lett mest systematisk. Det siste er også et tankekors ved en vurdering av våre reg. representativitet både typemessig og kvantitativt.

Registreringsresultat. I alt ble det reg. 54 objekter. 42 ligger innenfor Ossiø-området. De resterende fordeler seg med 4 ved Bjordalsvatn, 7 ved n.Hein og 1 ved Situbekken. For observasjoner og funn som ikke er reg. er det laget et notat. Kullmiler er ikke reg. eller kartlagt. Det ville være for tidkrevende. En km² ble valgt ut som tellingsområde for å skaffe et numerisk grunnlag for vår vurdering av gjennomsnittstallet. Det er også nødvendig å ha målbare størrelser ved en sammenligning av trekullbrenningsaktiviteten i Ossiø-området og andre strøk. Utvalgskriteriene var: Beliggenhet mest mulig innenfor reguleringsområdet, minst mulig vann og flest mulige terrengtyper innen vedkommende km²-rute. Gradteigen 5393 i vestre kant av Ossiøen virket for oss mest tilfredsstillende. Denne km² ble spesielt grundig undersøkt. Tellingsresultatet ga 23 kullgroper. Alle disse synes sikre som kullmiler.

Registreringsobjektene var sammensatt av følgende typer av fysiske kulturspor:

(Reg. -74)

Type	n.Hein	Bjordalsv.	Situbekk	Ossj.S	Ossj.N	Totalt
Steinalderlok.	3			4	1	8
Koksteinlok.	4	2		2	3	11
Tufter av ukj. alder		1		3	7	11
Jernvinneanl. (slaggeforekomster og event. tufter)					18	18
Dyregraver/fangstgroper					1	1
Tilfeldige oppmuringer (Bogastille, fastringer osv.)		1	1		1	3
Andre typer				2		2
	7	4	1	11	31	54

Kommentar. Bare reg.objektene telles, selv om det f.eks. er flere tufter/ruiner på en reg. lokalitet. På sørsida av Ossjøen har Tandbergsetra og Hauk fått hvert sitt reg.nr., Ossjøen 41 og 42, da disse setervollene hadde hver mange fysiske kulturminner i innbyrdes sammenheng. Kfr. notat om dette. Typebetegnelsen "Andre typer" gjelder groper i 2 reg. på sørsida. Ossjøen 40 er en grop m/usikker funksjon. Antydningssvis er det fangstgrop. Ossjøen 35 består av 5 groper. Den ene m/råjern er muligens et depot. Ossjøen N betyr her hele reg. terrenget N for vannet og elevene Ø og V for utfalls- og innfallsos. Tilsvarende gjelder Ossjøen S.

Terrengbeskrivelse. Generell oversikt. Nedre Hein, Bjordalsvannet og Ossjøen er deler av Dagalivassdraget. Det er det største ikke regul. vassdrag på Hardangervidda når rangeringen er basert på nedslagsfelt og vertikal/horisontal høyde. Kun mindre justeringer av vannføring er hittil foretatt, f.eks. Halnefjorddammen ved Sleipa.

I følge reguleringskartet Dagali F7 er vannstanden i nedre Hein 1074,4 m. Gjennom fire hovedgrener er sjøen samlebaseng for dreneringen i svært mange vatn vestenfor. De viktigste er Store- og Veslekrækkja, øvre Hein, Heinungen, Halnefjorden, Skaupsjøen og Sølstjørnane. Heinelvi og Selstjørnbekkens 2 løp munner ut i vestenden av n.Hein. Fra utfallsos i østenden renner Heinelvi mot NØ

i dalføret mellom Lågliberget, 1277 m oh, i S og Briskelognut, 1214 m oh, i N. Sammenløpet mellom Heinelvi og Numedalslågen som på sørøstsida av Låglitunga kommer fra Geitsjøen, Hølen, Langevann og Skrykken i SV, er ved nordøstspissen av Låglitunga, ca. 6,5 km ØNØ for utfallsosen i n.Hein og ca. 2 km SV for Numedalslågens innfallsos i Ossjøen, som i følge reguleringskartet Dagali H6 har en vannstand på 951,0 m oh. Ø for denne renner Lågen mot ØNØ ned i Pålbufjordens vestlige del og fra Pålbufjorden videre gjennom Tunhovdfjorden mot SØ.

Bjordalsvatn ligger på 1120,0 m oh iflg. reguleringskartet Dagali G6. Dets nedslagsfelt er dels på Bleikeheii og dels Herbutjørnan nordenfor. Fra utfallsos renner Bjordalsbekken Ø for Bjordalsnutan og Briskelognutan ned i Heinelvi 1,5 km VNV for dennes sammenløp med Lågen. Korteste avstand mellom Ossjøen og n.Hein er 8,5 km i luftlinje ØNØ-VSV, og fra disse til Bjordalsvatn er avstanden hhv. 5 km mot VNV og 5,7 km mot NØ.

Fra Dagali er det bilvei til Ossjøen seterstove på nordsida av Ossjøens utfallsos. En rødmerket DNT-sti går på nordsida av vannet via Aan T.H. til partiet S for setrene Hårånatten og Holet, der stien deler seg. Den ene fortsetter på nordsida av Heinelvi og n.Hein til Heinseter T.H. Langs den andre kommer man via trekkpram over Heinelvi til Låglitunga og kan derfra følge nordbredden av Lågen mot Geitsjøen i SV.

Berggrunn. Det SV-norske grunnfjellsområdet av gneisser og granitter dominerer østvidda, og både n.Hein-området, Bjordalsvannområdet og dalføret med Heinelvi østover til Ossjøen tilhører dette. Iflg. kart nr. 010 over bergarter på Hardangervidda, s. 40-41 i NOU 1974 : 30B, går grunnfjellsområdets østlige avgrensning gjennom Ossjøens vestlige del. Grenselinjen er trukket SØ-NV gjennom Grotbekkens innfallsos ved Ossjøens sørsida og gjennom Nysætri/Olasætri på nordsida. Ø for grunnfjellsområdet strekker et felt med metarhyolitt seg nordover fra Ossjøen, så langt sørover at enkelte partier på sørsida, så som Langtangen, tilhører dette feltet. Dette avgrenses mot Ø av en linje mellom Tandbergsetra og Ossjøen seterstove. Området Ø og S for metarhyolitt-feltet, også det meste av sørstranda Ø for Grotbekken, består av kvartsitt, kvartsskifer og konglomerater. Ved Ossjøen finnes det altså 3 berggrunnstyper. Forøvrig ble det funnet bearbejdet kvartsittbiter på nordstranda i Ossjøens vestlige del.

Jordarter. Løsavsetningene i våre reg. områder er for det meste bunnmørener. Langs stredene og ved elve- og bekkeoser er det mer sortert materiale. Stedvis rundt Ossjøen og på sørsida av n.Hein og dalføret mot ø.Hein ligger det ekstreme kalkmyrer, som er viktige for nøytralisering av sur nedbør.

Vegetasjon. N.Hein- og Ossjøområdet danner nordøstdelen av ett av de botanisk sett 10 mest verneverdige områder på Hardangervidda. (Område E, Illustrasjon nr. 013, s. 72-73 NOU 1974 : 30B) Bjordalsvatn og deler av n.Hein ligger i den lavalpine vegetasjonssone. Overgangen til subalpin vegetasjonssone skjer i østenden av n.Hein, på nordsida. Vestenfor er det høgproduktiv mark med storvokst vier, særlig i beltet nærmest vannet på nordsidas vestre del dominerer den storvokste vieren. Ø for utfallsos og østover langs Heinelvi og Ossjøen helt til dennes utfallsos dominerer høgstaudebjørkeskogen og rik sumpskog blant andre bjørkeskogstyper avhengig

av terreng- og markslagstypen. Fjellveggen blir gjennomgående mer høgvokst nærmere Ossjøen. Ved Ossjøen blir også innslaget av gran-skog påtagelig. Fra n.Hein's utfallsos og østover er det høy produktivitet og vegetasjonen i dette området har meget stor betydning for viltlivet.

De enkelte områders særtrekk.

N.Hein. Vannet er langstrakt Ø-V. Største lengde er 2,9 km, og det er bredere i V enn i Ø. Bredest er vannet knapt 1 km fra innfallsos, ca. 950 m målt rett N-S. Strandlinja i den vestlige delen veksler kraftig med vikler mellom utskytende nes og tanger. Den østlige delen har mer rettlinjede strender. Bredden varierer her mellom ca. 125 m og 400 m. Foruten de 2 hovedtilløpene i vestenden, Heinelvi og Selstjørnbekkene, er det mange mindre bekkeosser både på nord- og sørsida.

V for n.Hein. Dalen er tydelig U-formet med hovedretning NV-SØ. Dalsiden går bratt opp mot Seltjørnutan (1257 m oh) i SV og Albrektnuten (1252 m oh) i NØ. Dalbunnen på nordøstsida er svært steinet i den nedre delen. Enkelte steder ligger det mektige storsteinsurer. Stedvis er det myrområder. Sørvestsida av dalen har fuktigere terreng med mer myr og mindre tørre partier. Dalsiden er også mindre uret enn på den nordøstre sida. Elva renner i små stryk mellom rolige partier hvor den flere steder vider seg ut til vide høler med sandbanker og småholmer. Nærmest innfallsosen bukter eleveløpet seg mye. Ø for osen er det en 400 m lang høl, kalt Kristoffer-hølen. Den er nesten lukket mot Ø av tanger fra N og S. Disse er tørre sandakkumulasjoner.

Nordsida av n.Hein. Dalsiden skråner sterkt oppover mot viddeområdet Bleikheii som ligger i 1230-1300 ms høyde. Liene på nordsida har jevn stigning og terrenget er ganske likt langs hele nordsida. Vegetasjonen er frodig, og fra midten av vannet begynner et overgangsparti med noe fjellbjørk mot den subalpine vegetasjonssone. Antall fjellbjørk tiltar mot Ø, og enkelte steder vokser den i klynger og kratt på 2-3 ms høyde. Østover fra utløpsosen vokser fjellbjørkesamfunnene mer sammenhengende, og man kan etter hvert snakke om virkelig skogsterreng. Vegetasjonen på nordsida domineres tildels av kraftig vierkratt i mannshøyde og noen steder enda høyere. Særlig gjelder dette terrenget nærmest den midtre delen av vannet. Krattvegetasjonen avtar mot høyden, men når lengst oppover i lune søkk. I de høyere regioner finnes mest lyng, gress, noe einer og andre lavere busker. Langs den vestre halvdelen av vannets nordside ligger det flere store sand- og grushauger, som er tørre i toppen. Enkelte har liten toppflate og sterkt skrånende sider. Andre er flatere og skulle være vel egnet for bosetning. Ute i vannet ligger flere holmer, som er akkumulert på samme vis. Mellom haugene er terrenget stort sett fuktig, men enkelte bergrabber med tynt jordsmonn ligger som tørrere partier. Den østlige delen av nordsida mangler sandhauger. Strandbeltet er tildels meget steinfyllt. Terrenget oppover er fuktig og dominert av vierkratt. Høyere oppe er det blokkrik mark tildels urer. 4-5 m høye kampstein finnes i dette partiet.

Sørsida av n.Hein. Sørsida har mindre krettvegetasjon og mer myrlendt mark enn nordsida. Lengst V stikker en bred, lav tange ut i vannet mot Ø, slik at det er dannet store vikar både på nord- og sørsida av tangen. Denne kalles Sælstjørntangen eller mer opprinnelig Særstjørntangen. (Kilde: Knut Brekke Hein.) Tangen har flere steder sparsomt jordsmonn over fjellgrunnen. Vegetasjonen består dels av lave busker, mest dvergbjørk, dels av mose, lav, lyng og gress. Tangen er for det meste tørrlendt.

SSV for den sørlige vika ligger en fjellknaus som når opp i 1129 m oh. Terrenget stiger bratt opp mot toppen fra strandsonen. Ellers har hele sørsida av vannet en lav landbrem nærmest vannet. Bredden av bredden tiltar mot Ø fra ca. 200 m til 800 m. Landbremen blir gradvis brattere oppover mot S og går over i fjellskråninger opp langs nordsida av Heinberget (1271 m oh). Bortsett fra et parti innenfor midten av vannet er strandsonen langs sørsida stort sett tørrmark. Delvis sammenhengende, lave rygger, delvis små koller ligger langs store deler av sørsida rett S for strandsonen. De har gjerne 5-10 m høy brattkant ut mot vannet. Noen steder er terrenget S for ryggene nesten sammenhengende større plattåer, omtrent i samme nivå og noe småkupert med holmer og mindre koller i terrenget. Andre steder og sannsynligvis de fleste er det lavereliggende myrer bak kollene. På myrene vokser det multeblomst, lyng, vier og dvergbjørk. Terrenget på sørsida synes bedre egnet for fangst enn andre aktiviteter i fortidig ressursutnyttning.

I østenden av vannet og langs elva Ø for utfallsos er stranda og dalbunnen også på sørsida svært steinfylt. Den flate dalbunnen er smal, og dalsidene skråner bratt oppover. Dalprofilet nærmer seg her V-form, og terrenget virker geologisk yngre (kilde HTK-1969) og er ulikt området V for innfallsosen. På sørsida må man gå minst et par km mot Ø fra utfallsosen før fjellbjørka blir skogdannende i en slik grad at man kan snakke om sammenhengende skogsterreng. Derimot er det store partier med vierkratt oppover langs skråningen i denne delen av sørsida.

Merknad - Mye av ordleggingen i rapporten fra HTK-1969 er brukt i min terrengbeskrivelse over n.Hein-området.

Ossjøen. Denne sjøen er langstrakt i øst-vestlig retning. Største lengde er omlag 5,5 km. Partiene med største bredde finnes i vestdelen av sjøen. Nær midten innsnevres Ossjøen noe av tanger og odder både fra N og S. I østdelen er hovedretningen av strandlinjene mer orientert VSV-ØNØ. I den østligste delen av vannet minsker bredden gradvis mot utfallsosen lengst i Ø. Nærmest osen dannes det en høl ved at en tange fra nordsida stikker ut i vannet mot SV. I tangens forlengelse ligger det en lav holme som samtidig ikke er langt fra sørsida. Vannet passerer der gjennom to under 50 m brede og grunne sund, som minner om små stryk.

I vestenden av vannet stikker det ut en stor flat tange av tørr sandjord mot ØNØ på sørsida av osen. Tangen ender i Ø i en rett, sammenhengende sandstrand som er innpå 300 m lang. Denne stranda er orientert N-S og sørenden innsnevrer den grunne åpningen i en liten kil S for tangen. Tangen er smalest på midten og heter Kolsfettangen. N for den smaleste delen av Kolsfettangen har nordbredden av Ossjøen en innbuktning NØ for innfallsosen. Denne osen ligger N for roten av Kolsfettangen. Terrenget SV for tangen og på denne er jevnt flatt og bare 2-6 m over normalvannstanden.

Området er bevokst med gress, lyng og endel einer. Avstanden fra nordkant av tangens østende til sjøens nordside er omlag 150 m. Terrenget på Kolsfettangen og tvers overfor dennes østende på nordsida har store likheter og utgjør de flateste og slakeste deler av terrenget rundt Ossjøen. På nordsida skyldes terrengetypen fluviale avleiringer da det tilhører deltaområdet skapt av Eanáí. Denne har tilløp fra Orsjortjørni (1080 m oh) og Bjørkevatnet (1158 m oh) i NV. Kolsfettangen er dannet på tilsvarende måte.

Nordsida av Ossjøen. Strandlinja på nordsida har mange utbuktninger i tanger og nes, særlig ved vannets midtre og østligste deler. Den vestligste delen av nordsida Ø for Eanáí-deltaet stiger ganske bratt og jevnt opp mot ca. 1150 ms nivået. Noe lenger nordover ligger Dritarsteinranden (1219 m oh) og på rekke mot øst Synhovda (1219 m oh) og Skomakernuten (1189 m oh). Foten av bratthenget opp mot 1150 ms nivået ligger stadig lengre nordøstover på nordsida, slik at det blir slakere terreng fra vannkanten og nordover. Noe V for midten av nordsida og østover tiltar myrene i antall og størrelse. Langs midten av nordsida ligger de nær og i strandsonen. Lenger mot Ø er de enda mer langstrakte og mer orientert N-S. Noen steder går myrdragene helt ned til vannkanten. På gradteigskartet 1515 I SKURDALEN er det inntegnet 2 bekkeløp på nordsida som ender i dens midtre del. I den østligste delen når Naustehovda S for fjellmassivet ved Skomakernuten opp i 1090 m oh. De tørrlendte områdene på nordsida består for det meste av koller og rygger, hovedsaklig med lengderetning N-S. Mange av ryggene går helt ned i strandsonen. Vegetasjonen på nordsida må karakteriseres som blandingsskog, men bjørkeskogen dominerer kraftig i forhold til både barskog og annen løvskog. Skoggrensen ligger på rundt 1100 m og grensesonen synes å bestå mest av nesten rene bjørkelier. De mindre myrdragene er ofte delvis skogkledd. Myrene synes å ha godt tilsig. Noen av dem har åpne vannpytter i midten. Det ligger 6 setervoller i området mellom Ean T.H. og Ossjøen seterstove. Vollene holdes i hevd av sau som er eneste beitende buskap i området. (Bleikheii-Ossjøen-Sæterdalen markerer stort sett nordligste utstrekning for villreinens vinterbeite. Fjellpartiene rundt Jønndalen har særlig rike lavforekomster.) (Kilde: NOV 1974 : 30B.)

Ossjøens sørsida. I det midtre partiet på sørsida er det flere nes og tanger. Vestenfor går strandlinja jevnt rett Ø-V og østenfor jevnt VSV-ØNØ. Mellom utfallsos og innfallsos er i alt 10 bekkeløp inntegnet langs sørbredd på kartblad 1515 I SKURDALEN. Den største av dem tilhører Grotbekken som drenerer Grottjørnane (1133-1154 m oh). Disse og deres nedslagsfelt ligger mellom Rylteseinbrotet i V og Synsnuten i Ø. Det er de største fjellene på sørsida. De høyeste toppene når opp i hhv. 1283 m og 1274 m oh. Nærmest vannkanten er det en slakt skrånende landbrem i midtre og vestlige del av sørsida. Lenger S skråner terrenget etterhvert kraftigere opp mot Rylteseinbrotet og Bæk ktind (1153 m oh) østenfor. Synsnuten ligger lenger mot SØ. I den østligste del av sørsida skråner terrenget kraftigere helt fra strandsonen. Området nærmest stranda må langs hele sørsida karakteriseres som småkupert med hovedsaklig N-S orienterte rygger av grus og sand. Mellom og omkring disse er det mer våtlendt. De største myrområdene ligger i midtre del av sørsida. Det er her større sammenhengende myrer enn på nordsida. Disse ligger mer konsentrert, og totalt dekker de en mindre del av området S for Ossjøen enn N for. Vegetasjonsbildet er stort sett lik det på nordsida. Nåleskogsdelen synes å være noe mindre. Skoggrensen når bare ved Grotbekken så høyt som på nordsida. Særlig i den østligste delen er den lav, sjelden over 1040 ms koten. Det

er bare 4 seteranlegg på sørsida. Regnet vestfra er det Kolsfet, Grotbekk, Tandbergsætri og Hauk.

V for Ossjøen. Reg.området er omkranset av følgende fjell: Ryltēseibrotet i SØ, Urdelinatten (1154 m oh) i NØ, Halstjørntind (1097 m oh) på Låglitunga i SV, Hårånatten (1163 m oh) i N og mot V går dalføret med Heinelvi. Samløpet mellom Lågen og Heinelvi ligger midt i området. Det er langstrakt Ø-V. Nordsida av Heinelvi og nordsida av Lågen østenfor består av tørre sandmoer mellom våtlendte partier. Ved spissen av Låglitunga forgrenes Heinelvi sterkt. Noen av de flate sandmoene har sparsom eller lav vegetasjon, for det meste einerkratt og lyng. I de områdene som er våtlendte og ellers vokser det mest tett bjørkeskog. N for denne terrengtypen er terrenget småkupert og hovedsakelig sørvendt hellende med store mengder av utraste blokker, tildels i ur. Skråningsgraden tiltar oppover mot bratthenget under Hårånatten og oppover mot Urdelinatten. Det ligger 4 seteranlegg V for Lågens utfallsos i Ossjøen. Holet, Hårånatten og Hegnun ligger ved foten av bratthenget. Urdeli ligger lenger Ø. Bjørkeskogen når opp i 1100 ms høyde på nordsida. S for Lågen ligger skoggrensa lavere. SV for Skriubekken er det bjørkeskog bare langs elvebredden. Låglitunga er svakt nordvendt hellende og dekket med bjørkeskog.

Ossjøområdet som helhet er terrengmessig og særlig vegetasjonsmessig vanskelig å ta seg fram i. De dårlige orienteringsforholdene i deler av området gjorde reg.arbeidet vanskelig, særlig gjaldt det innplottingen.

BJORDALSVATN. Vannet er omgitt av høye fjellpartier. I N når den høyeste toppen opp i 1275 m oh. I S rager Bjordalsnuten 1382 m oh. Skråningen opp mot denne begynner et stykke fra vannet. Den flate, brede landbredden nærmest er våtlendt med flere myrer, småtjern og få koller. Terrenget ellers rundt vannet er hovedsakelig tørrlendt. N for vannet skråner terrenget tildels steilt oppover mot bratthenget. Ø for vannet er det slakere og jevnere helling. 1200 m koten ligger fra 600 m til 1000 m fra østbredden. På nordsida er tilsvarende avstand mellom 300 m og 500 m. Mot V er det jevnt formet U-dal, der Bjordalsbekken renner mot vannet.

Bjordalsvatnet er orientert NV-SØ, men det virker ikke langstrakt da tanger fra midten av øst- og vestsida nesten deler vannet helt i to deler. En dyp og meget smal renne forbinder det nordvestlige og sørøstlige bassenget. Det nordvestlige er størst. Der er største lengde 900 m, målt NØ-SV. I sørøstdelen er det flere store nes og tanger og 6-7 holmer. I nordvestdelen er det bare en holme, og strandlinjen har langt færre buktninger. Et par av tangene i vannet har fast fjell (svaberg) i dagen eller rett under vegetasjonsdekket. Noen steder går myrer og svaberg helt ut i vannkanten. På østsida av nordvestdelen er det en omlag 50 m lang og 5-10 m bred sandstrand av sortert, hovedsakelig finkornet materiale. Innog utfallsos er hhv. vestligst og sørligst i vannet. Ved innfallsosen er det store fluviale avleiringer som flate sand- og grusmoer mellom våtlendte partier. Disse er gjørmet og sivbevokst og strekker seg ca. 500 m langs bekeleiet mot SV. Et slikt sumpreg har også partiet V for tangene ved midten av vannet. Ellers er strandkanten stort sett steinet rundt hele vannet. Tangene i vannet og de fleste av ryggene og kollene, særlig på østsida er overveiende orientert N-S. Deler av sør- og nordsida er tett bevokst med vierkratt. I NØ vokser krattet helt ned i vannkanten. Generelt er

vegetasjonsdekket lavt. Vegetasjonstypen er lavalpin rundt selve vannet. Overgangen til mellomalpin type skjer opp mot fjellpartiene omkring. Bjordalssetrene ligger på nordsida av vannet. Ellers er det omtrent ikke bebyggelse i området.

Registreringsdel.

Innledende bemerkninger. Registreringene presenteres i to hovedgrupper. Den første rommer alle reg. rundt Ossjøen. Disse er nummerert fortløpende etter funnstedets geografiske plassering. De lavere nr. er på nordsida av sjøen fra Ø mot V. De høyere fortsetter på sørsida fra V mot Ø. Der det har vært vanskelig å skille ut den østligste av to eller flere objekter, har de nærmest vannkanten fått lavere nummer. Gruppens objekter benevnes Ossjøen + hvert sitt nummer. Den andre hovedgruppens objekter benevnes n.Hein + nummer. Nummereringen begynner ved Situbekk, fortsetter deretter rundt Bjordalsvatn fra Ø mot V og ved n.Hein fra Ø mot V til slutt.

Innen hver hovedgruppe er objektene ordnet etter typer av fysiske kulturminner i denne rekkefølge: Lokalteter av steinalderkarakter, koksteinslokaliteter, tufter/ruin av uviss alder, jernvinneanlegg og til slutt tilfeldige oppmuringer, herunder bogastille, fastring osv. Tilsvarende inndeling etter typer er gjennomført i HTK's arbeider. Førstnevnte type rommer spor av aktivitet i steinalderen. Disse sporene tilfredsstillers ikke HTK's krav til begrepet steinalderboplass. (For få artefakter og/eller ingen tufter, "teltringer".) Jernvinneanlegg dekker alle spor av jernvinna utenom kullgropene. Noen av disse anleggene kalles slagforekomster. Det gjelder mindre arealer med spredt slagg i overflaten. Det er vanskelig å avgjøre om slaggen da ligger *in situ*. Den er trolig dradd noe utover, men erfaringsmessig viser slagg en jernvinneplass i den umiddelbare nærhet.

Det skilles mellom tuft og ruin. Ruinen består av vegger med synlige stein i flere skift. Begrepet tuft krever oppbygde eller oppkastede valler eller antydning til slike. Det er ofte vanskelig å skille mellom tuft og forsenkning m.h.t. vollantydninger. Bortsett fra tuftene, som entydig inngår i jernvinneanlegg, samles

alle tufter og ruiner i gruppen tuft/ruin av uviss alder, hovedsaklig fordi det er vanskelig å skille ut de som sikkert er fra nyere tid. Slike reg. ikke, men de er nevnt i notat til slutt. De fleste tuftene og ruinene av uviss alder synes å peke mot nyere tid, uten at det er tilstrekkelig dokumentert.

Forkortelser:

l = lengde, h = høyde, b = bredde, d = diameter,
db = dybde, reg. = registrering(-er),
regul. = regulering, lok. = lokalitet,
U.D. = Usikker datering, T.H. = turisthytte,
DNT = Den norske Turistforening,
HTK = Hardangerviddaprojektet for
tverrvitenskapelig kulturforskning,
n. = nedre, ø. = øvre, str. = størrelse.

Stein angis med største mål.

OSSJØEN 23

Steinalderlokalitet

Avmerket:

Kart: DAGALI H6

Flyfoto: R 10 E 10-4318

Gradteigsposisjon: 547939, Kartblad 1515 I SKURDALEN

Lokalisering og terrengbeskrivelse. Lok. ligger i vestligste del av Ossjøens nordside på nordøstsida av neset der Ean T.H. har naust og båtplasser. Fra sørligste punkt av stranda på nordøstsiden stikker en sandtunge i vannskorpa ut i en liten, grunn bukt østenfor. Lok. ligger i fjæra på innsiden av roten av sandtunga. Avstanden til naustet i SV er 65 m. Hele neset er flatt og lavt og uten skog. Vegetasjonen består av ungbjørk, einer, lyng og gress. Stranda består av noen større og mange knyttnevestore stein, grus og sand, til dels i belter. Strandvollen ligger 0,5 til 2 m fra vannkanten.

Beskrivelse. Det ble funnet to lyse kvartsittstykker 1 m fra vannkanten og med 1 ms mellomrom i et grusbelte. Det ene er et bearbeidet avslag. Det andre er en uregelmessig kjerne. Største mål er hhv. 38 mm og 30 mm.

15 m N for disse ble det funnet et kvartsittavslag i vannkanten. Det er lyst med noen brunlige striper og delvis grønnspettet. Største mål er 32 mm.

OSSJØEN 9

Koksteinlokalitet

Avmerket:

Kart: DAGALI H6

Flyfoto: R 9 E 12-4318

Gradteigsposisjon: 583941, Kartblad 1515 I SKURDALEN

Lokalisering og terrengbeskrivelse. Lok. ligger i østligste del av Ossjøens nordside på den største tangen SV for Naustelii. Avstanden fra den store bygningen sørligst på setervollen der til sørligste punkt på tangen

er ca. 320 m. Tangen ble av oss registratorer døpt "Sjøflytangen". Den er jevnt flat med et bredt strandbelte, særlig på sørvestsiden. Stranda består av sand og grus, som er finkornet i vekslende grad. Vegetasjonsdekket på tangen er lavt og domineres av lyngarter samt noe einer og gress. Strandpartiet hever seg på sørøst- og sørvestsiden mot en markert strandvoll, som gir inntrykk av tildels kraftig utvasking. Terreng bak strandvollen er omtrent i samme nivå som denne. Strandbeltets bredde varierer fra 2-3 m opptil nesten 20 m, bredest mot S og SV.

Kommentarer. De 12 deltakerne i utvidet reg.kurs 1974, Bergen/Stavanger lette på tangen etter spor av steinalder. Årets 2 reg.lag finkjemmet et par ganger stranda under timelang venting på flytransport. Også uten resultat. Likevel må tangen selvsagt ikke avskrives som mulig steinalderlok.

OSSJØEN 16

Koksteinlokalitet

Avmerket:

Kart: DAGALI H6
Flyfoto: R 3 E 10-4318

Gradteigsposisjon: 560938, Kartblad 1515 I SKURDALEN

Lokalisering og terrengbeskrivelse. Lok. ligger på vestlig halvpart av Ossjøens nordside på spissen av det største neset SØ for Osjoroi. Avstanden mellom spissen av neset og selet midt på setervollen er ca. 470 m i luftlinje. Neset er en opptil 7 m høy kulle, som er omgitt av en steinfylt strand med varierende bredde. Kullen er bevokst med klynger av løvkratt. For det meste ungbjørk og einerbusker. Undervegetasjonen består av mose, lyng og gress. Kollefotens jordfaste dekke av hovedsaklig gress opptar stedvis en stor del av strandbeltet slik at strandsteinen bare sees i vannkanten og nærmeste meter innenfor.

Beskrivelse. Et par kokstein ble observert i vannkanten og ute i vannet. Av 5 prøvestikk i strandsonen innenfor var bare det ene nærmest kollens fot positivt. Det ble konstatert kokstein til dels oppmuldret og et 2 cm tykt og oppblandet trekullag fra 10 cm under overflaten. Det ble stukket flere steder i skråningen og særlig oppe på kolleplatået med negativt resultat. Avstanden mellom funnsted og koksteinførende stikk var 2-4 m.

OSSJØEN 6

Tuft, U.D.

Avmerket:

Kart: DAGALI H6

Flyfoto: R 6 E 12-4318

Gradteigsposisjon: † 585942, Kartblad 1515 I SKURDALEN

Lokalisering og terrengbeskrivelse. Denne ligger 8 m V for lok. nr. 5^{x)} og over 30 m ØNØ for østsiden av roten til sandtungen, "Sjøflytangen", på nordsiden av Ossjøens østligste del. Avstanden til vannkanten er 5 m og stien passerer Ø-V 2 m unna. Partiet mellom strandbeltet og stien er bevokst med ungbjørk, einer, blåbærlyng, mose og gress.

Beskrivelse. Tuften er rektangulær N-S. Tverrveggen i N og de nærmeste delene av langveggene er klart markert med endel rundkantet stein som stikker opp av gress- og mosedekket. Sørvegg mangler og langveggene går mot S gradvis i ett med terrenget. Grunnflaten i tufta er omlag 0,5 m forsenket i forhold til markoverflaten utenfor veggene. Forsenkningen skråner svakt helt ned til strandkanten. Tuftens l. er 6 m og br. er 5 m. Innvendig målt er br. 2 m. Innvendig vegg-liv i norddelen av tufta viser at veggene er tørrmurt med kantstein og rundkantet stein. I norddelen er det lagt noen heller fra langvegg til langvegg

litt over gulvnivå. Hellenene var tildels ute av stilling. I nordøstre hjørne syntes et lite kammer bygd under dem. S for denne lå en jernplate og noen plankestumper i plan med hellene.

Trolig har tuften fungert som naust, kanskje sekundært. Et noe nedgravd båthus ligger parallelt med tufta 5 m vestafor.

OSSJØEN 7

Ruin, U.D.

Avmerket:

Kart: DAGALI H6

Flyfoto: R 7 E 12-4318

Gradteigsposisjon: 585943, Kartblad 1515 I SKURDALEN

Foto:

FILM NR: L 1191 bilde 1

Lokalisering og terrengbeskrivelse. Lok. ligger N for Ossjøen i norddelen av setervollen på Naustelii. Mot S er avstanden til det gamle selet (nordøstligste bygning) ca. 20 m. Setervollen hever seg mot N i slake forhøyninger og forsenkninger. 2 slike danner en Ø-V gående terrasse og i overgangen mellom denne og foten av en sørøstvendt skråning ligger tufta. Østover på terrassen finnes endel steinblokker og søkket i S og SØ er våtlenndt. Skråningen er en del av en N-S gående rygg som nordover er bevokst med fjellbjørk og einer.

Beskrivelse. I V er tufta gravd inn i skråningen. Tufta har kvadratisk grunnplan Ø-V og N-S med 6,6 m utvendig mål. Veggbredden er i gjennomsnitt 0,8 m. Veggene består av kantet, rundkantet og rund stein, og de er lite tilvokst og jordblandet. Vegghøyden varierer fra et lag stein i utraste partier til 0,8 m ved skråningen mot V. En 1 m h. steinblokk rett N

for midten av østvegg synes å markere nordsiden av en inngang. En delvis dobbelt rad med stein går N-S 2 m innenfor vestveggen og antyder en romoppdeling. En del stein ligger løse innenfor veggflukten. Tufta er gresskledd og fylt med jernskrap og annet avfall.

OSSJØEN 12

Tuft, U.D.

Avmerking:

Kart: DAGALI H6
Flyfoto: R 12 E 12-4318

Gradteigsposisjon: X573947, Kartblad 1515 I SKURDALEN

Lokalisering og terrengbeskrivelse. Objektet ligger N for Ossjøens østligste del på setervollen på Langeid ca. 45 m V for det østligste selet. Setervollen har slak sørvendt helling, som blir en tanke brattere i N partier, der objektet ligger.

Beskrivelse. Tufta er rektangulær og måler 5,5 m Ø-V og 4 m N-S. Den virker litt skåret ned i skråningen i nordkant, men toppen av denne nedskjæringskanten minner også om en svak voll. De oppgitte mål er derfor utvendige. Mot S avgrenses tufta av en rad store stein. Tufta er lite markert mot Ø og mot V, og har ingen klar høydeforskjell fra terrenget rundt.

OSSJØEN 13

Tuft, U.D.

Avmerking:

Kart: DAGALI H6
Flyfoto: R 13 E 12-4318

Gradteigsposisjon: 573947, Kartblad 1515 I SKURDALEN

Lokalisering og terrengbeskrivelse. Objektet ligger N for Ossjøens østlige del på setervollen på Langeid ca. 35 m NNØ for det vestlige selet. Setervollen har slak sørvendt helling, som er noe brattere i nordlige partier, der objektet ligger.

Beskrivelse. Tufta er rektangulær og måler utvendig 5,10 m. Dens lengderetning er øst-vestlig. N-, Ø- og V-veggliv markeres med en rad rundkantet stein i størrelsesorden 0,2-0,5 m. Sørveggen er bygget av en dobbelt rad stein i et par skift. Toppen av steinene er nesten i plan i alle 4 vegglengder, særlig nord- og sørveggen. Den mest nærliggende tolkning av steinrekkenes funksjon er å se dem som syllsteinsfundament for en trebygning.

OSSJØEN 24

Ruin, U.D.

Avmerket:

Kart: DAGALI H6
Flyfoto: R 11 E 10-4318

Gradteigsposisjon: X 540940, Kartblad 1515 I SKURDALEN

Lokalisering og terrengbeskrivelse. Lok. ligger nesten 500 m V av hovedhuset på Ean T.H. og omlag 100 m NNW for den store bukta i Ossjøens nordvest-del. Den rødmerkede DNT-stien fra Ean T.H. til Urdeli passerer noen få meter S for ruinene, som er lett synlig derfra. Ruinen ligger rett S for et tørt myrdrag som

bøyer av mot NV og Ø for en N-S gående bergrabbe. Ellers er det lett blandingsskog i området. Det vokser noen ungbjørk og einer innenfor veggene. Undervegetasjonen er hovedsakelig gresstorv.

Beskrivelse. Ruinen er rektangulær. Langveggene er omtrent NNW-SSØ og ytre mål er 8 x 6 m. Veggene er omlag 1 m brede. Høyden varierer fra ett til tre skift eller rundt 1 m. Veggene er tørrmurt av heller, kantet og rundkantet stein, str. 0,2-0,8 m. En indre oppdeling ved tverrmur orientert VSV-ØNØ. Inngangen synes å ha vært midt på sørvegg.

OSSJØEN 25

Ruin, U.D.

Avmerket:

Kart: DAGALI G6
Flyfoto: R 1 E 8-4318

Gradteigsposisjon: X533939, Kartblad 1515 I SKURDALEN

Lokalisering og terrengbeskrivelse. Objektet ligger V for Ossjøen, omlag 150 m ØNØ for selet på Urdeli, på en sørvendt, svakt hellende, tørr kolle i skogkanten N for et større myrdrag Ø for Urdeli. Den rødmerkede DNT-stien fra Urdeli til Ean går i sørkanten av kollen ned mot myra.

Beskrivelse. Ruinen er rektangulær. Indre mål er 5 x 6 m, med langveggene orientert VSV-ØNØ. Veggene er tørrmurte av heller, kantet og rundkantet stein. Murbredden er i gjennomsnitt 1 m og høyden 1,20 m. I nordveggen er det en åpning. I vestkanten er det en oppstilt helle, som er 2 m lang og 1 m bred.

OSSJØEN 26

Ruin, U.D.

Avmerket:

Kart: DAGALI G6

Flyfoto: R 2 E 8-4318

Gradteigsposisjon: X532936, Kartblad 1515 I SKURDALEN

Foto:

FILM NR. L 1191 bilde nr. 5

Lokalisering og terrengbeskrivelse. Objektet ligger V for Ossjøen og ca. 150 m SSØ for selet på Urdeli. Et lite myrdrag strekker seg ut i øst-vestlig retning med sørkant 5 til 10 m N og NV for objektet. Umiddelbart S for dette er det en liten, åpen og småtuert slette som i sør- og østkant avgrenses av lave rygger. Sletta kan minne om en leikvoll, litt gjenvokst av einer og unge løvtrær. Ellers er det bjørkeskog i området. Inne i ruinen vokser det 4 bjørke-trær og noe einer, og undervegetasjonen er gress, mose og litt lyng.

Beskrivelse. Ruinen har rektangulær grunnplan og måler 6 x 7 m. Langveggene er orientert N-S. Gjennomsnittlig er murhøyden 1,20 m og murtykkelsen 0,75 m. Veggene er tørrmurt av heller, kantet og rundkantet stein. Størrelsen varierer fra 0,2 m til 1,2 m. Ruinens døråpning er plassert i vestligste del av nordveggen. Lysåpningens bredde er ca. 3/4 m. En stor, jordfast blokk er brukt som noe av nordveggen, slik at blokken er åpningens østvange. Det ligger en del stein inne i ruinen. Disse har sannsynligvis falt ned fra veggene. Inn mot sørøst-hjørnet ligger det ekstra mye stein. De ytterste er sett i plan som et konvekst buesegment ut fra hjørnet. Muligens er disse rester av et hjørneildsted.

Kommentar. Plassering av inngang og eventuelt et hjørneildsted peker i retning av resent type, liksom mulig lager/seter funksjon. Likevel plasserer vi alle slike ruiner i gruppen tuft av usikker alder, fordi vi føler at våre dateringsforsøk sjeldent kan bli annet enn rene gjetninger.

OSSJØEN 32

Ruin, U.D.

Avmerket:

Kart: DAGALI H7
Flyfoto: R 16 E 10-4318

Gradteigsposisjon: X 537932, Kartblad 1515 I SKURDALEN

Lokalisering og terrengbeskrivelse. Objektet ligger S for innfallsos i vestkant av Ossjøen på setervollen 10 m NV for selet på Kolsfet-setra.

Beskrivelse. Ruinen er rektangulær og måler 15 x 5 m (utvendig). Veggene er tørrmurt med gjennomsnittlig høyde og bredde på 1 m. Langveggene er orientert Ø-V. Fra disse er det flere tilløp til tverrmurer og noen uforståelige murrester utvendig. Ruinen er sekundært brukt som innhegning, da det tydeligvis har vært plassert en liten kjøkkenhave innenfor veggene. I ruinen ligger det en del tømmer med laftehugg og den har tydeligvis også vært setras søppelkasse i senere år.

OSSJØEN 3

Jernvinneanlegg

Avmerket:

Kart: DAGALI H6
Flyfoto: R 3 E 12-4318

Gradteigsposisjon: X 592945, Kartblad 1515 I SKURDALEN

Foto:

FILM NR. L 1192 bilde nr. 10,11,12

Lokalisering og terrengbeskrivelse. Objektet ligger N for Ossjøens østligste del, på sørsiden og nær toppen av høyden rett N for Orsjoren seterstove. Avstanden fra denne er omlag 70 m. Foten av høydens sørskråning ligger like N for den nordlige del av inngjerdningen rundt seterstova. Skråningens lavere del er bratt. Lenger oppe flater skråningen noe ut. Høydeforskjellen mellom foten og toppen av det bratte partiet er omlag 10 m. Lok. strekker seg grovt regnet 40 m nordover litt innenfor toppen av dette partiet og med en bredde på rundt 30 m. I området er det tett bjørkeskog, men innimellom ligger det enkelte lysninger med lavere og mer spredt vegetasjon. Anleggets deler ligger helt eller delvis i lysninger og de fleste er bare bevokst med noen lave bjørk og noe einer.

Beskrivelse. Anlegget består av 2 slagghauger, 1 kullgrop og 3 tufter, hvorav en er sikker blestertuft med rester av leirovner synlige. Blestertuften er for det meste nedskåret i svak sørvendt helling og gjennomsnittlig 0,2 m dyp. Innvendig måler den 4 m Ø-V og 3,5 m N-S. Bare sørveggen har klart vollpreg og den virker oppbygd av stein. Omlag 10 ligger synlige. Deres største mål veksler fra 0,2-1,0 m. I forsenkningens sider var få stein synlige. Midt på sørveggen er det en åpning, litt over 0,5 m bred. Rester av 2 leirovner ligger på linje N-S midt i tufta fra dens nordvegg og mot sentrum. Begge var flankert av 2 kantsatte heller, orientert N-S. Tufta er

gresskledd. Like S og SV for blestertuftens åpning ligger en slagghaug med diameter 4 m og h. 0,5 m. Den er noe bevokst med einer.

4 m NØ for blestertufta ligger en kullgrop med diameter 3 m og dybde 0,9 m. En bjerkeklynge vokser i sørkanten.

En annen slagghaug ligger 15 m SV for den første og har diameter på ca. 5 m og h. 1,20 m. Den er delvis utrast i sørkant og har tettere vegetasjon, for det meste bjørk.

I sørvendt skråning 5,5 m VNV for blestertufta ligger en tilnærmet kvadratisk tuft med innvendig grunnplan 4,8 m Ø-V og 4,9 m N-S. Tufta har veggvoller i N, Ø og V. De er opptil 2 m brede og maks. 0,8 m høye målt ved innsiden. En del stein er synlige i innerlivet, størrelsen varierer fra 0,2-1,5 m i største mål. Sørveggen er bare markert med noen steiner. I sentrum av tufta finnes en årelignende konstruksjon. Den har bunnheller i marknivå, som er omkranset av små kantstilte heller. Toppen av disse er i plan med bunnhellene. Årene er tilnærmet rektangulære med noe buete langvegger. Lengde N-S er 1,3 m og Ø-V 1 m. Tufta er bevokst med gress, mose og noen einerbusker.

5 m N for denne tufta ligger en mindre tuft i en liten, slak, sørvestvendt helling. Den er tett bevokst med einer og bjørk. Tufta ser ut som en forsenkning, men den har vollantydninger mot NØ, NV og SØ. Den er rektangulær og måler innvendig ca. 3 x 2 m, med lengderetning NØ-SV. Det meste av veggen i NV dannes av en stor jordfast stein, str. 2 m. Midt i tufta ligger minst 7 stein, str. 0,3-0,5 m.

Kommentarer. Anlegget, særlig blestrene og årene virker utgravd og restaurert. Eieren av Orsjoren seterstove kjente til lok. og kunne huske at det hadde vært noen der og stelt med anlegget. Muligens var det lærer Stensen fra Dagali eller tidligere underbestyrer ved Universitetets Oldsaksamling i Oslo, Sigurd Grieg.

OSSJØEN 5

Jernvinneanlegg

Avmerket:

Kart: DAGALI H6
Flyfoto: R 5 E 12-4318

Gradteigsposisjon: 585942, Kartblad 1515 I SKURDALEN

Lokalisering og terrengbeskrivelse. Lok. ligger på nordsiden av Ossjøens østlige del, ca. 40 m ØNØ for østsiden av roten til den iøyenfallende lave, brede sandtungen, kalt "Sjøflytangen" av oss, som stikker spissen ut ca. 800 m VSV for båtlandingsstedet og parkeringsplassen ved Ossøter. Avstanden fra vannkanten til lok. nordafor er ca. 10 m. Denne ligger på en bakke-kant rett innenfor og i kontakt med strandbæltet. Mot V er avstanden til et lavt båtnaust mindre enn 20 m. Omgivende lende er småkupert, be- vokst med krattskog av fjellbjørk, einer osv., og noen hytter finnes i området. I N går en sti, Ø-V, tett ved.

Beskrivelse. Slagghaug og kullgrop. Haugen er del- vis utrast mot stranden, og dermed lett synlig fra denne. Slagghaugen er uklart markert, men den virker avlang, orientert Ø-V, 6 m lang. H. er omlag 1 m. Kullgropen ligger 1 m N for slagghaugen, noe oval eller avlang form, målt Ø-V 2 m, dybde 0,7 m. Haugen og gropen er bevokst med noe kratt av fjellbjørk og einer og ellers mose og gress.

OSSJØEN 8

Jernvinneanlegg

Avmerket:

Kart: DAGALI H6
Flyfoto: R 8 E 12-4318

Gradteigsposisjon: 585944, Kartblad 1515 I SKURDALEN

Lokalisering og terrengbeskrivelse. Jernvinneanlegget ligger 130 m NNV for hovedselet på Nausteli og N for setervollen på en tørr rygg. Den går nordover fra setervollen og er mot Ø klart avgrenset ved et myrdrag, orientert NV-SØ, i en svak sørvendt helling. På ryggen, særlig ned mot myra, er det enkelte klynger av ungskog med blanding av gran og løvtrær. Undervegetasjonen er krekling og andre lyngarter, mose og noe gress. Selve anleggsstedet er dekket av tildels meget tett einerkratt som hindrer oppmåling og oversiktighet.

Beskrivelse. De synlige deler av anlegget består av en slagghaug, en rektangulær forsenkning og en kullmile. Slagghaugen ligger i øvre del av ryggens østvendte side og strekker seg helt ned i myrkanten. Største lengde er 6 m målt NV-SØ, høyden er omlag 0,5 m. Forsenkningen ligger vestenfor opp på ryggen. Pga. einerkrattet er den lite synlig. Den er også dårlig markert, men hovedinntrykket er en rektangulær utforming. I VSV antydes det en voll-lignende avgrensning. Avstanden derfra til slagghaugen er omlag 4 m, som synes å være største utstrekning NØ-SV. Toppen av en kantsatt helle stakk opp nede i forsenkningen ca. 2,30 m fra slagghaugen. Kullgropa ligger 11,5 m SV for forsenkningens vestlige avgrensning, og er lett synlig. Diameter 1,2 m, høyde 0,4 m.

OSSJØEN 10 Slagforekomst

Aymerket: Kart: DAGALI H6
Flyfoto: R 10 E 12-4318

Gradteigsposisjon: X 583942, Kartblad 1515 I SKURDALEN

Lokalisering og terrengbeskrivelse. Objektet ligger i strandsonen på nordsida av Ossjøens østligste del, innerst i bukta mellom "Sjøflytangen" og tangen NV for denne. En liten bekk renner ut innerst i bukta og objektet ligger der DNT-stien fra Ossjøen seterstove til Aen T.H. krysser bekkeosen. Det sørligste huset på Nausteli ligger omlag 300 m ØNØ for stedet. Strandkanten innerst i bukta ved bekkeosen er steinet og mudret. Terrenget nordover er åpent, ganske flatt og bevokst med gress og noe vier.

Beskrivelse. Slaggen ligger jevnt spredt utover et stort område i og på begge sider av stien, hovedsakelig V for bekkeosen. Det ble også observert noe slag i bekken og i vannet V for den. Vi søkte for-gjeves etter jernvinneanlegget i de nærmeste områder. Både sjøen og bekken kan ha lagt slaggen igjen på dette stedet. Slagforekomsten ligger ikke i noen iøyenfallende konsentrasjoner, og et eventuelt vinneanlegg på stedet ville ikke kunne ha forsvunnet fullstendig.

OSSJØEN 11

Jernvinneanlegg

Armerket:

Kart: DAGALI H6
Flyfoto: R 11 E 12-4318

Gradteigsposisjon: X 580942, Kartblad 1515 I SKURDALEN

Foto:

FILM NR. L 1191, bilde nr. 6

Lokalisering og terrengbeskrivelse. Objektet ligger N for Ossjøens østlige del i sørøstenden av en lang rygg, orientert NNW-SSØ. På østsiden går et langt, smalt myrdrag parallelt med ryggen helt ned til vannkanten. Strandlinjen har flere buktninger i området. Objektet ligger på vestsida av en liten innbuktning der myrdraget går ned til vannkanten. Fra denne er avstanden til objektet i N 8 m. Mot ØSØ er avstanden til sørspissen av tangen NV for "Sjøflytangen" omlag 240 m. Det ligger flere hytter i området. Den nærmeste ligger Ø for innbuktningen. Avstanden dit er ca. 60 m. Et naust er plassert i vestkanten av objektet. Stranda er steinet. Nærmest stranda er marka åpen, bare bevakst med litt vier og gresskledd. Nordover er det tett med bjørk og einerkratt.

Beskrivelse. Av anlegget er bare slagghaugen synlig. Dens sørkant er 8 m fra vannkanten, men det ligger utvasket slag i dagen over det meste av stranda på østsida av innbuktningen. Selve haugen ble anslått til ca. 7 m i diameter. I sørdelen av den er det torvløse partier der slaggen ligger synlig. Det er umulig å angi haugens høyde mer bestemt enn 1-1,5 m, pga. måten den er plassert på i den sørøstvendte skråningen og pga. alt einerkrattet. Dette gjorde det også vanskelig å avgrense haugen mot N. Prøvestikk inntil 3 m N for haugen ga litt slag, men mengden av slag i de enkelte stikk ble avgjørende for avgrensningen. Det var umulig å påvise nedskjæringer eller andre indikasjoner på tuft. Naustet er blitt skåret noe inn i haugen fra V. Det er mulig at naustet har ødelagt blesterplassen.

OSSJØEN 14

Jernvinneanlegg

Avmerket:

Kart: DAGALI H6
Flyfoto: R 14 E 12-4318

Gradteigsposisjon: X 566943, Kartblad 1515 I SKURDALEN

Lokalisering og terrengbeskrivelse. Objektet ligger ca. 160 m N for stranda ved Ossjøens midtre del, nesten 10 m NØ for V løp i bekken, som har sitt nedslagsfelt i terrenget mellom Synhovda og Dritarsteinranden, og omlag 80 m SØ for stedet der den rødmerkede DNT-stien mellom Ean T.H. og Orsjoren seterstove krysser denne bekken. Objektet ligger i svak, tildels småkupert sørvendt helling og V for denne i en bratt og gjennomsnittlig 3 m høy skråning ned mot bekken. Stedet har gressdekke og er tett bevokst med bjørk og noe einer med et par små, åpnere partier over forsenkningene, der det bare er et par einerbusker.

Beskrivelse. Anlegget består av en slagghforekomst og 2 tufter, som delvis framtrer som forsenkninger. Tuftene går helt ut til overkanten av den bratte skråningen og ligger langs denne på rekke mot NNW-SSØ. Innbyrdes avstand er 5 m. Begge tuftene er nedskåret i N-S g. Ø. Deres vestvegger dannes av 1-2 m brede, slake voller, som samtidig markerer kulen i overkant av den bratte skråningen. Nordtufta har innvendig en kvadratisk flate, 5 x 5 m stor. Flere stein er synlige i hjørnene av vestveggen. Sørveggen antydes ved en voll-lignende forhøyning ut fra enden av vestveggen. Et prøvestikk i sentrum av tufta ga en slagghklump og viste en bit av en liggende helle, ca. 5 cm under torven. Rett Ø for dette stikker toppen av en kantstående helle opp over gresstorven.

Sørtufta er rektangulær, orientert NNW-SSØ og måler 4,5 m innvendig. Sørveggen markeres ved 6-7 stk. kantet og rundkantet stein på linje. Steinenes største

synlige mål er mellom 0,2 og 0,7 m. I sentrum av tufta ligger en lav forhøyning, hvor en kantsatt helle såvidt er synlig. Den er 0,15 m tykk, 0,5 m lang og i lengderetning orientert VNV-ØSØ. 0,5 m NNØ for og parallelt med denne kunne vi med foten kjenne toppen av en tynnere helle under torven. Disse hellene indikerer at blesteren har ligget midt i tufta. Veggvollen i vest har et dypt søkk midt på, som er såpass bredt at det kan tolkes som en sammenrast døråpning. Nedover i skråningen V for veggvollen ble det tatt flere prøvestikk som alle ga slaggbiter. Det meste av den utkastede slaggen må pga terrengforholdene ha havnet i bekken. Derfor ble ikke slagghforekomsten søkt avgrenset nøyaktig, men av prøvestikkene V for nordtufta var det ubetydelig med slag i ett, og de andre var ikke slagghforende. For oss så det ut som om så å si hele slagghforekomsten stammer fra sør-tufta.

OSSJØEN 15

Jernvinneanlegg

Avmerket:

Kart: DAGALI H6
Flyfoto: R 15 E 12-4318

Gradteigsposisjon: 564941, Kartblad 1515 I SKURDALEN

Lokalisering og terrengbeskrivelse. Objektet ligger N for Ossjøens midtre del med spissen av Langtangen på sørsida i SSØ. En myr går ned til vannkanten på begge sider av en lav odde. Objektet ligger i strandsonen Ø for odden og litt Ø for østkanten av myra. Mot VSV er avstanden til koksteinlokaliteten på spissen av den store tangen SØ av Osjoroi ca. 480 m i luftlinje. Avstanden til jernvinneanlegget i NØ

ved bekken fra området mellom Synshovda og Dritarsteinranden er omlag 320 m i luftlinje. Hele området rundt er dekket av dvergbjørk og bevokst med klynger av lav bjørk. På objektet vokser det bjørk og einer.

Beskrivelse. Anlegget består av en tuft og en slagghaug. SØ for denne i slak sørvendt helling. Foten av hellingen er 1-3 m fra vannkanten. Slagghaugen er lav og går nesten ned til foten av hellingen. På hele haugen er det tett med einerkratt, så tett at det var vanskelig å få tatt skikkelige prøvestikk eller på annet vis å få bestemt haugens høyde og utstrekning. Diameteren er anslagsvis 6 m og høyden under 1 m. Dessuten ligger det noe slagg spredt over en ca. 7 m lang strekning på stranda S for haugen. Tufta er rektangulær og måler 4 x 3 m innvendig med langsidene orientert Ø-V. Sørkant av tufta er 12 m fra vannkanten. Tufta har vollantydninger på alle sider og er kledd med mose og lyng. Det vokser et par einer i tufta og noen bjørk på østkanten av den. Midt i tufta er det en Ø-V orientert, avlang tue. Med foten kunne vi kjenne stein under mosen i nord- og sørkant av tufta.

OSSJØEN 17 Jernvinneanlegg

Avmerket: Kart: DAGALI H6
Flyfoto: R 4 E 10-4318

Gradteigsposisjon: X 556940, Kartblad 1515 I SKURDALEN

Foto: FILM NR. L 1192, bilde nr. 7, 8

Lokalisering og terrengbeskrivelse. Objektet ligger på setervollen på Orsjoroi N for vestlige del av Ossjøen, og nesten 200 m NNW for spissen av en smal tange som stikker ut SØ for Orsjoroi, og som er lett gjenkjennelig pga et eid med et belte av sand tvers over tangen N for midten. Objektet ligger 3 m SØ for det sørøstre hjørnet av huset midt på setervollen. Denne er gresskledd, tildels småkupert og har en svak sørvendt hovedhelling med kraftigere fall lengre ned mot vannet. En bekk renner 5 m Ø for objektet.

Beskrivelse. Anlegget består av en tuftlignende forsenkning og en slagghaug i sørenden av denne. Samt en kullgrop. En lav forhøyning av avlang form, orientert N-S, hever anlegget noe over bakkenivået på de nærliggende deler av setervollen. Forsenkningen er rektangulær og har samme orientering, og den er i sin helhet noe nedskåret i forhøyningen. Nedskjæringskantene er uklart markert. De er så avrundet og utflytende at det er vanskelig å angi mål med tilstrekkelig nøyaktighet. Målt innvendig er størrelsen omtrentlig 7 x 4 m. Nedskjæringsdybden er gjennomsnittlig 0,2 m. 2 vollstumper fra midten av øst- og vestsiden sannsynliggjør at tufta har vært 2-delt. Slagghaugens diameter er omlag 3 m og høyden 0,5 m over bakkenivå. Kullgropa ligger 30 m SØ for løa. Diameteren er 2,5 m og dybden 0,3 m.

Kommentarer. Det ville ikke være helt urimelig like gjerne å tolke forhøyningen som resultat av utkastet slag og en ekstra bred, nå sammenrast vollbygning.

OSSJØEN 18

Jernvinneanlegg

Støttemerket:

Kart: DAGALI H6
Flyfoto: R 5 E 10-4318

Gradteigsposisjon: X552942, Kartblad 1515 I SKURDALEN

Foto: FIIM NR. L 1192, bilde nr. 5,6

Lokalisering og terrengbeskrivelse. Objektet ligger N for Ossjøens vestlige del og omlag 300 m ØSØ for hytta på Olasætri. Stien mellom Olasætri og Orsjoroi passerer i nordkant av anlegget. En åsrygg, orientert ØSØ-VNV, som topper seg mot V kalles Bukollen. N for åsryggen strekker et myrdrag seg parallelt med denne. Stien går i nedkant av åsryggens nordside på en terrasse noen meter over myra. Åsryggen er dominert av bjørk i blandingsskog. Langs stien er terrassen åpnere, spredt bevokst med einer og ungbjørk og ellers gresskledd.

Beskrivelse. Anlegget består av to tuftlignende forsenkninger, 1 slagghaug og 2 kullgroper. Tuftene ligger noe skåret inn i nordvendt skråning 4 m S for stien. De ligger ved siden av hverandre Ø-V, og innbyrdes avstand er 3 m. Tuftene virker kvadratiske, men innvendig måler østre tuft 4,5 x 4 m og vestre tuft 3,2 x 3,7 m. Avstanden mellom gulvnivå og høyeste punkt i tuftene er 1,5 m. Øverste del av nordveggen i østre tuft er laget av en oppkastet voll, som måler 0,3 m fra nedskjæringskanten. 6 stein er synlige i østlige veggiv i vest-tufta. Vest-tufta åpner seg mot slagghaugen rett nordafor med diameter 3,5 m. Denne er gjennomskåret av stien, hvor det ligger noe slagg i dagen.

En kullgrop ligger i bjørkebeltet mellom myra og lysningen langs stien. Avstanden til vest-tufta i SØ er 9 m. Kullgropas diameter er 2 m, dybden er 1,5 m. Omlag 50 m SØ for østre tuft ligger en kullgrop i ganske skrinne bjørkeskog. Diameteren er 1,5 m og dybden er 1,5 m. Påvist av Arne Kjennerud, Folke Bernadottesv. 10, Oslo 8.

OSSJØEN 19

Jernvinnenalegg

Objektet:

Kart: DAGALI H6

Flyfoto: R 6 E 10-4318

Geografiske posisjon: X550939, Kartblad 1515 I SKURDALEN

Lokalisering og terrengbeskrivelse. Objektet ligger i strandsonen på nordsida av Ossjøens vestdel, ca. 480 m i luftlinje Ø for naustet ved Aan og omlag 320 m i luftlinje SØ for hytta på Nysætri. Avstanden til lok. 20 i V er ca. 20 m. Objektet er skilt fra denne av en liten, grunn vik. Innenfor bunnen av denne strekker et lite myrsøkk seg rundt 30 m mot N fram til DNT-stien. Viken og de nærmestliggende strender er stinet. Terrengtet Ø for viken går slakt opp fra vannkanten. Rundt 300 m fra stranda blir skogen tett og domineres av bjørk og einer. Et mellomliggende belte er åpnere og mest bevokst med gress, lyng og små vierbusker.

Beskrivelse. Anlegget består av en slagghforekomst og en tuftlignende nedskjæring. Objektet ble påvist ved slagghførende prøvestikk, men etterpå ble det også observert enkelte mindre slaggh- og leirforingsbiter i dagen og en konsentrasjon av slike mellom noen steiner i vannkanten. Derfra strekker slagghforekomstene seg i et ca. 5 m bredt belte til forsenkningen 10 m N for vannkanten. Tufta er rektangulær med innvendig flate 4 x 3 m, og langsiden er orientert N-S. Fra nedskjæringskanten er avstanden til bunnen i forsenkningen 0,2 m, og den er dekket av gress og mose og tildels tett bevokst med ungbjørk og einer. Prøvestikk i sentrum viste trekull, slaggh og toppen av en kantsatt helle.

Kommentarer. Sannsynligvis er slagghaugen blitt vasket ut, men blestringen kan også ha vært så kortvarig at det ikke har blitt større avfallsmengder.

OSSJØEN 20

Jernvinneanlegg

Avmerket:

Kart: DAGALI H6
Flyfoto: R 7 E 10-4318

Gradteigsposisjon: X 550939, Kartblad 1515 I SKURDALEN

Foto:

FILM NR. L 1192, bilde nr. 9

Lokalisering og terrengbeskrivelse. Objektet ligger i strandkanten på nordsida av Ossjøens vestlige del, ca. 460 m i luftlinje Ø for båtnaustet på Aan og omlag 290 m SØ for hytta på Nysætri. Ca. 10 m Ø for objektet gåe en liten og grunn vik over i et myrsøkk, som strekker seg opp til DNT-stien 30 m mot NNØ. Objektet ligger i en sørøstvendt helling som er bevokst med gress, einer og løvkratt. N for objektet er det blandingsskog dominert av bjørk. Stranda er ståinet.

Beskrivelse. Anlegget består av en tuftlignende forsenkning og en slagghaug. Forsenkningen virker kvadratisk, men måler innvendig 3 x 3,5 m. Dybden er gjennomsnittlig 0,1 m. Tufta ligger bare 3 m fra vannkanten, men er vanskelig å få øye på og uklart markert. Slagghaugen ligger i østkant av tufta. Diameteren er omtrent 3,5 m. Små mengder med slagg ligger dessuten synlig i strandkanten. Ved et prøvestikk midt i slagghaugen ble det funnet endel fragmentariske splinter av brente bein. Disse ble behandlet som gjenstandsfunn.

OSSJØEN 21

Jernvinneanlegg

Avmerket:

Kart: DAGALI H6
Flyfoto: R 8 E 10-4318

Gradteigsposisjon: X550943, Kartblad 1515 I SKURDALEN

Foto:

FILM NR. L 1192, bilde 3, 4

Lokalisering og terrengbeskrivelse. Lok. ligger N for Ossjøens vestligste del og omlag 60 m Ø for hytta på Olasætri i utkanten av setervollen der stien til Orsjoroi går inn i skogen. Setervollen er sørvendt og noe kupert i østre og nordøstre del. Objektet ligger på SØ-siden av en liten gresskledd forhøyning i nordkant av stien. Setervollen går her i en liten kile inn i skogsbrynet østenfor. Det vokser noe lav bjørk og einer på denne delen av setervollen.

Beskrivelse. Anlegget består av en rektangulær, tuftlignende forsenkning og en slagghaug. Tufta er tildels skåret inn i skråningen, tildels også markert ved lav jordvoll. 5 stein er synlige i nedskjærings-sidene. Innvendig måler tufta 4 x 3,5 m. Største dybde er 0,6 m. Slagghaugen ligger SØ for tufta og er gjennomskåret av stien, der endel slagg ligger i dagen. Stien har rasert slagghaugen så mye at det er vanskelig å gi selv omtrentlig mål for dens omkrets.

OSSJØEN 22 Jernvinneanlegg

Avmerket: Kart: DAGALI H6
Flyfoto: R 9 E 10-4318

Gradteigsposisjon: 549939, Kartblad 1515 I SKURDALEN

Lokalisering og terrengbeskrivelse. Objektet ligger på nordsida av Ossjøens vestlige del, ca. 250 m Ø for naustet ved Aan og omlag 160 m S for hytta på Nysætri. Strandlinjen har en bred innbuktning, og objektet ligger i dennes østdel, tildels helt i vannkanten. Strandsonens øvre del er gress- og lyngdekket. Nærmest vannkanten vokser det noe gress mellom stein av vekslende størrelse. Avstanden fra vannkant til strandvoll er mellom 3 og 4 m.

Beskrivelse. Anlegget består av en slagghforekomst og en mulig tuft. Tufta antydes ved en 0,2 m høy og 4 m lang vollrest, orientert Ø-V, og inntil 1 m fra vannkanten. Resten av tufta er eventuelt skylt bort, men kan bare ha ligget S for vollen. Slagghforekomsten strekker seg ca. 10 m langs stranda fra vannkanten og nesten fram til foten av strandvollen på begge sider av vollantydningen. En del slaggh lå oppe i dagen. Strandvollen ble undersøkt ved prøvestikk uten positive resultater.

OSSJØEN 27 Jernvinneanlegg

Avmerket: Kart: DAGALI G6
Flyfoto: R 3 E 8-4318

Gradteigsposisjon: X531936, Kartblad 1515 I SKURDALEN

Foto: FIIM NR. L 1192, bilde nr. 1, 2

Lokalisering og terrengbeskrivelse. Lok. ligger ca. 160 m i luftlinje SSV for selet på Urdelii og Hegnum. Anlegget er lett synlig fra stien ovenfor. Denne går her NØ-SV i nedkant av en sørøstvendt skråning nesten i østre ende av en Ø-V orientert åsrygg mest bevokst med gran og bjørk. N for stien ligger 5 store flyttblokker, str. 2-5 m, tvers overfor lok. Her på sørsida av stien er det en gresskledd lysning med bare et par lavbjørk og litt einer. Lysningen er litt lavere enn terrenget omkring.

Beskrivelse. Anlegget består av to rektangulære tufter med hver sin slagghaug mot S. Dessuten er det 2 kullmiler i nærheten. Tuftene ligger på rekke Ø-V med innbyrdes avstand omlag 2 m, og de ser ut som forsenkninger uten klare veggvoller. Nordveggene er noe innskåret i foten av skråningen ned fra stien, og nordveggene er derfor de høyeste med omlag 0,4 m. Nordveggene er orientert VNV-ØSØ og er 5 m og 3,6 m lange hhv. i vestlige og østlige tuft. Alle mål er tatt innvendig i overkant, siden det ikke finnes klare ytre veggliv. Vestre tuft måler 3 m N-S. I de skrånende nedskjæringsflatene (=indre veggliv) ligger 3-4 stein synlige. Avstand fra sørlige tuftavgrensning til toppen av slagghaugen i S er 3,2 m. Slagghaugens utstrekning Ø-V er omlag 6 m og høyden i sentrum ble målt til 0,5 m. Forsenkningens sørvegg er omtrent identisk med slagghaugens avgrensning mot N, men prøve-

stikk rett S for sørveggen ga svært lite slagg. Det er vanskelig å avgjøre om forsenkningen sørkant er bevisst nedskåret eller om den er bygget opp av utkastet slagg.

Ø-tuft er 4,5 m lang N-S. Nedskjæringsflatene inneholder påfallende mange synlige stein. Størrelsen varierer mellom 0,4 og 1 m. Det er mulig at steinene er lagt opp bevisst med konstruktiv tanke. Toppen av to kantstilte heller synes midt i forsenkningen. Den ene av dem står noe på skrå. Mot S er det ingen klar nedskjæringskant, men sørlige avgrensning markeres med 3 delvis synlige stein og en voll/eller veggantydning. Avstanden til slagghaugens midtpunkt er 2,5 m. Slagghaugens utstrekning Ø-V er omlag 5 m. Høyde i sentrum målte 0,5 m.

Den ene kullgropen ligger 3 m SØ for østlige slagghaug og den andre ligger 10 m V for vestlige tuft. Diametrene er hhv. 1,5 m og 2 m og dybde hhv. 0,3 m og 0,5 m.

Kommentarer. Til språklig variasjon forsenkning = tuft. Vi observerte forsenkninger som vi tolker som blestertufter uten å ta standpunkt til om det er hustufter eller avgrensning av åpnere arbeidssteder.

OSSJØEN 28

Jernvinneanlegg

Avmerket:

Kart: DAGALI G6
Flyfoto: R 4 E 8-4318

Gradteigsposisjon: 531938, Kartblad 1515 I SKURDALEN

Lokalisering og terrengbeskrivelse. Objektet ligger V for Ossjøen og N for Lågen på en bred tørrabb, som følger sørvendt helling ned mot setervollen på Urdeli. Avstanden til selet i ØSØ er omlag 100 m. Fra nordvestkant av setervollen er avstanden til objektet ca. 40 m. Rett V for setervollen strekker et myrdrag seg i nordvestlig-sørøstlig retning. Den brede tørrabben ender i nordøstkanten av myra 10-15 m S for objektet. Tørrabben har ganske åpen vegetasjon med einer, fjellbjørk, mose og gress. I området ellers utenom myra vokser det bjørkeskog med enkelte lysninger innimellom. Objektet ligger ca 1000 m oh.

Beskrivelse. Anlegget består av en slagghaug og 2 tuftrester. En antydning til en forsenkning kan muligens være rester av en 3. tuft. Anlegget er omlag 30 m langt N-S, bredden varierer. Den nordligste tufta er kvadratisk, 4x4 m innvendig målt, med tydelige lave og 1,5 til 2 m brede voller i sørdelen på tuftas øst- og vestsider. Mot N er tufta nedskåret noe i den slake hellingen. Mot S er bunnen i tufta plan med terrenget utenfor. Tufta er bevokst med noen einer og gress og ligger i en langstrakt øst-vestlig lysning. Et prøvestikk midt i tufta viste noe av en flat stein eller helle 10 cm under torven. S for tufta var prøvestikk slaggførende. Lysningen avgrenses i S av tett kratt dominert av fjellbjørk. Et i N-S avlangt og ca. 0,5 m bredt søkk ligger i kanten av dette S for tufta. Inne i krattet bryter søkket gjennom en svak vollantydning eller mulig nedskjæringskant, orientert Ø-V, og munner ut i en mulig forsenkning i S. Svake spor av

dennes avgrensning kunne følges stedvis. Det tette løvkrattet gjorde mer entydige observasjoner umulig. Slagghaugen ligger S for denne mulige forsenkningen, og avstanden mellom haugen og nordtufta er over 10 m. Haugen er også bevokst med løvkratt, men ikke fullt så tett som nordafor. Dens utstrekning Ø-V er 7 m. Høyden er vanskelig å angi presist, men den er iallfall under 1 m. Haugen ligger over kanten av en øst-vestlig liten brink. Sørtuftas østhjørne ligger omlag 5 m SV for haugens sørligste punkt. Sørtufta fremstår som en vinklet, tildels dobbel steinrekke, som minner om et fundament. Disse steinrekkene går fra østhjørnet mot NV og SV. Begge lengdene er omlag 5 m. Noen stein lå mindre entydig plassert i et nord-vestlig veggiv. Steinformasjonene ligger i nordkant av en nord-sørlig tilnærmet rektangulær og ca. 10 m lang lysning. I sørkant av denne (nærmest myra) er en helle satt på høykant. Den er ca. 1 m lang og 0,4 m høy over marknivå.

Kommentarer. Det synes rimelig å tolke det avlange søkket S for nordtufta enten som en åpning i en midtre tuft eller som en "arbeidsvei" ned gjennom en tverrgående terrasse i terrenget.

OSSJØEN 30

Jernvinneanlegg

Avmerket:

Kart: DAGALI G6

Flyfoto: R 6 E 8-4318

Gradteigsposisjon: 529936, Kartblad 1515 I SKURDALEN

Lokalisering og terrengbeskrivelse. Lok. ligger V for Ossjøen mellom setrene Urdelii og Hegnun og N for DNE-stien mellom disse. Et lite oppgått tråkk går fra Urdelii mot V langs en nordvendt åsside. Åsryggen er orientert Ø-V og på nordsiden strekker et myrdrag seg mot V fra Urdelii. Avstanden til lok. fra selet på Urdelii i ØNØ er omtrentlig 350 m. Tråkket går 1 m fra lok. på sørsiden. Åssiden er kupert og steinet og dominert av einerkratt og bjørk, tildels blandingsskog med gran. Undervegetasjonen består for det meste av lyngarter, gress og mose. Lok. ligger på over 1000 m, men under øvre regul. grense.

Beskrivelse. Anlegget består av en slagghaug, diameter 3 m og h. 0,3 m. Det vokser en brisk på denne. En liten og svak forsenkning ligger S for tråkket, skrått overfor slagghaugen. Forsenkningen ga ingen indikasjoner på fysisk kulturspor. Det er sannsynligvis en naturdannelse. Kullmiler ble ikke observert i umiddelbar nærhet, men slike ligger flere steder innenfor en radius på 100-150 m fra lok. Avstanden til andre jernvinneanlegg er heller ikke stor.

Kommentarer. Objektet er vanskelig å registrere pga terreng- og vegetasjonsforhold. Disse ga ingen holdepunkter for en presis stedfesting. Våre avstandsan-givelser og innplotting på kart/flyfoto er svært omtrentlige.

OSSJØEN 31 Jernvinneanlegg

Avmerket: Kart: DAGALI G7
Flyfoto: R 7 E 8-4318

Gradteigsposisjon: 526930, Kartblad 1515 I SKURDALEN

Lokalisering og terrengbeskrivelse. Lok. ligger NV for Lågen og V for Ossjøen og i sørkant av setervollen på Hegnun. Avstanden til det østligste selet i N er ca. 70 m. Rødmerket DNT-sti fra Aan T.H. til n.Hein går tvers over lok. Stien avgrensner setervollen mot S. Den ligger i sørvendt helling. Denne blir brattere S for stien og er der bevokst med mye einer inntil nedenfor liggende myrdrag. Mot Ø finnes en del krattskog, mest fjellbjørk og mot Hårånatten i V er det åpnere lende. En kjempeblokk noen metre NV for lok.

Beskrivelse. Lok. består av en slagghaug og en tuftlignende forsenkning, hhv. på sør- og nordsida av stien. Avstanden mellom dem er omtrent bare stiens bredde. Slagghaugens høyde er 0,7 m målt vinkelrett på terrenghelling. Med 4 prøvestikk ble haugens utstrekning Ø-V målt lik 9,5 m. Forsenkningen er rektangulær. Målt innvendig 3 x 2 m med lengderetning Ø-V, og er litt nedskåret i bakken i nordkant. Vollantydninger i Ø, V og N. Innvendig er nordvegg ca. 0,5 m høy. Øst- og vestvegg taper seg mot stien som er i plan med bunnen i forsenkningen, og som iallfall markerer dens nåværende sørlige avgrensning. 2 kullgroper ligger nær lok., 30 m mot NNV og 60 m mot NØ. Deres mål er hhv. 2m og 1,5 m i diameter og 0,5 m og 0,4 m i dybde.

OSSJØEN 29

Fangstanlegg

Avmerket:

Kart: DAGALI G6
Flyfoto: R 5 E 8-4318

Gradteigsposisjon: 530936, Kartblad 1515 I SKURDALEN

Lokalisering og terrengbeskrivelse. Lok. ligger V for Ossjøen og N for rødmerket DNT-sti mellom Urdeli og Hegnun. Liksom Ossjøen 30 ligger lok. ved tråkket som går vestover fra Urdeli på nordsiden av Ø-V orientert åsrygg. Avstanden til selet på Urdeli i ØNØ er omlag 225 m og til Ossjøen 30 ca. 120 m vestover. En arm av det Ø-V orienterte myrdraget i N har sitt sørligste punkt bare 20 m fra lok. Et grunt skar eller søkk strekker seg sørover fra lok. nesten fram til DNT-stien. Området domineres av bjørk tildels i blandingsskog med gran. Undervegetasjonen er vanlig skogbunn preget av gressvekster og lyngarter. Tråkket krysser linjen mellom søkket og myrutløperen på en travers med flere tildels store flyttblokker i et terreng som også ellers er steinet og blokkrikt.

Beskrivelse. Det ble observert 3 groper på stedet. De ligger på rekke N-S. Tråkket passerer mellom den nordligste og den midterste gropa. Prøvestikkene var bare kullførende i nordgropa. De 2 andre ligger nede i søkket. Noe stein er synlig i bunnen og sidene i disse. Alle 3 har tilnærmet sirkulær nedskjæringskant. Avstanden mellom dem fra N-S er 5 m og 2 m. Diameter og høyde varierer fra 1,5 og 0,3 m til 2,5 og 0,6 m. Det vokser for det meste gress i alle tre. Gropene synes noe gjenfylte eller sammenraste.

Kommentarer. Gropene ligger ved en naturgitt innsnevring av Ø-V ferdsel. Det gjør vår tolking av gropene som dyregraver sannsynlig. Spørsmålet om hvorvidt nordgropas funksjon som kullmule er primær eller sekundær i forhold til fangstanlegget får stå ubesvart.

OSSJØEN 4 "Hellekammer"

Avmerket: Kart: DAGALI H6
Flyfoto: R 4 E 12-4318

Gradteigsposisjon: 592945, Kartblad 1515 I SKURDALEN

Foto: FILM NR. L 1191, bilde nr. 0

Lokalisering og terrengbeskrivelse. Objektet ligger N for Ossjøens østligste del, på sørsiden og nær toppen av høyden rett N for Orsjoren seterstove. I luftlinje er høydens topp-punkt bare 15 m nordenfor. Avstanden til Orsjoren seterstove i SSØ er omlag 90 m. Sørsiden av høyden er bratt i området, men avbrutt av mindre avsatter og søkk. Objektet ligger på en slik liten avsatt like under det siste bratthenget opp til toppen, og omtrent 10 m V for en mindre lysning, avlang i nellingsretningen. I området vokser det blandingsskog, dominert av bjørk. Objektet er omgitt av einer, bjørk og gress.

Beskrivelse. Under dekkhelle i markoverflaten er det laget et kammer av kantsatte, noe skrånende heller og en bunnhelle. Kammeret er rektangulært, orientert N-S, og måler 0,3 m x 0,45 m. Dybden mellom dekk- og bunnhelle er 0,35 m. Dekkhellen har en noe uregelmessig, firkantet form, som ble målt til 0,8 m x 0,5 m. I overgangen til bratthenget 6,5 m N for hellekammeret er en stor helle, ca. 0,8 m x 0,4 m stor, satt på kant og støttet opp av noe stein på sin nordside, siden den luter endel den veien. Bare de av hellene som vender mot fri-luft, er dekket av grønnsvær. Kammeret virker solid bygget. I spekulasjonene om funksjon, holdt vi en knapp på fastring.

Kommentarer. Kammeret var delvis fylt med vissent, fuktig og noe sammenpresset løv, og det virket så "velstelt" at det kanskje peker i retning av ung alder eller at det har vært utsatt for et forsøk på restaurering.

n.HEIN 6

Steinalderlok.

Avmerket:

Kart: DAGALI F7
Flyfoto: R 1 E 2-4318

Gradteigsposisjon: 453901, Kartblad HEIN 1515 IV

Foto: FILM NR. L 1193, bilde nr. 9

Lokalisering og terrengbeskrivelse. Lok. ligger på sørsida i østlig del av n.Hein, ca. 600 m VSV for utfallssosen i sørvest-kant av en ca. 200 m lang innbuktning i strandlinjen. Denne delen av innbuktningen betyr en smul landingsplass i det fremherskende vestaværet. Hele innbuktningen har i strandsonen et 5-15 m bredt storsteinet belte, delvis ute i vannet. S for strandsonen ligger en nordvestvendt steinet skråning med flere koller og lave rygger på tvers av primære hellingsretning. Skråningen er for det meste dekket av dvergbjørk, lyng og lav. Nedover mot vannkanten finnes det også en del vier og litt gress. Vierkratt går noen steder ut i steinbeltet. I sørvesthjørnet av innbuktningen er det flekker med småstein, sand og grus mellom vegetasjonsgrensen og steinbeltet i vannkanten.

Beskrivelse. I det delvis vegetasjonsløse området ble det funnet småbiter av kokstein i 10 m lengde fra sørvesthjørnet og nordøstover. Nitid leting resulterte i 2 biter av en slipt skiferpilspiss. De lå for det meste dekket av sanden med 1 ms mellomrom fra 3 m S for vannkanten til kloss i vegetasjonsgrensen. Stykkene har rombisk tverrsnitt og samhørende skråbruddflater i forhold til pilens lengdeakse. Den korteste biten har bevart ansatsen til tange. Selve spissens odd mangler på den lengste biten. Stykkenes lengde målte tilsammen 7 cm, bredden er 1,5 cm.

n.HEIN 8 Steinalderlok.

Avmerket: Kart: DAGALI F7
Flyfoto: R 3 E 2-4318

Gradteigsposisjon: 451901, Kartblad HEIN 1515 IV

Foto: FILM NR. L 1193, bilde nr. 10

Lokalisering og terrengbeskrivelse. Lok. ligger på sørsida og i østdel av n.Hein, ca. 830 m VSV for utfallsosen og ca. 130 m V for lok. 7. På dette stedet ligger strandsteinbeltet inntil 10 m ut fra vannkanten og beltets avgrensning mot åpent vann går i en liten utbuktning. Topografisk har området ellers samme trekk som beskrevet ved lok. 6 og 7. På ryggen S for stranda skyter en markert steinblokk ca. 2 m opp over bakkenivå.

Beskrivelse. Ca. 10 koksteinbiter lå spredt over en ca. 30 m lang strekning 5-15 m fra åpent vann. Østligst på denne strekning ble det funnet et flekkelignende avslag av flint med tilløp til retusjering ca. 15 m fra åpent vann. 20 m lengre mot V ble det funnet et flintavslag, ca. 10 m fra åpent vann. Koksteinen og funnene lå i et storsteinet 0,5 m-2,0 m bredt sand- og grusbelte innenfor vannkanten.

n.HEIN 9 Steinialderlok.

Avmerket: Kart: DAGALI F7
Flyfoto: R 4 E 2-4318

Gradteigsposisjon: 437901, Kartblad HEIN 1515 IV

Foto: FILM NR. L 1193, bilde nr. 1, 3

Lokalisering og terrengbeskrivelse. På sørsida av n.Heins vestlige del stikker det ut en markert tange, som består av en jevnt rundet kolle med flere flyttblokker. S for kollen smalner tangen til et lavt eid over mot land. Tangen kalles lokalt Reintangen eller Gjelletangen fordi tamreinselskapet hadde reinskilling der og bukkene ofte ble samlet der for kastrering. Fra området innenfor tangen går en rygg mot Ø parallelt med det steinete strandbeltet til det største neset midt på sørsida av vannet. S for ryggen og langs denne går et myrdrag med flere småtjern. Innenfor dette stiger en sørvendt, tverr-rabbet skråning opp mot fjellplatået ved Heinberget. Langs myrdraget og stranda er det noe vierkratt. I de tørrlendte områdene dominerer dvergbjørk, lyng og lav. Selve ryggen innenfor stranda er steinet og hever og senker seg mellom mindre runde forhøyninger. På disse er det noen eroderte partier, hvor det ble søkt grundig. Lokaliteten ligger på forhøyningen SSØ for Gjelletangen og ca. 70 m fra dennes østligste punkt. I østkant av denne forhøyningen er det noen flyttblokker, blant de største på hele ryggen. Lokaliteten ligger ca. 10 m V for blokkene.

Beskrivelse. Det ble gjort 3 funn av flintavslag, den ene av dem er en mulig flekke. De ble funnet i eroderte flekker innen et 5 m² stort felt. I dette ble det observert noen små biter av kokstein. På Gjelletangen var det bare 4-5 små koksteinbiter. Slike enkelte biter fantes på de fleste av forhøyningene på ryggen.

n.HEIN 3 Koksteinlok.

Avmerket: Kart: DAGALI G6

Gradteigsposisjon: 480958, Kartblad HEIN 1515 IV

Foto: FILM NR. L 1194, bilde nr. 6

Lokalisering og terrengbeskrivelse. Lok. ligger ved norddelen av Bjordalsvatn. Vestligst på sørsida ca. 170 m i luftlinje SØ for innfallsosen på en NØ-SV orientert rygg avmerket som høyde 1130 på reguleringskartet. Ryggen har bare noen få jordfaste, lave stein. Sparsomt bevokst med dvergbjørk, lav og lyng. Flere eroderte flekker. Lok. ligger i nordvestlig del av toppen og 2-3 m ned mot vannet. Høyde 8-9 m over vannet.

Beskrivelse. 2 kokstein ble funnet i erodert flekk nesten på toppen av den nordvestvendte skråningen. 4 prøvestikk rundt om. Et av dem 3 m S for koksteinen ga en kokstein og noe oppsmuldrete rester. Litt koksteingrus ble også observert ellers på vegetasjonsdekket innenfor ca. 5 m² stor flate.

n.HEIN 4 Koksteinlok.

Avmerket: Kart: DAGALI G6

Gradteigsposisjon: 478958, Kartblad n. HEIN 1515 IV

Foto: FIIM NR. L 1194, bilde nr. 7 B

Lokalisering og terrengbeskrivelse. Lok. n.Hein 4 ligger på en Ø-V orientert tange, som danner nordside av hovedinnfallsosen i Bjordalsvannet. Området rundt tangen er sumpet og "delta"-preget og selve tangen må være bygget av elveavleiringer. I vestkant av tangen markerer en kolle tangens rot. Tangen er formet som et jevnt flatt platå med bratte sider 2-4 m over vannføringen på registreringsdagen (31/7). Tangen er dekket av dvergbjørk, lyng, mose, lav, litt gress og et par einer.

Beskrivelse. Lengst mot SV på tangen stakk et par kokstein litt opp i et lite sår i vegetasjonsdekket. Såret kunne minne om et gammelt prøvestikk, som var blitt etterlatt uten skikkelig tildekking. Innenfor et 6-7 m² stort felt rundt såret ble det tatt 5 prøvestikk, 4 av disse inneholdt kokstein. Ca. 20 m ØNØ for dette stedet lå en 0,1 m dyp forsenkning, tilnærmet sirkulær med diameter 0,75 m. Prøvestikk ga kokstein og også litt trekull ca. 0,1 m under torven. Ellers på tangen ble det tatt 15 prøvestikk, alle negative.

n.HEIN 7 Koksteinslok.

Avmerket: Kart: DAGALI F7
Flyfoto: R 2 E 2-4318

Gradteigsposisjon: 452901, Kartblad HEIN 1515 IV

Lokalisering og terrengbeskrivelse. Lok. 7 ligger på sørsida og i østlig del av n.Hein, ca. 700 m VSV for utfallsosen og ca. 100 m V for n.Hein 6 i sørøstkant av en 40 m bred innbukting i strandlinjen. Strandkanten er storsteinet langt ut i vannet og med enkelte vierbusker. I S ligger en slak nordvendt skråning dekket av dvergbjørk, lyng, lav og litt gress. Mellom steinene i vannkanten og vegetasjonsgrensen finnes noen sandete og småsteinete flekker, hvor funnet ble gjort.

Beskrivelse. 15-20 kokstein ble funnet i de vegetasjonsløse partiene innen 10 m lengde fra østkant av innbuktningen og vestover. Avstanden til åpent vann i N varierte mellom 5 og 15 m. Det ble søkt grundig mellom koksteinen og stukket i gresset S for flekkene. Ingen gjenstandsfunn bortsett fra kokstein.

n.HEIN 10 Koksteinslok.

Avmerket: Kart: DAGALI F7
Flyfoto: R 5 E 2-4318

Gradteigsposisjon: 433904, Kartblad HEIN 1515 IV

Lokalisering og terrengbeskrivelse: I vestenden av n.Hein på tangen som ligger mellom innfallsosene for Heinelvi og Selstjørnbekkens sørløp. Denne tangen kalles lokalt Sæl- eller Særsstrandtangen, og lok. ligger 10 m V for tangens østligste spiss, som stikker ut mot sørenden av en lang, lav og smal holme i NV. Det meste av tangens østdel er en sandslette dekket av lav, mose og noe gresstovr og også bevokst med dvergbjørk og lyng. Stranda er for det meste steinet. En del steder er strandvollen såpass utvasket at det er blitt et sandbelte i skråningen ned mot stranda. Lok. ligger i sørøstkant av en slik sandtarm, der strandvollen har vegetasjon helt ned i strandsteinen.

Beskrivelse. En del koksteinsbiter ble funnet blant strandsteinen på ovennevnte sted konsentrert til 2 m² og også et par ble funnet ca. 30 m mot SØ. Innenfor stranden fantes det der noen gamle prøvestikk. Vi stakk 7 steder innenfor strandkanten, bl.a. ca. 1 m V for konsentrasjonen hvor det ble påvist høy kullholdighet. Stikket var så steinet at lagdeling var umulig å påvise. Ellers var prøvestikkene negative.

nHEIN 11

Koksteinlok.

Avmerket:

Kart: DAGALI F7
Flyfoto: R 2 A 8-1193

Gradteigsposisjon: 419915, Kartblad HEIN 1515 IV

Lokalisering og terrengbeskrivelse. Lok. ligger på nordsida av Heinelvi, ca. 270 m Ø for turiststasjonen på Heinseter og 280 m SØ for gangbroens feste på nordsida. En sørvestvendt slak helling, gressdekket og bevokst med klynger av einer går ned mot elva og flater ut strandkanten, som N og S for lok. har vierkratt. Mot NV stiger en brattere skråning, som er markert uret på østsida. Elvekanten tilhører et østlig sideløp, avdelt av en stor og noen mindre holmer, i et større basseng S for broen. En bekk renner mellom skråningene ned på sletta, 40 m Ø for lok. Denne ligger 2 m S for en sti, som tar av fra turiststien litt nedenfor broen og følger elvekanten sørøstover. Lok. ligger 2 m fra elvekanten.

Beskrivelse. Lok. ble funnet ved prøvestikk og inneholdt deler av 2-3 kokstein. Et prøvestikk 1 m SØ for koksteinen ga kullstripe rett under torven og over et utvaskings- og anrikingslag. Under disse lå et 1-3 cm tykt kull-lag fra 10 cm under torven. I alt ble det tatt 8 prøvestikk rundt omkring koksteinen.

Kommentarer. Stedet er vestenfor flyfotodekket område, fordi det aktuelle flyfotomaterialet (oppdrag 1193, Al-All) ved en feil var kommet med registreringslaget ved Geitsjøen.

n.HEIN 12 Koksteinlok.

Avmerket: Kart: DAGALI F7
Flyfoto: R 1 A 8-1193

Gradteigsposisjon: 421915, Kartblad HEIN 1515 IV

Foto: FILM NR. L 1191, bilde nr. 9

Lokalisering og terrengbeskrivelse. Lok. ligger på nordsida av Heinelva ca. 440 m Ø for turiststasjonen. på Heinseter og ca. 170 m ØNØ for lok. n.Hein 11 et stykke opp i dersteds omtalte slake sørvestvendte helling. Turiststien fra Aan til Heinseter går N for en liten forhøyning. N for stien stiger terrenget her svakt mot N. Det er gressdekket og bevokst med klynger av einer og også noe dvergbjørk og lyng, og kan minne om en oppgitt slåttvoll. Kokstein ble funnet i stien der denne begynner å gå nedover mot V i nordkant av den lille forhøyningen.

Beskrivelse. Et par koksteinbiter lå synlige i sørkanten av stien. 2-3 andre biter ble sparket fram i stien. Alle ble funnet innfor 1,5 m lengde av stien. Det ble tatt i alt 8 prøvestikk nær koksteinen på begge sider av stien. Disse ga som resultat:
1 stikk 0,5 m N for koksteinsområdet ga 15 koksteinbiter og noen sandblandete kullfragmenter,
1 stikk 0,5 m Ø for lok. i sørkant av stien ga 8 cm tykt kull- og askelag rett under torven,
1 stikk 1 m S for lok. ga fragmentariske kullspor i 5 cm's dybde under torven.

Kommentarer. Det er sannsynlig at denne koksteinlok. er registrert av HTK i 1969, men den innberetningen var ikke tilgjengelig under registreringen.

n.HEIN 5 Ruin, U.D.

Avmerket: Kart: DAGALI G6

Gradteigsposisjon: 475958, Kartblad HEIN 1515 IV

Foto: FIIM NR. L 1194, bilde nr. 7A

Lokalisering og terrengbeskrivelse. Ruinen ligger 120 m N for Bjordalsbekken og omlag 350 m V for dennes innfallsos i Bjordalsvatn. Tufta ligger på en setervoll ca. 25 m SØ for selet som var så forfallent at det ikke kan ha vært setring der på mange år. Vi fikk ikke anledning til å oppspore eieren.

Beskrivelse. Det er en rektangulær tuft, som utvendig måler 8 x 7 m med kortveggene orientert NV-SØ. Langveggen i SØ og sørdel av kortveggen i SV er svakt markert med noen spredte stein. NV-halvpart av tufta er avdelt i 2 rom og skille- og ytterveggene i disse rommene er omlag 1 m høye. Veggene er tørrmurt med for det meste kantet stein i str. fra 0,2-0,8 m. Murtykkelsen varierer mye med gjennomsnitt på rundt 1 m. De 2 rommenes skillevegg mot resten av tufta flukter ikke med hverandre, og skilleveggene syntes heller ikke å være iforbandt med yttermuren. Det var vanskelig å avgjøre om tufta bør tolkes som en grunnmur med 2 små kjellerrom, eller om murrestene opprinnelig har vært veggene i en bygning, og at en del av den sekundært er blitt tatt i bruk igjen etter en ombygning. Det ble ikke observert noe som kunne gi holdepunkter for et dateringsforsøk.

n.HEIN 1 Oppmuring, sannsynlig bogastelle

Avmerket: Kart: DAGALI G7
Flyfoto: R 1 E 6-4318

Gradteigsposisjon: 487915, Kartblad HEIN 1515 IV

Foto: FIIM NR. L 1194, bilde nr. 12

Lokalisering og terrengbeskrivelse. Oppmuringen ligger på nordsida av Heinelvi ca. 475 m i luftlinje SV for stedet der Situbekken flyter sammen med Heinelvi. Avstanden til elvebredden i SØ er ca. 25 m. Elvebredden er der nærmest det vestligste punktet på den holmen som er Heinelvas største før samløpet med Lågen. Lok. lå ca. 5 m over elvas vannføring 3/8 1974. Den ligger i en meget svak sørøstvendt helling på en bred, flat og blokkrik rygg som går langs elva. Et myrdrag avgrensner ryggen i NV og i NØ ender ryggen i en nesten steinfri sandet tørrmo. Det er denne tørrmoen som primært er tenkt som areal for brakkebyen. På fjellryggen er det småvokst bjørk i klynger og noe einer. Undervegetasjonen består hovedsaklig av lyng og gress.

Beskrivelse. Oppmuringen er lagt i en konveks bue mellom vestkanten av en stor jordfast kampestein i N og den vestlige av 2 litt mindre, som ligger kant i kant i S. De 3 steinene er i størrelsesorden 1-2 m og utgjør omlag halvparten av vegglivet i rommet som dannes. Passasjen mellom den store og de 2 mindre er 0,5 m. Oppmuringen er tørrmurt i 2 å 3 lag. Det er brukt stein av kantet og rundkantet form. Størrelsen varierer fra 0,5 m til 1 m og det var ikke lavvekst på undersiden av steinene, slik at konstruksjonen ikke er av nyeste dato. Gulvflaten er omlag 2,5 m² og delvis dekket av 2 store heller. Minst 6 stein syntes ellers i overflaten.

n.HEIN 2 Oppmuring

Avmerket: Kart: DAGALI G6

Gradteigsposisjon: 486958, Kartblad HEIN 1515 IV

Lokalisering og terrengbeskrivelse. Lok. n.Hein 2 ligger på SV-sida av Bjordalsvatn på en N-S gående tange som er vestsida i et trangt sund. Dette forbinder nord- og sørdel av vannet. Tangen har en langgående, blokkrik og lav rygg, og lok. 2 ligger oppe på denne, nordøstligst på tangen. Denne del er sparsomt bevokst med litt dvergbjørk, lyng og lav.

Beskrivelse. Vestover fra sørøstkant av en NV-SØ orientert og 2,5 m (største mål) stor blokk er det lagt opp 6-7 stein i 5 lag. Steinen er kantet og rundkantet, str. 0,4-0,7 m. En 1 m stor jordfast stein ligger 0,5 m V for oppmuringen. Oppe på denne er det lagt to kantete stein på flasken, str. 0,4-0,6 m. Alle steirene er noe tilgrodd med lav. Rundt konstruksjonsresten ligger det en god del store stein. Ingen av disse synes nå å være i konstruktiv sammenheng, hverken innbyrdes eller med oppmuringensresten.

Notat om ikke registrerte funn og observasjoner:

Ad Ossjøen, nordsida. Det ble observert flere ruiner/tufter på setervollene enn det registreringene gir uttrykk for. På Æan er det 3 slike, men Gunnar Berg gikk god for deres resente karakter. Det ligger også et par på hhv. Langeid S og N, som pga tidspress og deres relativt moderne inntrykk ikke ble registrert. I nærheten av Orsjoroi stakk det opp tømmerstokker i myrkanten ved stranda. De hadde laftehugg.

Ad Ossjøen, sørsida. På Kolfettangens Ø-strand har HTK registrert 6 steinalderlokaliteter. Vi befarte området og 2 avslag ble funnet. De er katalogisert under sine respektive HTK-reg.nr.

Hele Tandbergsætri er et interessant område og vanskelig å registrere. I østkant og sørover går et delvis sammenrast steingjerde. Det er inntil 1 m høyt og ca. 1 m bredt. En 3-4 m lang vegrest løper like S for det østligste huset. Området har mange rydningsrøyser og 3 kullgroper. Mange spor av stolpehull etter gjerder, noe vi bl.a. også fant mye av på Langeid. I strandkanten rett S for østenden av Kolsfettangen og 2 km østover finnes det kokstein. Denne ligger meget spredt og er for det meste sterkt oppsmuldret. Det var vanskelig å avgrense og beskrive disse forekomstene. De er antydnet med svart tusj på flyfoto.

Ad området V for Ossjøen. På Låglitunga er det blitt observert slagghforekomst ved stien fra Geitsjøentil Æan T.H. et stykke SV for den delen av stien vårt arbeidslag undersøkte. Kons. I Martens og Mus.ass. H. Braathen fra Oldsaksamlingen gjorde iakttagelsen på nedtur fra befarings ved Geitsjøen.

Ad dagstur til Bjordalsvatn. Opp fra Situtjørn mot Bjordalsnutan er det en bratt sørvendt skråning i det

øverste partiet under de sørlige knausene. I skråningen ligger det mye utrast stein, tildels i ur, ellers er den gressbevokst. På toppen av skråningen ved foten av selve bratthenget er det 2 hellere. Den østlige er størst. Lysvidden ved dråpefallet har en høyde på opptil 3,5 m og en bredde nederst på ca. 4 m. Dybden fra dråpefallet er 3 m slik at det ville være liggeplass for eventuelt 3-4 personer. Noe av bunnen er nakent fjell, men det meste er dekket av sauemøkk og forvitrede stein. Et par prøvestikk ble ca. 30 cm dype. De var steinet, og kulturlaget var dominert av møkk. 8 m lenger V er hyllen i overkant av skråningen bredere og til stor del dekket av overhenget. Innenfor er det en trang, grunn hule. Dybden fra dråpefallet er noe over 2 m og bredden er ca. 5 m. Høyden ved dråpefallet varierer sterkt. Fra midten av overhenget og ut til dråpefallet i vestdelen av helleren er det en 2 m lang oppmuring. Den går i en bue, konkav sett fra hulen. Oppmuringen består av gjennomsnittlig 3 lag stein i størrelsesorden 0,2-1,0 m.

I Bjordalen ligger det 2 gravminner tildels undersøkt av lærer Steensen fra Dagali. Denne informanten døde i 1970. Det var vår mening å befare disse, men da vi nådde området der de skulle ligge var det blitt mørkt.

Muntlig tradisjon.

Undertegnede var deltaker på det utvida registreringskurset, arrangert av Bergens og Stavanger Museum. Høyfjellsdelen av kurset foregikk tildels i reg. området. Lederne Arthur Fasteland, Svein Indrelid og Tore Bjørge er medarbeidere i HTK. De 2 sistnevnte har også selv gjort undersøkelser i reg. området (HTK-70 og befaring i 1973). Dette har bl.a. betydd en del intervjuing og arbeid med muntlig tradisjon i området. Mye av deres viten om muntlig tradisjon og deres egne observasjoner og erfaringer i området ble meddelt meg i løpet av kursdagene. Mine kilder for muntlig tradisjon blir derfor dels annenhånds, dels gjennom flere ledd. Jeg snakket selv med noen av deres viktigste informanter, bl.a. Gunnar Berg, Ean T.H., Magnus Halland, Dagali pensjonat og Knut Brekke Hein på Hønseter T.H. Også eieren av Orsjoren seterstove, Einar Næss, snakket jeg med. Vi var også med på samtalen med Videsjorden, sen. og jr., som Geitsjølaget hadde.

Avsluttende del.

Hovedinntrykk. Det er her intensjonen å gi en vurdering av det registrerte området i kulturhistorisk sammenheng. Våre og de tidlige registreringer gir et brukbart bilde av kulturaktivitetene i forhold til de forskjellige terrengtyper og naturressurser oppover til snaufjellet. I dag er det gårdsdrift i Sæterdalen opp til omlag 940 m oh. Muntlig tradisjon kan fortelle at det i forrige århundre var helårlig gårdsdrift på Hårånatten, ca. 1000 m oh. Nå er Hårånatten en nedlagt seter. Rundt og V for Ossjøen har det vært setring inntil nylig. Det er fremdeles sau i området.

Ved siden av setringen er det jernvinna som preger Ossjø-området kulturhistorisk. De mest påtagelige spor

er kullgropene. Innen km^2 -ruten 5393 resulterte tellinga i 23 kullmiler. Dette antall rimer godt med våre inntrykk ellers i området, hvis vi tar i betraktning at det bare er en setervoll innen km^2 -ruten og at det vanligvis er mange kullgroper på og rundt setervollene. Spesielt på og rundt Aen var det mange, antakelig mellom 15 og 20 kullgroper, men vårt inntrykk av km^2 -ruten som Aen ligger i, var en langt lavere kullgropfrekvens enn den på Tangen i Møsvatn, Rauland, Telemark. Men det antas at gjennomsnittet ligger langt lavere enn i Møsstrand. Møsstrand har opptil 100 pr. km^2 . De høyestliggende kullgroper ble observert i Bjordalen Ø for Bjordalsbekken mellom 1060 og 1080 m oh, altså ganske nær skoggrensa i dag. Det er lite som tyder på at trekullet har vært brukt til noe annet enn jernvinning i Ossjø-området. Et gjennomsnitt på 30 kullmiler pr. km^2 synes trolig rundt Ossjøen. Dette indikerer stor jernvinneaktivitet. Vi har registrert 18 jernvinneanlegg N og V for Ossjøen. Antallet synes for lite i forhold til vårt inntrykk av trekullbrenning. Sannsynligvis har vi oversett flere jernvinneanlegg. På sørsida er det observert en del kullgroper, som vanligvis indikerer jernvinne, selv om det ikke er registrert slike anlegg der. Det er umulig her å avgjøre om det er noen sammenheng mellom denne mangel og myrkvaliteter eller myrens samlede arealdekning. De registrerte spor av anlegg er sjelden enkeltliggende slagghauger eller slagghforekomster. De fleste er knyttet til tuftlignende forsenkninger, vanligvis kalt blestertufter. Et par av anleggene har 2 tufter vegg i vegg som vender mot 1 eller 2 slagghauger. De høyestliggende jernvinneanlegg ble registrert ved Urdeli. De ligger omlag 1000 m oh.

De andre viktige grupper av objekter er udaterte ruiner/tufter og steinalder/koksteinlokaliteter. Ruinene vitner om bosetning iallfall sesongmessig.

Alle peker i retning av nyere tid uten å kunne tidfestes nøyere. Byggeteknisk har de et enhetlig preg, og funksjonen tolkes utfra beliggenheten som husly ved drifting og setring. Steinalderlokalitetenes geografiske fordeling pr. idag indikerer mer aktivitet på sørsida enn på nordsida av Ossjøen. Det er et inntrykk som gjelder flere andre vann, bl.a. n.Hein. Ved Ossjøen er de fleste steinalderfunn dertil gjort ved vannets vestlige del. Det er vanskelig her å avgjøre om disse forhold kan forklares med annet enn tilfeldigheter. Forskjellige resistensforhold og aktivitetstyper kan eventuelt være mulige tankeganger i en slik sammenheng. Pr. idag er det ikke funnet steinalderspor som antyder mer permanente opphold ved Ossjøen.

Bjordalsvatn må bare betraktes som befart av oss. Den alt overveiende del av terrenget opp fra strandsonen er overhodet ikke gått opp. De 4 reg. er på ingen måte tilstrekkelig uttrykk for områdets kulturhistoriske verneverdi. Mulighetene for funn av slik verdi synes gode i dette terrenget. Koksteinlokalitetene kan bely steinalder. Lokaliteten ved innfallsosen vil berøres av selv ubetydelige reguleringer. Den må derfor eventuelt undersøkes nærmere. Bjordals-stølan ligger på nordsida. De er nå delvis i ruin.

Ved n.Hein er rester av fangstanlegg, etter drifting og spor av steinalderaktivitet de viktigste grupper av reg. objekter. Minner om fangst og drifting ligger for det meste i nordlige og vestlige del av terrenget rundt vannet. Albrektslægret hadde helårlig bosetning i det forrige århundret, mest basert på fangst og fiske. Prefikset i navnet Selstjørn er utledet av særs, som forteller om fortidig vurdering av beiteforholdet. Kilde: Knut Brekke Hein. Utnyttelsen av disse har i vårt århundre også skjedd ved tamreindrift. Av fangstanleggene er det N for utfallsos og østover det mest

omfattende. Det består av en mengde dyregraver. I bygging og pass av et slikt anlegg er det nedlagt mye arbeidstid og krefter. Dyretrekkene i området må ha vært store og årvisse i perioder etter anleggets størrelse å dømme. Hvorvidt det her er en sammenheng med jernvinneanleggene ved Ossjøen, på samme måte som det er antydnet når det gjelder forholdene i Sysendalen, er vanskelig å si. Fangstgropene ved n.Hein krever imidlertid ikke det samme oppbud av arbeidskraft og organisering som drivfangstanleggene lenger V på vidda.

Steinaldersporene finnes bare på sørsida av n.Hein. På nordsida er det et par koksteinlokaliteter ved Heinseter T.H. På sørsida ligger lokalitetene mellom 500 og 800 m fra utfallsos og ved Gjelletangen V for midten av vannet. Kokstein finnes også østligst på Selsstrandtangen. Bitene av skiferpilen og det flekkelignende flintavslaget ble funnet i nedkant av strandvollene. Det er vanskelig å si om det betyr enkeltfunn, rester av utvaskede boplasser eller om iallfall deler av eventuelle boplasser ligger innenfor strandvallen. S for Gjelletangen ble det funnet flintavslag i eroderte soner på en av de små toppene på en rygg langs strandlinja. Funnstedet inneholder trolig mer. Det ble ikke tatt prøvestikk der av h.t. eventuelle gravninger. Det var bare et par av de små toppene på ryggen som ble finkjemmet. Det er derfor fullt mulig at det ligger flere lokaliteter i denne delen. Det nærmeste partiet Ø for midten av vannet er myret og våtlendt helt ned i strandsonen. Ellers skulle ikke terrenget nærmest vannkanten gjøre funn av steinalderkarakter usannsynlig på sørsida. Flere partier langs sørsida og ved osene peker seg ut som brukbare utgangspunkter ved en eventuell mer fullstendig kartlegging av de fysiske kulturspor av steinalderkarakter. Det vil kreve intens og systematisk søking ved hjelp av prøve-gravinger og -stikk. Nordsida bør iallfall

trekkes inn ved en tilsvarende søking i et valgt, mindre område for kontrollens skyld. Særlig i vestdelen av nordsida synes ikke de topografiske forhold å gjøre funn fra steinalderen mindre sannsynlig enn på sørsida.

Konklusjon. De fysiske kulturminner i reg.områdene varierer typemessig og i sammensetning. De bidrar til en nyansering av vår oppfatning av bosetnings- og erhvervsmønstrene i fjelldalene og oppe på selve Vidda. Den aktivitet de avspeiler strekker seg fra steinalder til våre dager. Våre områders minner gir ikke grunnlag for å betone kontinuiteter i bruken av vidda for sterkt. Tidsmessig dekkes likevel flere viktige perioder i førhistorisk og historisk tid. Viktigere er kulturminnene i studiet av tilpassing og ressursutnyttning og deres plassering ved en av innfallsportene til Vidda. Derfor må de tillegges høy verneverdi. Ossjøen vil være et kjerneområde i utforskningen av jernvinna. Nedre Hein og Bjordalsvatn er områder som fremdeles nesten er uberørt av den moderne tid. Dette er viktig siden Vidda blir stadig fattigere på slike natur- og kulturhistorisk uforstyrrede miljøer.

Til slutt må det understrekes at det ved en vurdering av undersøkelsens resultater er nødvendig å ta hensyn til vår tidsnød under feltarbeidet. Av avsnittene "Utført arbeid" og "Registreringsmåten generelt" vil det fremgå at områdene var for store i forhold til disponibel tid i felten. Selv de delene av registreringsområdene som vi mener er best dekket kan ikke bli betegnet som fullgodt registrert i den forstand at det senere vil være lite sannsynlig å gjøre flere funn av betydning. Mye er altså ugjort hvis det blir snakk om en tilnærmet totalregistrering. Våre registreringer sett i sammenheng med det arbeid HTK har utført i områdene synes imidlertid helt tilstrekkelig for en vurdering av områdenes verneverdi og subsidiært av fremtidig arkeologis arbeidsinnsats hvis konsesjon blir innvilget.

FUNNLISTE.

Gradteigsposisjon:

547939, Kartblad 1515 I, SKURDALEN, R 10 DAGALI H6
E 10-4318,

- OSSJØEN nr. 23 a) Bearbeidet flat bit av lys
kvartsitt, st.l. 38 mm
b) Uregelmessig kjerne av lys
kvartsitt, st.l. 30 mm
c) Avslag av lys kvartsitt m/
brune striper, delvis
grønnspekket, st.l. 32 mm

Gradteigsposisjon:

543934, Kartblad 1515 I, SKURDALEN, R 2 E 9-4318,
DAGALI H6

- OSSJØEN nr. 33 a) Avslag av flint

Gradteigsposisjon:

546933, Kartblad 1515 I, SKURDALEN, R 3 E 9-4318,
DAGALI H6

- OSSJØEN nr. 36 a) Avslag av flint
b) Avslag av flint
c) Avslag av flint

Gradteigsposisjon:

561935, Kartblad 1515 I, SKURDALEN, R 1 E 11-4318,
DAGALI H6

- OSSJØEN nr. 37 a) Avslag av flint

Gradteigsposisjon:

561935, Kartblad 1515 I, SKURDALEN, R 2 E 11-4318,
DAGALI H6

- OSSJØEN nr. 38 a) Avslag av flint

Gradteigsposisjon:

453901, Kartblad 1515 IV, HEIN, R 1 E 2-4318,
DAGALI F7

- n.HEIN nr. 6 a) 2 samhørende biter av slipt
og rygget pilespiss m/tange
av skifer

Gradteigsposisjon:

451901, Kartblad 1515 IV, HEIN, R 3 E 2-4318,
DAGALI F7

n.HEIN nr. 8 a) Flekkelignende avslag av
grå flint m/litt retusj

Gradteigsposisjon:

437901, Kartblad 1515 IV, HEIN, R 4 E 2-4318,
DAGALI F7

n.HEIN nr. 9 a) Avslag av lys flint
b) " " " "
c) " " " "

Gradteigsposisjon:

550939, Kartblad 1515 I, SKURDALEN, R 7 E 10-4318,
DAGALI H6

OSSJØEN nr. 20 a) Fragmentariske brente bein
fra prøvestikk midt i slagghaug

Landet

DEL 2.

Geitsjøen, Ossjøen S, Langevatnet,
Skrykken, Dagfisketjørn og Hølen.

- 1. Skrykken
- 2. Ossjøen S
- 3. Langevatnet
- 4. Geitsjøen
- 5. Hølen
- 6. Dagfisketjørn

- 1. Skrykken
- 2. Ossjøen S
- 3. Langevatnet
- 4. Geitsjøen
- 5. Hølen
- 6. Dagfisketjørn

Innleiing

I tida 14. juli til 4. august vart det føreteke vassdragregistrering ved Geitsjøen, Hardangervidda Aust, tilhøyrande Buskerud fylke.

Samstundes vart det og utført befaring og registreringar så langt tida rakk i områda i og omkring Lågen, Hølen, Langevatn og Skrykken. Desse områda ligg også på Hardangervidda Aust og i Buskerud fylke.

Arbeidet vart utført av Inger-Liv Gøytil Lund og Guro Bu (leiar).

Totalt vart 24 objekt registrerte, og dei fordeler seg som fylgjande:

- 4 steinalderlok.
- 5 koksteinlok.
- 2 felæger
- 5 steinbuer
- 1 mogleg gravrøys
- 4 dyregravlok.
- 4-5 oppmuringar.

Terrengbeskrivelse. Det registrerte/befarte området ligg over 1100 m oh.

Geitsjøen	1111 m oh
Hølen	1157 " "
Langevatn/Skrykken	1158 " "
Dagfisketjørn	1166 " "

Den lettast tilgjengelege veg til Geitsjøen er frå Ossjøen, nordsida over Æan og vidare langs nordsida av Lågen, (ca. 4,5 timars gang).

Vidare til Hølen langs Lågen ca. 1 time, og derifrå ca. 1 time til Skrykken. Løypa går på nordsida av vatnet. Den kryssar Lågen, der Lågen renn ut frå Hølen. Turistløypa til Skrykken går dei fyrste 100 m i "store Nordmannsslepa".

Terrengforholda er noko ulike i våre registrerte/befarte område.

Denne innberetninga vil i hovudsaka dreie seg om Geitsjøen, og det fell difor mest naturleg å leggja mest vekt på dette området, og dei to tilstøytande elvane, Lågen og Djupa. (Utfalls- og innfallselv.)

Geitsjøen har ei utstrekning på ca.

4,0 km AV x ca. 1,5 km NS. Sjøen har ei triangulær form, med tangar, oddar, nes og vikar som splittar opp strandlinja.

I vest renn "Djupa" inn i Geitsjøen, i aust renn "Lågen" ut.

Rett NV og N for Geitsjøen er to fjellrygger som naturleg avgrensar området. I V "Geitsjøhovda", høgste punkt 1254 m oh. I N "Heinberget", høgste punkt 1298 m oh.

I S og SV er terrenget svakt S-N hallande. I A, frå utfallsos og vidare A, hallar terrenget svakt ned mot "Ossjøen".

"Høljabrotet" avgrensar "Lågen" på sørsida med høgste punkt på 1294 m oh.

Bergarter. Berggrunnen i det registrerte området består stort sett av gneis og granittar.

I Geitsjøområdet finst store mengder av morenemateriale. På sørsida ligg store oppsamlingar. Desse oppsamlingane går på sørsida av Geitsjøen og held fram mot aust. Dei tek form som haugar og ryggar.

Vegetasjon. Vegetasjonen i området består hovudsakleg av lyng, lav, vier og einer. Grunn til å nemne i denne samanhang, er at Geitsjøen ligg i eit svært viktig lavheiområde, og er såleis innlemma i dei "10 botanisk sett mest verneverdige område på Hardangervidda". (Opplysningar om dette er henta frå NOU-1974 30B.)

Særdrag for nord- og sørsida av Geitsjøen.

Nordsida er eit samanhangande slakt skrånande område frå N-S. - Avgrensa av "Geitsjømyran" (namn opplyst av Videsjorden -74) i VNV, og av moreneryggene i ANA.

Vegetasjonen består stort sett av vier og små einer, i tillegg til grasdekke og lyng. Området har spreidd stein og blokk i dagen. Strandbeltet er storsteinet, med unntak av to N-S-gåande sandtangar i NA-del av sjøen. Vidare små, spreidde myrområde, som er tett grastilvoksne nær stranda. Området er noko turrare i høgda, særskilt oppe under "Heinberget". Grunnfjellet kjem her i dagen, og vegetasjonen er stort sett lyng og lav.

Vest-enden av vatnet er noko meir myrete.

"Geitsjøtangen" (namn opplyst av Videsjorden -74) er avgrensa av to myrområde. "Geitsjømyran" i N og eit mindre myrområde i SV. Sjølve tangespissen er turr, graskledd med hovudsakleg gras og lyngvegetasjon. Sterk viervekst i sørvestre del. Jordsmonnet er hovudsakleg sand/grusblanda jord, med eit tunt torvlag oppå.

Strandbeltet er storsteinet, og sume stader myrete. NV for tangen ligg høgdedraget "Geitsjøhovda" (A-V-gåande).

Lenger VSV langs "Djupa" flatar terrenget seg meir ut. Området på begge sider nær elva er noko myrete, med tett gras- og viervekst. Lenger inne på flatane vert det turrare, og dei karakteristiske moreneryggene- og kollane viser seg i dette området.

Vegetasjonen er i morenekonsentrasjonane låge, krypande vekstar, krekling og annan lyng, medan vegetasjonen elles stort sett er lyng og lav, vier- og einervekst.

Heile sørsida av Geitsjøen består hovudsakleg av store samanhopningar av morenekollar og grusrygger, samt store urkonsentrasjonar, og elles mykje stein og blokk spreidd omkring i dagen.

Vegetasjonen er lyng og einer, lav, mose og grasvekst. Her er det særtrekk at vier og lyng er kraftigare.

Spreidde tjørn og myrdrag splittar opp det elles homogene morene/ur-fyllte sørside-området.

Strandbeltet har fleire sandstrender enn nordsida. Desse er jamnt fordelte over heile sørsida.

Dette sørsideterrenget strekkjer seg mot utfallsosen i A. Her flatar området seg noko ut. Moreneryggene er i A sterkast konsentrerte rundt "Revhølan" i Lågen. Ein kan fylgje morenen vidare A, ned mot Ossjøområdet.

"Høljabrotet", med topp-punkt 1285 m oh, avgrensar Lågen på sørsida.

Vegetasjonen i austenden av Geitsjøen er stort sett som på sørsida, i og omkring elveosen. Men, eit par kilometer lenger A, ned mot Ossjøen og sæterområdet finn det stad store vegetasjonsendringar. Fjellbjørka tek her ein stor del av plassen, her veks saftigare gras, og kraftigare kulturplanter enn i området kring Geitsjøen.

Ved Hølen, Skrykken og Langevatn endrar terrenget delvis karakter. Dei store moreneryggene tek slutt ved Hølen. Terrenget flatar og i dette området meir ut, det vert turrare og får ein meir einssidig vegetasjonstype av lav, lyng, gras og noko einer- og viervekst.

Langevatnet ligg SA for Geitsjøen. Vatnet ligg mellom "Skrykken" i A og "Hølen" i V. I S er det avgrensa av "Slagsvolltangen", med høgste punkt 1259 m oh. Tangen er stort sett "turr", med lyng- og lavvegetasjon, men i A og SA ligg nokre store myrområde. Myrområda er tilvoksne med vier og tett gras.

"Slagsvoll-lægret" (reg.) ligg i sørhallinga av "Slagsvolltangen".

Nordsida av Langevatnet er eit stein- og blokkrikt område. Her er "ur" på fleire km i lengd, og med vekslende breidde (10-20m).

I dette området går den store "Nordmannsslepa". Den kryssar Lågen rett N for "Hølen". Slepa er i dag nytta som traktorveg, og er for dette føremål grusa med sand og singel. Turistløypa går også på nordsida av Langevatnet.

Nemnt innleiingsvis, var Geitsjøen vårt hovudområde, og eg vil til slutt i denne delen taka fatt i antal registrerte objekt, og sjå litt på korleis dei er fordelte i området.

Det som er mest iaugnefallande, er at stort sett alle registrerte objekt ved Geitsjøen, befinn seg på sørsida av vatnet. Den topografiske fordelinga vert slik:

I hovudtrekk viser det seg at dei registrerte steinalderlokalitetane, er dei som ligg nærmast vatnet. (Også koksteinslokalitetar er her irekna.) Steinbuene ligg ofte nær vatnet, men oftast 20-30 m ifrå. Felægera er her plasserte godt frå stranda. Det same gjeld dyregraver og oppmuringar av ulike slag. (Fastringar, bogastille mm.) Desse er plasserte i veileigna dyretrekkområde, sjeldnare med tilknytning til vatnet i vårt registrerte/befarte område.

Ut frå vårt inntrykk av området, er det vanskeleg å avgjere kvifor sørsida har vore den mest attraktive. Kan grunnane vere at her er flatare lende, lettare å ta seg fram og meir stein til å byggje buer av? Ein grunn til plasseringa kan også vere at folk ville ha nordsida i "fred" for menneske, slik at dyra fritt kunne beite og trekkje i området.

REGISTRERINGAR

=====

GEITSJØEN 2 Steinalderlokalitet

Avmerket:

Kart: DAGALI F8
Flyfoto: R 2 C 4-4318

Gradteigsposisjon: 425859, Kartblad HEIN 1515 IV

Lokalisering og terrengbeskrivelse. Sørside av Geitsjøen, like ved innfallsosen på rundforma gruskolle ca. 4 m frå vannkanten.

Gruskollen markerer seg tydeleg i terrenget. Den er bratt med lite vegetasjon. Noko lav og kreklingvekst, og tunt torvdekke. Toppen er avblåsen og sand og grus samt spreidde steinar i dagen. I NNW-utkant av kollen ei større blokk. Fritt utsyn i alle retningar.

Mål på kollen: Diameter ca. 17 m. Ca. 15 m over vannflata.

Terrenget omkring er kollete med ur og myrdrag.

Beskrivelse. I N-utkant av kollen, 1 avslag-funn av flint og 1 av kvarts.

Merknad. Mange stygge prøvestikk over alt på toppen av kollen.

Koksteinlokalitet. Ca. 0,5 m SV for avslagfunna på toppen av kollen. Nummerert og inkludert i same registrering.

GEITSJØEN 5

Flintavslag og
Koksteinlok.

Avmerket:

Kart: DAGALI F8
Flyfoto: R 3 C 4-4318

Gradteigsposisjon: 436859, Kartblad HEIN 1515 IV

Lokalisering og terrengbeskrivelse. Sør-nordgåande sundtange på sørsida av Geitsjøen. (2. "store" tange frå vestenden.) Ca. 1100 m V frå "Geitsjøhytta" (målt frå spissen av tangen).

Tangen består av finkorna sand, med spridd stein i dagen. På "ryggen" av tangen, torv og grasvegetasjon og litt vier og einer.

Beskrivelse. To flintavslag funne på austsida av tangen med 7 m mellomrom. Funna låg 3-4 cm under sanden, 2,5 m frå vankanten. Det eine avslaget er funne ved rota av tangen.

Koksteinlokalitet observert i spissen av tangen.
Reg. saman med flintavslaga.

GEITSJØEN 7

Koksteinlok.

Avmerket:

Kart: DAGALI F8
Flyfoto: R 6 C 4-4318

Gradteigsposisjon: 439859, Kartblad HEIN 1515 IV

Lokalisering og terrengbeskrivelse. Sørside av Geitsjøen, på spissen av tange, og ved vestrota.

Rett i vannkanten. 600 m VSV for "Geitsjøhytta".
Rett SA for spissen, steinbu. (3. spisse tange sett
frå V.)

Tangen er snau, turr, med litt vier og einer på ryggen.
Litt stein og blokk i dagen. Godt utsyn i alle
retningar.

Beskrivelse. Koksteinen er synleg og ligg like i vann-
kanten på begge stader.

GEITSJØEN 10 Koksteinlok.

Avmerket: Kart: DAGALI F8
Flyfoto: R 8 C 4-4318

Gradteigsposisjon: 445859, Kartblad HEIN 1515 IV

Lokalisering og terrengbeskrivelse. På sørsida av
Geitsjøen. 100 m NV for "Geitsjøhytta". I sti på
søraustsida av gruskolle. (Koksteinen ligg i dagen.)

Store mengder stein og blokk i eit småkupert lende.
Mange sand- og gruskollar stikk opp rundt omkring.
Vidje og vierkratt. Enkelte opne flekker med gras-
vekst.

GEITSJØEN 16 Steinalderlok.

Avmerket: Kart: DAGALI F8
Flyfoto: R 3 C 5-4318

Gradteigsposisjon: 445860, Kartblad HEIN 1515 IV

Lokalisering og terrengbeskrivelse. På sørsida av Geitsjøen. På vestsida av aust-vestgåande tange. 25 m NV for "Geitsjøhytta". I sandstrand, ca. 2 m frå vannkanten.

Flatt strandområde, med gras, vier og einervekst.
Stor stein og blokk i dagen.

Funn. 1 flintavslag.

GEITSJØEN 14 Koksteinlok.

Avmerket: Kart: DAGALI F8
Flyfoto: R 5 C 5-4318

Gradteigsposisjon: 448861, Kartblad HEIN 1515 IV

Lokalisering og terrengbeskrivelse. Sørsida av Geitsjøen. I strandkanten, 1 m frå vatnet. Ved vestrota av ein lang tange, ca. 350 m ANA frå "Geitsjøhytta". (3. store tange A for hytta, hyttetangen medrekna.)

Myrete, viervekst. Heile området omkring er kollete.
Stor blokk i dagen like ved.

Beskrivelse. Koksteinen ligg godt synleg i strandkanten.

GEITSJØEN 18

Koksteinlok. og
Steinalderlok.

Avmerket:

Kart: DAGALI F8
Flyfoto: R 1 C 6-4318

Gradteigsposisjon: 458865, Kartblad HEIN 1515 IV

Lokalisering og terrengbeskrivelse. På tange i NA-hjørnet av Geitsjøen. Tangen går frå nordstranda, rett mot S ut i Geitsjøen.

Tangen er ca. 60 m lang, 25 m brei. Smalnar av til 5 m i sørspissen, som er 250 m frå utfallsosen, (Lågen).

Strandsona består av fin sand og kanta småstein. God båtplass på begge sider av tangen. Større stein ytst på spissen av tangen. Ei sjakt grave tvers over tangen. Store mengder kokstein konsentrert i N utkant av tangen.

Funn. 1 flintavslag funne på vestsida ut mot sørspissen av tangen.

Merk: Tidlegare funn, HTK - 15/7-1970, to flekker av flint, 1 einegga tangepil av flint, to flintavslag. Kwartsavslag. Kokstein.

GEITSJØEN 4

Mogeleg gravrøys

Avmerket:

Kart: DAGALI F8
Flyfoto: R 4 C 4-4318

Gradteigsposisjon: 432859, Kartblad HEIN 1515 IV

Lokalisering og terrengbeskrivelse. Sørside av Geitsjøen. Ca. 450 m A for innfallsosen. Ca. 1500 m V for "Geitsjøhytta". 4 m SA frå vannkanten. (Rett V for den første tangen sett frå vestenden av vatnet på sørsida.)

Steinete, turrlendt område. I S og SV grusrygger, som er søraust-nordvestvende. Lyng- og viervegetasjon samt einer.

Beskrivelse. Objektet har ei utflytande, rundoval form, er dårleg markert i lendet, og lite synleg. Materialet er kantrunda stein. Den er "omkransa" og dekkja av vier- og einerkratt. Midt i røysa to kantstillte heller, 1,0 x 0,5 m. Mellom hellene eit ope rom på 0,3 x 0,7 m.

Mål: Diameter ca. 5 m. H. ca. 0,2-0,3 m.

GEITSJØEN 3

Læger
"Geitsjølægeret"

Avmerket:

Kart: DAGALI F8
Flyfoto: R 1 C 3-4318

Gradteigsposisjon: 423863, Kartblad HEIN 1415 IV

Lokalisering og terrengbeskrivelse. I vestende av Geitsjøen, på nordsida av "Djupa", ca. 150 m NNW for

innfallsosen. Ved foten av "Geitsjøhovda". Turistløypa går rett forbi lægeret.

Lægeret ligg på ei ope, turr slette, som slakt hallar ned mot "Djupa" i SSA. Området har stor stein og blokk i dagen. I NNV er området avgrensa av bergryggen "Geitsjøhovda". Resten av området er avgrensa av myr.

Godt utsyn i A, S og V. Kraftig viervekst omkransar området. Lægeret er torv- og graskledd.

Totalt areal, ca.: 180 m NS x 210 m AV.

Beskrivelse. Lægeret består av ei steinbu og ein oval steinkonstruksjon. Begge lokalitetane bær preg av forfall.

Lengst i NV, lok. 1, steinbu. Rektangulær form orientert SV-NA. Materialet er kantrunda steinheller, 0,3-1,0 m x 0,1 m. Døropning i SA, midt i gavlen, h 1,5 m x b 0,5 m.

Veggene er delvis bygde av kantstillte heller, oppstøtta av mindre stein. Vestveggen er mura inntil ei stor blokk. Ein del av veggkonstruksjonen er utrasa, og falle inn i bua.

Aust- og vestvegg er ca: h 1,5 m x b 1,0 m. Nordgavl er ca. 1,8 m h. Søraustgavl (m/døropning) er noko nedrasa, h ca. 1,7 m.

Takkonstruksjon av tre på NA-halvdel av bua. Torvdekka. Resten av taket er samanrasa.

Eldstad i halvsirkelform i NA-utkant av bua, 0,8 x 0,3 m. Oppmura av kantrunda stein. Litt grasvegetasjon inne i bua.

På ANA-utsida av bua er mura opp ei "innhegning" (i samband med huset), b 1 m x 1 3 m (indre mål). Noko nedrasa, og brennesletilvokse. I SA-utkant av bua ei inngjerda opning, 2,0 x 3,0 x 0,5 m (indre mål).

Ytre mål på bua: 3,3 x 4,0 x 1,3 m (h i NA).

Merk: Under samtale med Videsjorden (sen.) kom det fram at dette lægeret "i si tid" har vore noko større enn det er i dag, og den "innhegninga" som er beskreve ovanfor meinte han var yttermurane av ei tidlegare større bu.

40 m SA for 1. lok. 2. oval steinkonstruksjon. Denne er mura rundt to store blokker. Ei i A- og ei i V-utkant, (2,0 m x 1,8 m). Konstruksjonen er omrota og noko nedrasa, og sume stader er her berre eitt steinlag att. Mogeleg inngang i NV-utkant. Spreidd stein inne i konstruksjonen. Gras og torvdekke inne i.

Ytre mål: 7 m AV x 5 m NS.

Restar etter ny eldstad i V-utkant.

GEITSJØEN 6

Steinbu

Avmerket:

Kart: DAGALI F8
Flyfoto: R 5 C 4-4318

Gradteigsposisjon: 440859, Kartblad HEIN 1515 IV

Lokalisering og terrengbeskrivelse. På sørsida av Geitsjøen, ved austrota av tange, 4 m frå vatnet. Ca. 600 m VSV frå "Geitsjøhytta". (På 3. spisse tange sett frå V.)

Snau, turr tange med litt spreidd vier og einer.
Litt stein og blokk i dagen. Godt, fritt utsyn i
alle retningar.

Beskrivelse. Bua ligg ved rota av tangen, og er godt
synleg. Den er inngraven i bakken i A. Noko saman-
rasa, særleg i SA. Materialet er kantrunda stein og
heller. Forma er kvadratisk. Grasvekst inne i bua.
Takkonstruksjonen er heilt borte. Indre mål: 2 x 2 m.
Høgde 1,5-1,7 m. Veggthukkleik ca. 0,5 m.

Rettt NA for bua, ein liten sirkelrund søkk i jorda.
Diameter 1,0 m, h 0,5 m.
Prøvestikk med negativt resultat.

GEITSJØEN 8 Steinbu

Avmerket: Kart: DAGALI F8
Flyfoto: R 7 C 4-4318

Gradteigsposisjon: 441859, Kartblad HEIN 1515 IV

Lokalisering og terrengbeskrivelse. Sørside av
Geitsjøen. På austside av gruskolle. 4 m frå vatnet.
10 m N for lita tjørn. 500 m V frå "Geitsjøhytta".
1400 m A frå innfallsosen.

Småkupert, kollete og grusrygger som markerer seg
tydeleg. Delvis våtlendt, med vier og einervekst.
Tjørn rett ved. (N). Stein og storblokk i dagen.

Beskrivelse. Bua er delvis samanrasa, har rektangulær
form, og er godt synleg. I V er den innbygd i grus-
kollen. Materialet er stein og blokk. Stor blokk i S-
og SSA-kant av bua. Stein delvis innrasa i bua. Noko
vier- og lyngvekst inne i bua. Austveggen er omlag

borte. Vegghøgde 0,3 m - 1,0 m.

Indre mål: 2,0 m AV x 3,0 m NS.

GEITSJØEN 11

Steinbu og
mogeleg tuft.

Avmerket:

Kart: DAGALI F8

Flyfoto: R 9 C 4-4318

Gradteigsposisjon: 446859, Kartblad HEIN 1515 IV

Lokalisering og terrengbeskrivelse. På sørside av Geitsjøen. 3 m V frå "Geitsjøhytta". 70 m S frå vatnet.

Flatt, med mykje stein og blokk i dagen. Sterk vier- og einervekst. Grus- og sand-kollar og rygger stikk opp over alt i området.

Beskrivelse.

Kvadratisk, godt synleg steinbu. Bygt av kantrunda stein og heller. Delvis samanrasa. No har den funksjon som "søppelbu".

Nordveggen er omlag utrasa. Inngang i A-hjørnet av bua. Breidde 1,0 m.

Mål: A-vegg 1,5 m h
V- " 2,0 m h
S- " 1,5 m h
N- " 0,5 m h

Totale mål: 4,0 m x 4,0 m (ytte mål).

Veggbreidde: 0,5 m.

Rett A for steinbua, mogeleg tuft på 3,5 x 3,5 m. Inngang i A-hjørnet. Tufta er graskledd. Eitt lag stein.

I NV-utkant, ei nedgraven rektangulær "grop" på 1,0 x 0,5 x 0,15 m og 0,5 m djup. Denne gropa er kanta med heller i vegger og botn. (Utgraven av O. Blehr, 2 år attende. Opplysningar om dette av Videsjorden sen.)

NV for bua, ei rundforma grop i jorda. Delvis steinkledd. Godt grastilvoksen. Diameter 2,0 m, høgde 0,5 m. Store blokker i NV-utkant.

GEITSJØEN 12

Steinbu

Avmerket:

Kart: DAGALI F8
Flyfoto: R 1 C 5-4318

Gradteigsposisjon: 453858, Kartblad HEIN 1515 IV

Lokalisering og terrengbeskrivelse. Sørside av Geitsjøen. I A-utkant av vatnet. På gruskolle, ca. 500 m S for vatnet. Ca. 750 m A for "Geitsjøhytta". I S-utkant av gruskollen.

Gruskollar og -rygger med myrdrag omkring. Stor stein og blokk i dagen. Tildels urete. Vier, einer og lyngvegetasjon.

Beskrivelse. Bua er kvadratisk, godt synleg og omlag intakt. (Manglar tak.) Materialet er steinheller, 0,2-1,5 m x 0,2 m. Den austre veggen er ein stor stein. Inngang i SA-hjørnet av bua. Helle (2x1 m) midt i inngangen. Bua er graskledd inne. Små heller langs veggene.

Mål: 3,0 m x 3,0 m (ytte mål). 1,0 m tjukke vegger.

h: A-, V- og N-vegg 2,0 m
h: S-vegg 1,7 m

GEITSJØEN 19 Steinbu

Avmerket: Kart: DAGALI F8
Flyfoto: R 2 C 6-4318

Gradteigsposisjon: 457867, Kartblad HEIN 1515 IV

Lokalisering og terrengbeskrivelse. På nordside av Geitsjøen, nær austenden. 200 m NV for sandtange som stikk ut i vatnet mot S. 50 m N for stranda på ein turr rabbe 3 m over vassflata. (Rett S for NVE si hytte på nordsida av Geitsjøen.)

N-S hallande skråning, med vier- og einervekst. Stein og blokk i dagen. Myrområde i A.

Beskrivelse. Bua er oppført av kanta og avrunda stein av same type som i ura nedafor. Solid muring. Stein str. 0,5 x 0,6 x 0,85 m, som er lavgrodde. Ein del ned-rasa.

Mål: 2,3 x 2,5 m (innvendige). (Lengderetn. AV.)
Høgde 1,2 m.

Døropning i austvegg. Restar etter eldstad i NA-hjørnet.

GEITSJØEN__1 Grop på open voll,
"Geitsjøhallet feløger" (sjå merknad!)

Avmerket: Kart: DAGALI F8
Flyfoto: R 1 C 4-4318

Gradteigsposisjon: 445873, Kartblad HEIN 1515 IV

Lokalisering og terrengbeskrivelse. På nordside av Geitsjøen. (Omlag midt på nordsida.) Ca. 65 m frå

strandkanten. Ca. 750 m NA for spissen av tunge lengst A i "Geitsjøvika". På nordside av vatnet. Turistløype går rett forbi, i N-utkant av vollen.

Vid, open, turr, graskledd voll i lende som hallar SSV. Lågt einer- og vierkratt. Noko stein og blokk i dagen. (Stort sett i utkanten av vollen.) Vollen tykkjest rydda, samanlikna med området omkring.

Mål: 50 m NA-SV x 30 m SA-NV.

Beskrivelse. Grop i NV-utkant av vollen. Rundforma, graskledd, med søkk på ca. 1,0 m. Einerkratt m/stein like NNA for gropa. 1 prøvestikk gav kolfragment i det heilt øvste torvlaget. (Ca. 3 cm under torvoverflata.)

Mål: Diameter 3,0 m.

I N-utkant av vollen mogeleg oppmuring. Omlag totalt øydelagt.

Merknad: Det viser seg at kartet vårt var feilmerka, og at det her registrerte objekt er Geitsjøhallet feløger. Oppmuringa var bua ved feløgeret. Dette vart stadfesta under samtale med Videsjorden (sen.) og Henrik Brun (Uvdalsbonde).

GEITSJØEN 9

Dyregraver

Avmerket:

Kart: DAGALI F8
Flyfoto: R 1 C 7-4318

Gradteigsposisjon: 464870, Kartblad HEIN 1515 IV

Lokalisering og terrengbeskrivelse. På nordside av Geitsjøen, heilt i austenden. Omlag rett N for

"Revhølan". I ur, i skråninga ned frå austende av "Heinberget". Ca. 700 m N frå spissen av tangen som stikk ut i "Revhølan".

N-S hallande bratt fjellskråning. Sterk vier- og einervekst. Urete, med store mengder blokk i dagen. Myrdrag i austre- og sørvestre del av skråninga.

Beskrivelse. Tre dyregraver. Lengst i A grav 1. Rundforma og nedskoren i bakken, steinfora og noko utrasa i S-utkant. Torvdekka og grasvoksen.

Mål: Diameter ca. 2 m, db 0,7 m.

12 m lenger SV grav 2. I steinur, noko uformeleg og omrota. Laga av stein og heller, 0,5 - 1,5 m.

Mål: 3,0 x 4,0 m, db 1,5 m.

10 m S for 2, grav 3. Rundforma og nedskoren i bakken. Litt utflytande. Vier og einer i S-utkant.

Mål: Diameter ca. 3,0 m, db 0,5 m.

GEITSJØEN 15

Halvsirkelforma oppmuring

Avmerket:

Kart: DAGALI F8
Flyfoto: R 2 C 5-4318

Gradteigsposisjon: 445801, Kartblad HEIN 1515 IV

Lokalisering og terrengbeskrivelse. På sørside av Geitsjøen. 30 m N for "Geitsjøhytta", og ca. 8 m S frå strandkanten. Rett på sørside av blokk og på vestsida av tange.

Flatt strandområde med gras- og viervekst samt fjellbjørk. Stein og blokk i dagen.

Beskrivelse. Ei halvsirkelforma oppmuring av kant-runda stein, frå 0,2-0,5 m. Halvsirkelen har ein diameter på ca. 3,0 m. Oppmuringa er frå 0,3-0,75 m høg.

GEITSJØEN 13

Fastring

Avmerket:

Kart: DAGALI F8
Flyfoto: R 4 C 5-4318

Gradteigsposisjon: 452858, Kartblad HEIN 1515 IV

Lokalisering og terrengbeskrivelse. Sørside av Geitsjøen. Ca. 20 m S for Geitsjøen 12. I vest-skråninga av N-S gåande grusrygg. Ca. 750 m ASA frå "Geitsjøhytta". Ca. 520 m S frå vannkanten.

Grusrygger og kollar. Våtlen dt omkring, med stor viervekst. Urete.

Beskrivelse. Fastringa ligg ved stor blokk, på vestsida av kollen. Omrota, men godt synleg. Materialet er kantrunda stein og heller. Stor stein i V-utkant. I botnen kløyvd plank, delvis sundrotna. Litt grasvegetasjon.

Mål: l 0,75 m N-S
b 0,60 m A-V
h 1,00 m

Oppmuring.

Ved stor blokk ca. 50 m SV for førnemnde fastring. Omrota og delvis nedrasa. Synest best i SA. Oppmuringa ligg i ur, på vestkanten av gruskollen.

NB! Ikkje innplotta og avmerka pga usikkerheit og dårlege verforhold.

GEITSJØEN 17

Oppmuring

Avmerket:

Kart: DAGALI F8
Flyfoto: R 1 F 10-1572

Gradteigsposisjon: 454852, Kartblad HEIN 1515 IV

Lokalisering og terrengbeskrivelse. På sørside av Geitsjøen. På vestsida av Lågen. Ca. 10 m V for elva. Ca. 1 km NNA for brua over Lågen. På austside av rota av S-N gåande grusrygg. Open "voll" i A. Turistløype til brua like forbi.

Gruskollar og grusrygger i eit svakt S-N hallande lende. Mykje stein og blokk i dagen. Turrlendt. Noko myr og sterk viervekst ved elvekanten.

Beskrivelse. Oppmuringa har ei rektangulær form, (NS x AV vend). Den er bygd av kantrunda stein, og består av to steinlag. I N og NA to (store) blokker. Vegetasjonen inne i oppmuringa er gras og torv.

Mål: 3,0 m NS x 2,0 m AV (ytte mål), h 0,3-0,5 m.

På austside av (stor) blokk, rett ved oppmuringa, ei ny rundoval oppmuring av kantrunda stein.

Mål: 1,0 m NS x 0,5-0,7 m AV, h 0,4 m. Steinsett botn.

Samtalar med "fjellfolk". Nils Videsjorden (sen.) gav oss ein god del verdfulle opplysningar om Geitsjøen og området derikring. Han har eigedom retten over vatnet, og "Geitsjøhytta" på sørsida av vatnet er hans. Sidan 1912 har han støtt og stendig vore i fjellet. Som ung var han gjætar.

Han fortel at Geitsjøområdet er eit sers veleigna trekk-område for dyra, her er gode beiteforhold både på sør- og nordsida av vatnet. Nordsida er den beste når det gjeld beite, både for reinsdyr og sau. Det som hovudsakleg er mat for reinsdyr er gras, storr og lav.

Videsjorden fortel at på vinterstid dreg reinsdyra ned mot Ossjøen, fordi dette området då har eit betre beiteforhold. I denne samanheng nemner han at eit eventuelt damprosjekt i austenden av Geitsjøen/Lågen vil forstyrre dyretrekket mot Ossjøen.

Han nemner også at anleggsverksemd av all slag vil vere med og redusere viltbestanden storleg!

Fiske i Geitsjøen og tilgrensande elvar har stadig vore godt. Stor, fin aure har vore teke opp i mengder. Særleg er "Djupa" ei god fiskeelv. I dag er det Videsjorden og hans familie som fiskar i Geitsjøen.

A og SA for Geitsjøen kjem "Store Normannsslepa" ned. Den går over "Høljabrotet", over Lågen og vidare vestover. Den er i seg sjølv av stort verneverde, meiner Videsjorden.

I tillegg til desse opplysningane, fortel Videsjorden at der finst tre dyregraver rett V for brua samt ei god steinbu. Også på Geitsjøtangen, fortel han, ligg to dyregraver i god stand. (Dette er ikkje registrert, berre avmerka på kart: Dagali F8.) Området vart nøyte befart, men dei var ikkje mogeleg å finne. Årsak til dette var kanskje den voldsomme vierveksten, som kan ha gøymt dei bort.

Her kan det passe å nemne at der i området v/
Geitsjøen særleg, er tekne altfor mange prøvestikk/
utgravningar på ein etter vår oppfatning lite vit-
skapleg måte. Dette var trist å sjå!

Knut Brekke, 70 år, styrar av Heinsæter T.H.
20/8-74 tok eg ein rask tur for å tala litt med han.

Også han byrja som gjætar i fjellet. Han gjætte
stort sett på heile aust-vidda. Då "gjætarlivet" tok
slutt, byrja han med sæterdrift på Hein, og heldt på
med dette til 1968. Etter den tid har det berre vore
hyttedrift.

Hans syn på ei eventuell regulering av Hein, Halne og
Geitsjøen er "at dette er vitlaus framferd".

Han grunngjev sitt syn med at fyrst og fremst vert
store, gode fiskevatn øydelagde, her er gode beite-
område for rein og sau som kjem under vatn, her er
store trekkvegar, "Normannsslepa", og gode molte-
myrar i vestenden av Geitsjøen.

Samt alle læger, buer, dyregraver og restar frå
steinalder som vert rasert for all ettertid.

"Kan det være meininga at vi på denne måten smått om
senn skal slette ut oss sjølve? Vi bør bevare det
som er att av norsk natur!"

Han fortel at der "i si tid" vart drive sæterdrift
på "Geitsjøelægret". Eit stort, godt læger!

Grunnen til at ein del buer er torvkledde, fortel
han, er at dei har vore nytta vintersdagen.

Hein - kjem av "Heian", som tyder "langt bort".
(Heistøla?)

OSSJØEN 1

Jernvinneanlegg

Avmerket:

Kart: DAGALI H6
Flyfoto: R 1 E 12-4318

Gradteigsposisjon: 595944, Kartblad SKURDALEN 1515 I

Lokalisering og terrengbeskrivelse. Nordsida av utos ca. 200 m SØ for Ossjøen sæterstove. I sørvesthelling.

Nedskjæring 1 (lengst V): 3 m frå elvebreidd og 6 m S for bilveg. Indre mål 3 x 3 m.

Nedskjæring 2: 4 m frå elvebreidd og 6 m S for bilveg. Indre mål 4 x 4 m.

Begge nedskjæringar manglar SV-vegg. Dei er skore ned i bakken ca. $\frac{1}{2}$ -1 m. Avstand mellom dei ca. $2\frac{1}{2}$ m.

Prøvestikk i dei 2 nedskjæringane viste kollag ca. 10 cm under torva.

På forhøgningen mellom nedskjæringane viste prøvestikk eit djupt kollag som tok til like under torva.

Nedskjæringane ligg i utkant av myr i småkupert terreng med kraftig einervekst og noko bjørk.

Slagget ligg like nedanfor nedskjæringane, ikkje konsentrert i haug og delvis utvaska i elvekanten. Utbreiinga er vanskeleg å måla.

1 kolgrop like ved.

OSSJØEN 2

Koksteinlok.

Avmerket:

Kart: DAGALI H6
Flyfoto: R 2 E 12-4318

Gradteigsposisjon: X 594943, Kartblad SKURDALEN 1515 I

Lokalisering og terrengbeskrivelse. Nordsida av utos ca. 150 m SØ for Ossjøen sæterstove. I sørvesthelling 4½ m frå elvebreidd og 15 m S for bilveg.

Lokaliteten ligg i N-utkant av sandstrand med mål 7 x 4 m. Koksteinen kom fram ved prøvestikk.

Terrenget rundt er småkupert, tørt med lauvskog, krattvekst, vidje og einer. Stein og blokk ligg spreidd rundt.

Prøvestikk 1 x 1 m.

OSSJØEN 39

Koksteinlok.

Avmerket:

Kart: DAGALI H6
Flyfoto: R 12 E 10-4318

Gradteigsposisjon: \ 564936, Kartblad SKURDALEN 1515 I

Lokalisering og terrengbeskrivelse. På sørsida av Ossjøen i strandkanten ca. 250 m SSV for spissen av Langtangen. Koksteinen ligg spreidd omkring på stranda over eit område på ca. 15-20 m.

Vatnet dannar ei lun bukt der det ligg store sanddyner. Terrenget rundt er kupert med graskollar og myrdrag. Vidje, lyng og bjørkvekst i heile området.

OSSJØEN 40

Grop

Avmerket:

Kart: DAGALI H6
Flyfoto: R 1 E 10-4318

Gradteigsposisjon: 569945³, Kartblad SKURDALEN 1515 I

Lokalisering og terrengbeskrivelse. I N-utkant av rygg på sørsida av Ossjøen 500 m SSØ for spissen av Langtangen og 100 m S for strandlinje. (Målt ut fra NATO-kart 1 : 50 000.)

Gropa er sirkelrund med diameter $2\frac{1}{2}$ m og ca. 1 m djup. Under eit 5 cm torvlag, bare sand. Stein fleire stader i vegg.
Frodig bjørkvekst i gropa.

Ryggen har kraftig vegetasjon med lyng, einer og bjørk som dominans. Ryggen er avgrensa av myr på alle kantar.

OSSJØEN 34

Koksteinlok.

Avmerket:

Kart: DAGALI H6
Flyfoto: R 15 E 10-4318

Gradteigsposisjon: Kartblad SKURDALEN 1515 I

Lokalisering og terrengbeskrivelse. Lokaliteten strekkjer seg omlag frå tvers av spissen av Kolsfettangen på sørsida av Ossjøen, og innover, ca. 2-300 m mot innte (vestlegaste) bukta på sørsida. Koksteinen ligg spreidd omkring i eit belte på ca. 1,5-2,0 m frå stranda.

~~OSSJØEN 33~~

Steinalderlok.

Avmerket:

Kart: DAGALI H6
Flyfoto: R 14 E 10-4318

Gradteigsposisjon: \ 543934, Kartblad SKURDALEN 1515 I

Lokalisering og terrengbeskrivelse. Ca. 150 m frå inste bukta ved Kolsfettangen på sørside av Ossjøen. 2 m frå strandkanten vart funne eit flintavslag rett under sanden (ca. 2 cm under).

Området omkring er stort sett snautt, delvis våtlendt og vegetasjonen er lav-, vier- og einervekst. Jordsmonnet er stort sett sand- og grusavleiring. Sterkt erodert.

~~OSSJØEN 35~~

Grop

Avmerket:

Ikke avmerket.

Gradteigsposisjon: \ 543933, Kartblad SKURDALEN 1515 I

Lokalisering og terrengbeskrivelse. På flata like ved strandkanten S for Kolsfettangen. 150m ØSØ for vestlegaste bukta på sørside av Ossjøen. Ca. 400 m Ø for den nedlagde sætra på Kolsfet. (Målt ut frå NATO-kart.)

Terrenget i området er flatt, snautt, våtlendt og med lav-, vier- og einervegetasjon. Bjørk i SØ. Jorda er sterkt erodert.

Beskrivelse. Her vart funne fire groper, der den eine vart undersøkt. Alle fire var ca. 3,0-3,5 m i diameter og ca. 0,5-1,5 m djupe. Der var spreidd stein synleg i "veggene".

I gropa vi undersøkte lengst i Ø vart gjort store funn av råjern frå overflata og ca. 1 m ned i gropa. Gropa består av sand/grus og er 2 m i diameter. Funnet er innsamla og levert.

OSSJØEN 36 Steinalderlok.

Avmerket:

Kart: DAGALI H6

Flyfoto: R 17 E 10-4318

Gradteigsposisjon: 546933, Kartblad SKURDALEN 1515 I

Lokalisering og terrengbeskrivelse. På sørside av Ossjøen, like Ø for Kolsfettangen. Ca. 600 m Ø for vestlegaste bukt på sørside av Ossjøen. 1 m frå vatnet, i strandsone.

Funn: 3 avslag.

Terrenget omkring er S-N-hallande, tett tilvokse med lauvtre og einer. Våtlenkt, med turrare kollar.

Beskrivelse. Avslaga vart funne med 3-4 m mellomrom i strandkanten, like under det øvste sand-/gruslaget.

~~OSSJØEN 37~~

Steinalderlok.

Avmerket:

Kart: DAGALI H6

Flyfoto: R 13 E 10-4318

Gradteigsposisjon: 561935, Kartblad SKURDALEN 1515 I

Lokalisering og terrengbeskrivelse. På tange ca. 200 m NØ for Grotbekk (sæter), like utafor stor blokk i vatnet. På sørside av Ossjøen.

I området er stor lauvvekst, våtlendt med turrare kollar i. Småkupert. Terrenget hallar mot N, (mot Ossjøen).

Beskrivelse. Eitt avslag vart funne i vatnet rett utafor den store blokka i vatnet.

Merknad. Ossjøen S. I strandkanten frå Kolsfettangen i V og ca. 2 km austover fanst der kokstein. Denne var svært spreidd, var delvis gått i oppløysing, og det fall oss vanskeleg å avgrense desse førekomstane.

NB! Koksteinen er avmerka med svart tusj på flyfoto. Området er difor på det nærmaste avgrensa.

~~OSSJØEN 38~~

Steinalderlok.

Avmerket:

Kart: DAGALI H6

Flyfoto: R 12 E 10-4318

Gradteigsposisjon: 561935, Kartblad SKURDALEN 1515 I

Lokalisering og terrengbeskrivelse. På sørside av Ossjøen, ca. 500 m Ø for "Grotbækk". 3 m frå strand-

kanten, på vestsida av ei ca. 20 m lang strand, ved foten av ein liten kulle.

Terrenget er småkupert og består av kollar med myrdrag i mellom. Einer- og viervegetasjon. Tett bjørkeskog. Spreidd stein og blokk like ned i stranda.

Beskrivelse. 1 flintavslag.

Rett S for husa på "Grotbekk", 1 kolgrop, diameter 3,5 m.

OSSJØEN 41

Tandbergsætri

Avmerket:

Kart: DAGALI H6

Flyfoto: R 17 E 12-4318

Gradteigsposisjon: 585938, Kartblad SKURDALEN 1515 I

Lokalisering og terrengbeskrivelse. Sørsida av Ossjøen. Nær østenden av Ossjøen. (No nedlagt sæter.)

S-N-hallande terreng. Sterkt kupert. Kollete, rydda område. Store, markerte rydningsrøyser. Elles spreidde stein og blokk i dagen. Vier- og einervekst. Sterk einervekst i strandbeltet. Området er delvis avgrensa av eit nedrasa gjerde.

Beskrivelse. Området består av 3 tufter og tre kolgroper. Tuftene ligg i Ø-utkant av sætervollen.

Lengst i S tuft 1. Rektangulær form, med delvis synlege vegger av stein. 5,5 m ØV x 3,0 m NS (ytre mål). Den østre og vestre endevegg er borte. Nord- og sørvegg er bygt av eitt, delvis to lag med kant-

runda stein. Sterk einervekst i VSV utkant av tufta. Tufta er graskledd.

6 m ØNØ for 1, tuft 2. Rektangulær form. Lengderetning SØ-NV. SØ-vegg ser ut som en grasgrodd forhøyning av jord. Dei andre veggene av kantrunda stein og delvis synlege. Indre mål 6,0 x 3,5 m. Nokre av steinane i veggene er brukt til støtte for stolpar til gjerde. Tufta er graskledd. I Ø-hjørnet ligg ein 1,5 x 1,5 x 0,3 m haug med never som har plank og stein oppå.

Prøvestikk midt i tufta viste eit stort kollag ca. 10 cm under torva.

Dyretrekk går forbi ca. 1 m frå SØ-side av tufta.

5 m N for tuft 2, tuft 3. Rektangulær form, 4,5 x 3,5 m (indre mål). Veggene er av kantrunda stein og delvis utrasa, særleg østvegg. Ein del av vestvegg manglar. Veggens tykkelse frå 0,5-2,0 m og frå 0-1,2 m høge. Plankerestar står oppreist mot søre langvegg. Rotna stokkar ligg i midten av tufta med grasvekst rundt. I NØ-hjørnet einervekst.

OSSJØEN 42

Befaring over "Hauk seter"-området

Avmerket:

Kart: DAGALI H6
Flyfoto: R 18 E 12-4318

Gradteigsposisjon: X 941592, Kartblad SKURDALEN 1515 I

Lokalisering og terrengbeskrivelse. Området ligg lengst i Ø ved sørside av Ossjøen. Ikkje langt frå utfallsosen (ca. 500 m).

Vi gjekk over eit område på ca. 100 x 100 m. Det vi her registrerte var stort sett groper. Dei fleste viste kol i botnen ved prøvestikk. Vi fann 6 slike kolgroper. Dei låg plasserte delvis innafor, delvis utafor sætervollen. Mål: Diameter 3,5 m, djupn 1,5 m. Sætervollen var avgrensa ved eit steingjerde. Noko samanrasa.

I skogen ca. 100 m SSV for hytta, ei tuft. Kvadratisk form 4,5 x 4,5 m (ytre mål). Delvis øydelagd. Den er bygd av kantrunda stein. Inngang i nordvegg. Vegghøgde frå 0,5-1,0 m. Grasvegetasjon inne i tufta.

LANGEVATNET

Dyregraver

Lokalisering og terrengbeskrivelse. NV for Langevatn og ca. 1 km NV frå vatnet. Rett på sørsida av turistløype. Ca. 2 km ANA for "Høljabu". S for "Nordmannslepa".

Dyregravene ligg i ur på ein NS-gående rygg. Litt einer og lyng rundt om.

Beskrivelse. 4 sikre dyregraver ligg på rekke med lengderetning NS. Dei 2 nordlegaste delvis samanrasa. Dei 2 andre svært godt bevart. Dei hadde alle same forma, ca. 2,0 x 1,5 m, med lengderetning AV og ca. 1,5 m djupe der det ikkje var nedrasa. Dei var oppmurt av kantrunda stein. Avstand mellom dei frå N mot S: 50 m, 40 m, 8 m.

Merknad. Fleire moglege dyregraver i ura. To stader i ura var det små oppmuringar som moglegvis kan vera fastringar. Ei låg mellom dyregrav 3 og 4, og ei låg 3 m S for 4.

NB! Reguleringskart manglar dekning.

LANGEVATNET 1

Dyregraver m/ledegjerde

Avmerket:

Kart: DAGALI F9
Flyfoto: R 6 F 10-1572

Gradteigsposisjon: 455828, Kartblad HEIN 1515 IV

Lokalisering og terrengbeskrivelse. På sørside av Langevatn. Rett N for den lange ura på nordside av Slagsvolltangen. Ca. 800 m SSV for det smale sundet ved "Høljabu".

AV-gående rygg i eit NV-SA hallande lende. Rett i S, stor AV-gående ur. Storsteinet! I NA myrdrag hallande ned mot "Langevatnet".

Beskrivelse. Området består av to dyregraver, ledegjerde og ei stor blokk med oppmuring ved. Lengst i S, grav 1, som danna utspring for ledegjerdet. Grava er godt synleg, laga av kantrunda stein og heller, og er noko nedgraven i jorda. Delvis omrota, og litt samanrasa. Mål på hellene: 0,10-1,0 m l og 0,10-0,5 m b. Mål på grava: Ca. 2 m AV x 1 m NS. Ca. 0,7 m djup.

Ledegjerdet er ca. 22 m l. AV-retning. Eitt steinlag. 12 m mot SV, grav 2. Omlag same form og oppbygging som 1. Mål: 2 x 2 m, 1 m djup. Hellene er kantrunda, og har fylgjande mål: l 0,5-1,5 m, b 0,1-0,7 m.

Ca. 80 m rett S opp i ura, stor blokk. Oppmuring på austsida. Rundoval form, 2 x 1 m. Materialet er kant-runda heller. Tildels store heller, l 1,5-2,0 m og b 1,0-1,5 m.

Høgde på oppmuringa frå N, ca. 2 m. I A- og V-utkant av oppmuringa, store blokker. Den store blokka gjev god ly og markerer seg tydeleg i ura.

To prøvestikk i N-utkant av blokka, to moglege kvartsavslag.

SKRYKKEN 1

Steinbu (Løger)
"Slagsvoll-løgeret"

Avmerket:

Kart: DAGALI F9
Flyfoto: R 2 F 10-1572

Gradteigsposisjon: 463820, Kartblad HEIN 1515 IV

Lokalisering og terrengbeskrivelse. I vestende av "Skrykken", på nordside av den vestlege "armen" av vatnet. (Omlag vis a vis "Jonsbu".) Omlag midt mellom austspissen av "Slagsvolltangen" og "Dagfisketjørn".

Svakt hallande mot S. Lange grusrygger som går gjennom lendet. I SA myr og sterk viervekst. Ur og stor blokk-konsentrasjon av granitt rett ved løgeret. AV-gående høgdedrag rett N for løgeret.

Beskrivelse. Området består av eit stort løger, innhegning og ein stor voll.

Sjølve løgeret består av ei bu, inndelt i tre rom. I søre del eitt stort rom. 6 m NS x 4 m AV, (indre mål). Norddel er delt i to rom, 3 m NS x 2 m AV, (indre mål).

Inngang midt i søre gavlvegg.

Bua er i bra stand, den er mura av kantrunda stein og heller. Ein del av skiljeveggene er noko samanrasa, og hellene er falle inn i bua. Gjennomsnittleg veggbreidde 0,5 m. Vegetasjonen inne i bua er torv og grasdekke.

Totale mål: NS 10 m, AV 5 m, vegghegde ca. 0,7-1,7 m.
(Ytterveggene er ca. 1,7 m.)

2 prøvestikk i S-rom gav 2 jarnnaglar 5 cm under overflata, neverrestar 5 cm under overflata og spreidde kolfragment 5 cm under overflata.

NV for nordre vegg, ei stor (oppmuring) innhegning, rektangulær forma, orientert AV - NS. Den er delvis samanrasa. Innhegninga er mura av heller. Den er

todelt. Lengst i A eit rektangulært forma rom på 3 m AV x 3 m NS i V, 8 m AV x 7 m NS. Veggbreidde ca. 0,6-0,8 m. Vegetasjonen i innhegninga er gras og torv. I N-utkant av innhegninga, stor blokk.

På vestveggen av lågeret er mura eit kvadratisk forma holrom (som ein tunnell) ca. 2 x 2 m, av heller.

Stor open voll S for lågeret. Stein og blokk i dagen. Spreidd einer- og viervekst.

DAGFISKETJØRN 1

Dyregraver

Avmerket:

Kart: DAGALI F9
Flyfoto: R 3 F 10-1572

Gradteigsposisjon: 449827, Kartblad HEIN 1515 IV

Lokalisering og terrengbeskrivelse. På nordsida av Dagfisketjørnnet og 520 m A for vatnet rett under fjelltoppen som ligg NV for Slagsvollnuten. I ur.

Beskrivelse. Gravene ligg på rekke med lengderetning AV. Avstand mellom 1 og 2 er 30 m, avstand mellom 2 og 3 er 40 m. Grav 1 ligg like ved ein stor heller, den er samanrasa og derfor usikker. Grav 2 og 3 er intakt. Gravene har oval form og er oppbygd av kant-runda stein og heller av same type stein som i ura. Størrelse på steinane frå 0,2-1,0 m. Gravene er ca. 2 m lange, 1,3 m breie og ca. 1,7 m djupe der dei ikkje er samanrasa.

HØLEN 1

Steinbu

Avmerket:

Kart: DAGALI F9
Flyfoto: R 4 F 10-1572

Gradteigsposisjon: 457835, Kartblad HEIN 1515 IV

Lokalisering og terrengbeskrivelse. 5 m V for Høljabu og 4 m N for elv mellom Hølen og Langevatn.

Beskrivelse. Buas lengderetning er N-S, 3,0 x 2,5 m indre mål. Frå 0,5-1,6 m høge vegger av kantrunda stein, 0,3-1,0 m.

Veggene er torvdekt utvendig og har der ei sirkelrund form, medan forma innvendig er rektangulær.

Bortsett fra sørvegg og litt av austvegg, er resten av veggene intakt. Inngang i S.

I utkanten av vestvegg er ei oppmuring innvendig, eldstad, sannsynlegvis av nyare dato.

1 prøvestikk midt i tufta gav ein jarnnagle ca. 5 cm under torva. Restar av never og kol var spreidd rundt om i heile torva.

Mogeleg tuft 1 m V for steinbua ved Høljabu.

Mål: AV 4m x NS 2 m. Spreidd stein opp i dagen i rektangulær form. Golvet er graskledd. Ingen merker etter inngang.

2 prøvestikk i og like ved tufta utan resultat.

HØLEN 2

Oppmuring

Avmerket:

Kart: DAGALI F9
Flyfoto: R 5 F 10-1572

Gradteigsposisjon: 457834, Kartblad HEIN 1515 IV

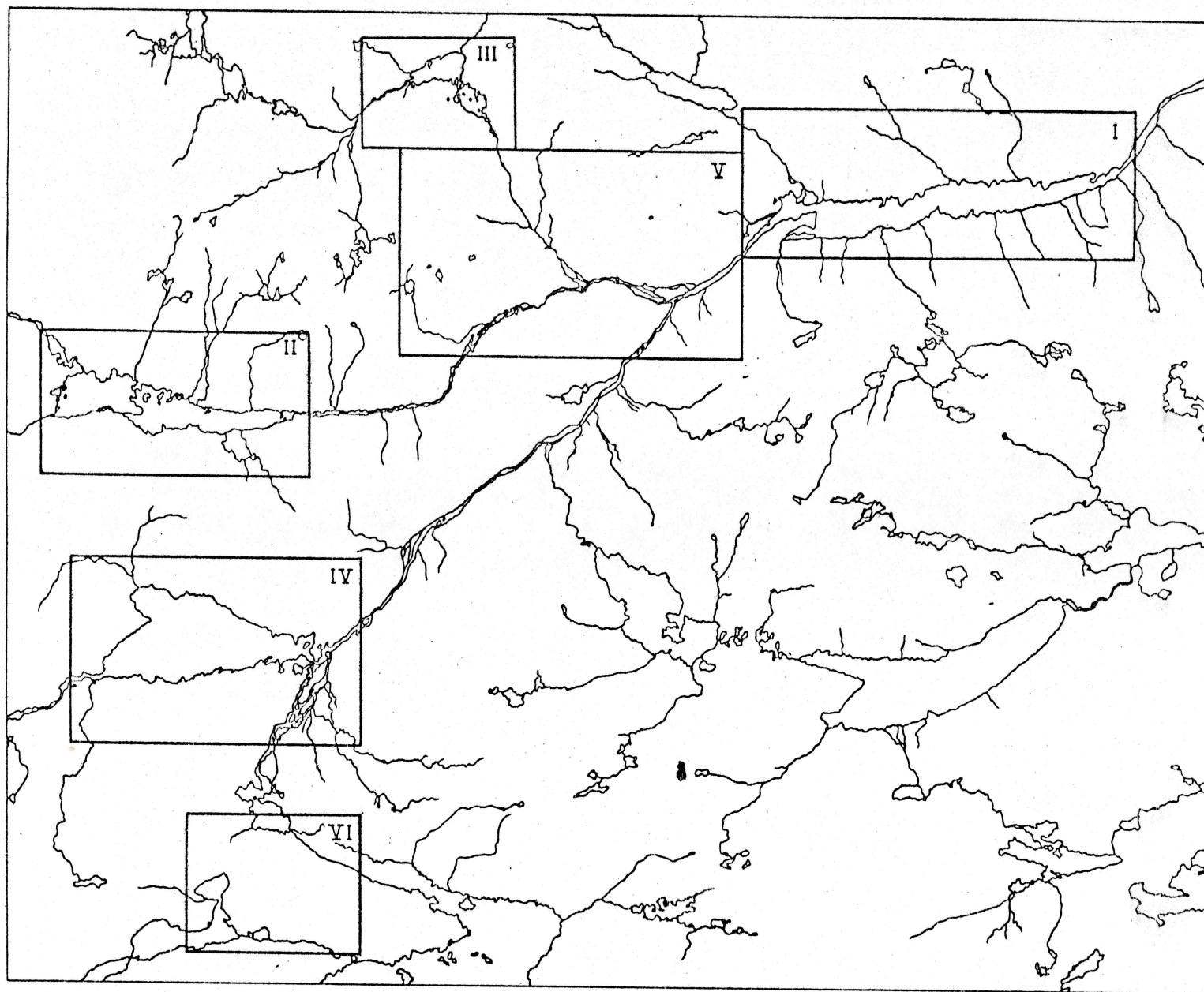
Lokalisering og terrengbeskrivelse. To oppmuringar ved stor stein 50 m NNA for Høljabu.

Beskrivelse. På nordsida av den store blokka er ei kvadratisk forma oppmuring på ca. 1,2 x 1,2 m i ytre mål. Oppmuringa er omrota med innrasa heller. Bygd opp av kantrunda stein og heller. Mosekledd inne, med spreidd grasvekst. 1 prøvestikk gav kolfragment 10 cm under jorda.

Rett NA, ei tuft, 3 x 3 m (ytte mål). Muren består av eitt steinlag. Med unntak av N, der det er to lag stein oppmura på einannan. Tufta er torvkledd og grasvekse.

ILLUSTRASJONER

<u>Fig.</u>	<u>Objekt</u>	<u>Motiv</u>
1		Panorama over Kolsfettangen, Ossjøen fra NNØ
2	Ossjøen 3	Antatt restaurerte leirovner i Ø-tuft
3	-- " -- 4	Gjenlukket hellekammer m/ kantsatt helle
4	-- " - 17	Tuft m/slagghaug
5	-- " - 20	Slagghaug og mulig tuft
6		Panorama over n.Hein fra NØ
7		----- " ----- " SV
8		Heinelvi-dalføret, Ossjøen i bakgrunn, fra V
9	n.Hein 1	Oppmuring, sanns. bogastelle
10	-- " - 6	Steinalderlok. i strandsonen
11	-- " - 8	----- " -----
12	-- " - 9	Oversikt m/steinalderlok. midt på bildet
13	-- " - 10	Koksteinslok. i strandsonen
14		Panorama, Bjordalsvatn, V-re og midtre del
15		Geitsjøen, Ø-del m/utos
16	Geitsjøen 3	Steinbu, Geitsjøelægret
17	--- " --- 11	--- " -- Geitsjøhytta
18	Hølen 1	Ruin v/Høljabu

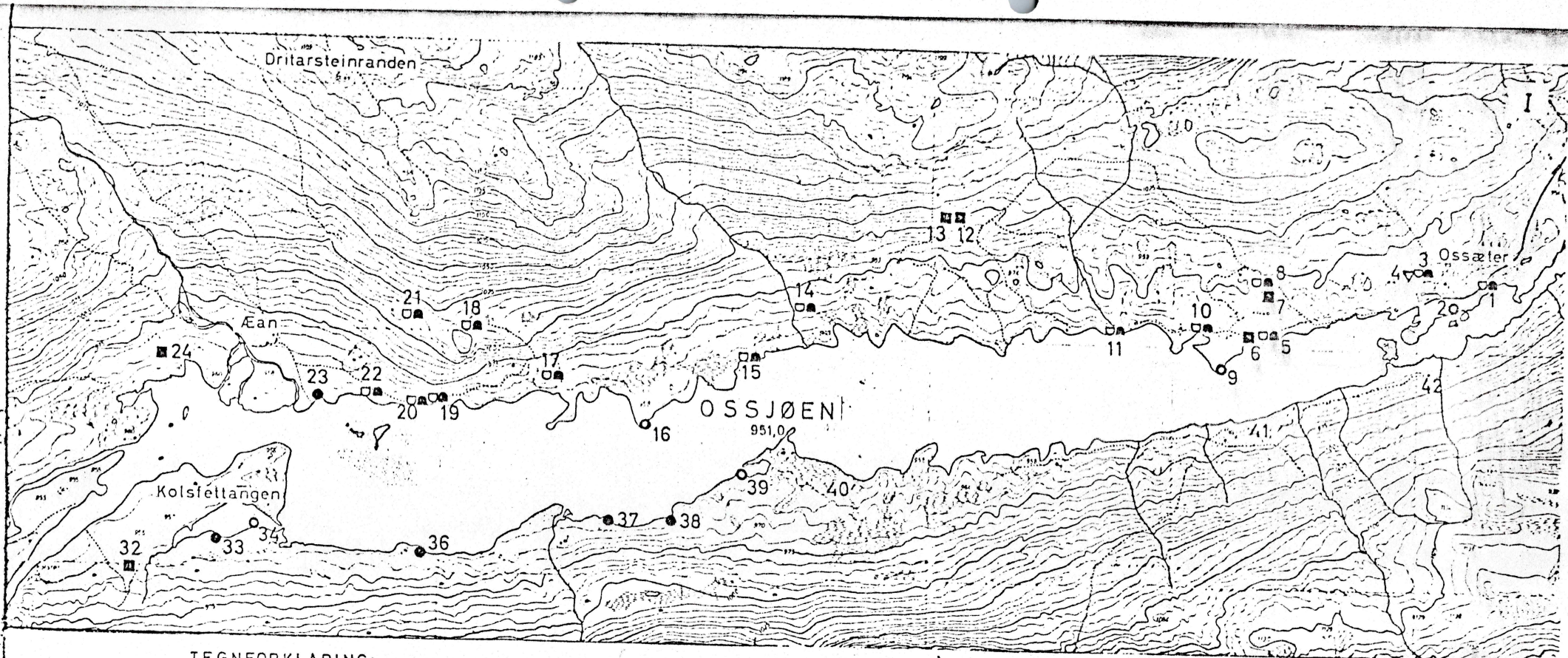

OVERSIKT OVER DETALJKART MED INNLAGTE FORNMINNER.

RETTELSE

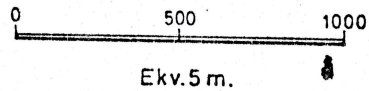
PÅ KART I III IV V OG VI FOR

OPPMURING LES OPPMURING

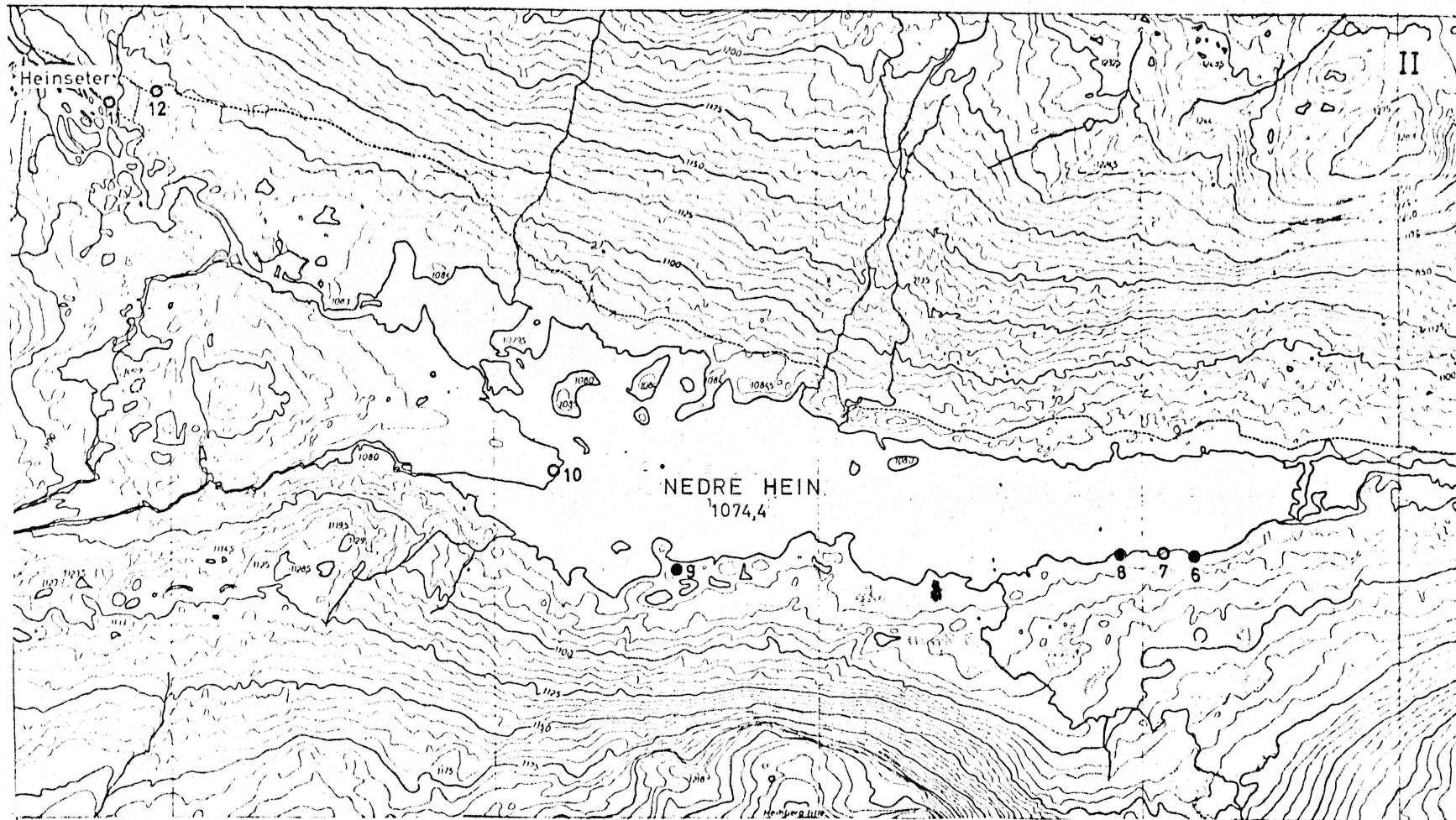

TEGNFORKLARING:

- Koksteinslokalitet.
- Steinalderlokalitet.
- Tuft / Ruin / Steinbu - usikker datering.
- ◻ Jernvinneanlegg.
- ▽ Oppmuning / Bogastille / fast ring.

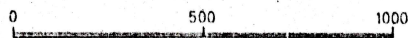

OSSJØEN

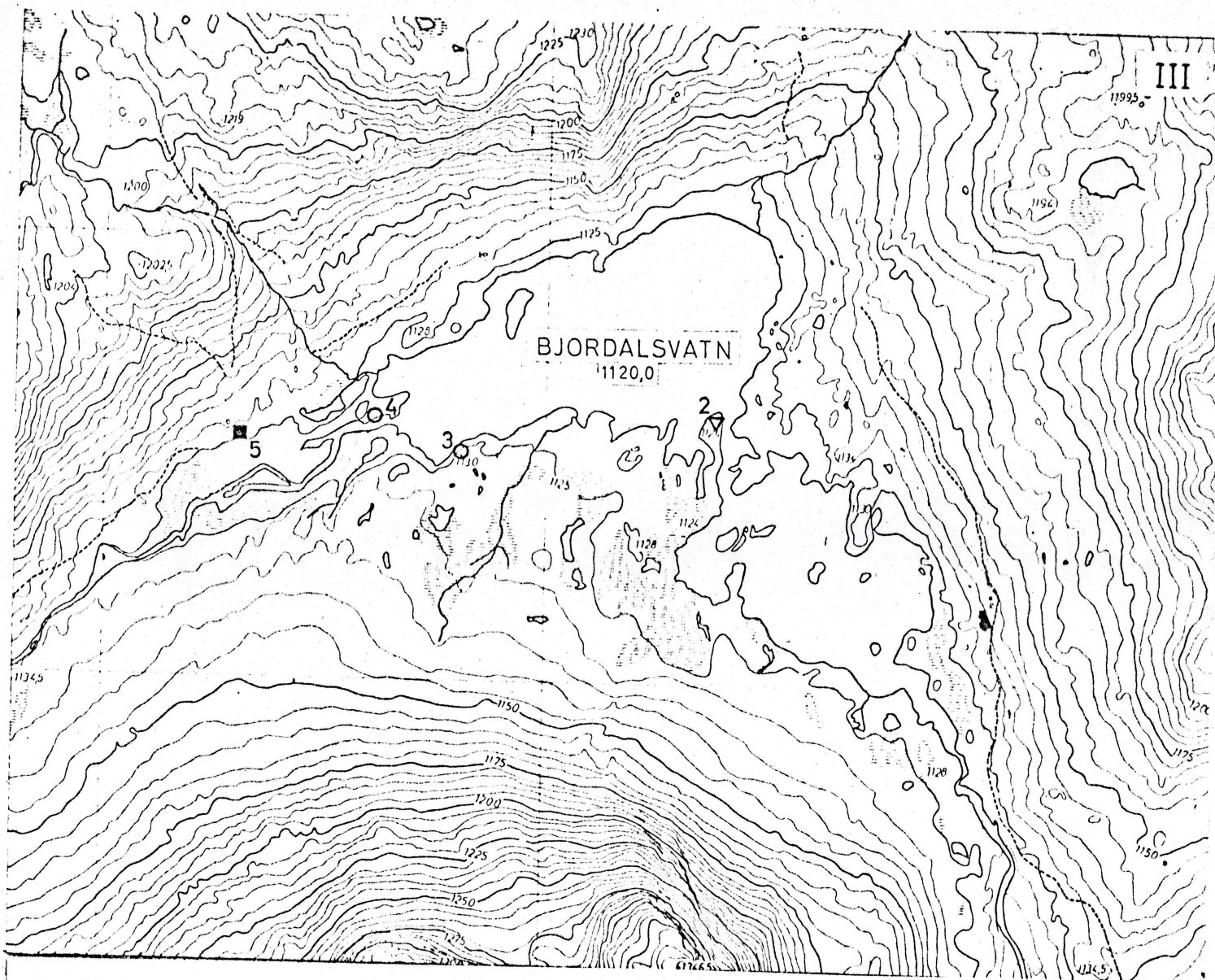
TEGNFORKLARING:

- Koksteinslokalitet.
- Steinalderlokalitet.

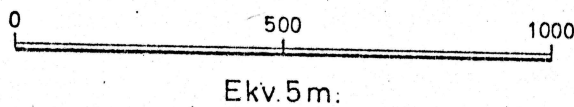
Ekv. 5m

NEDRE HEIN

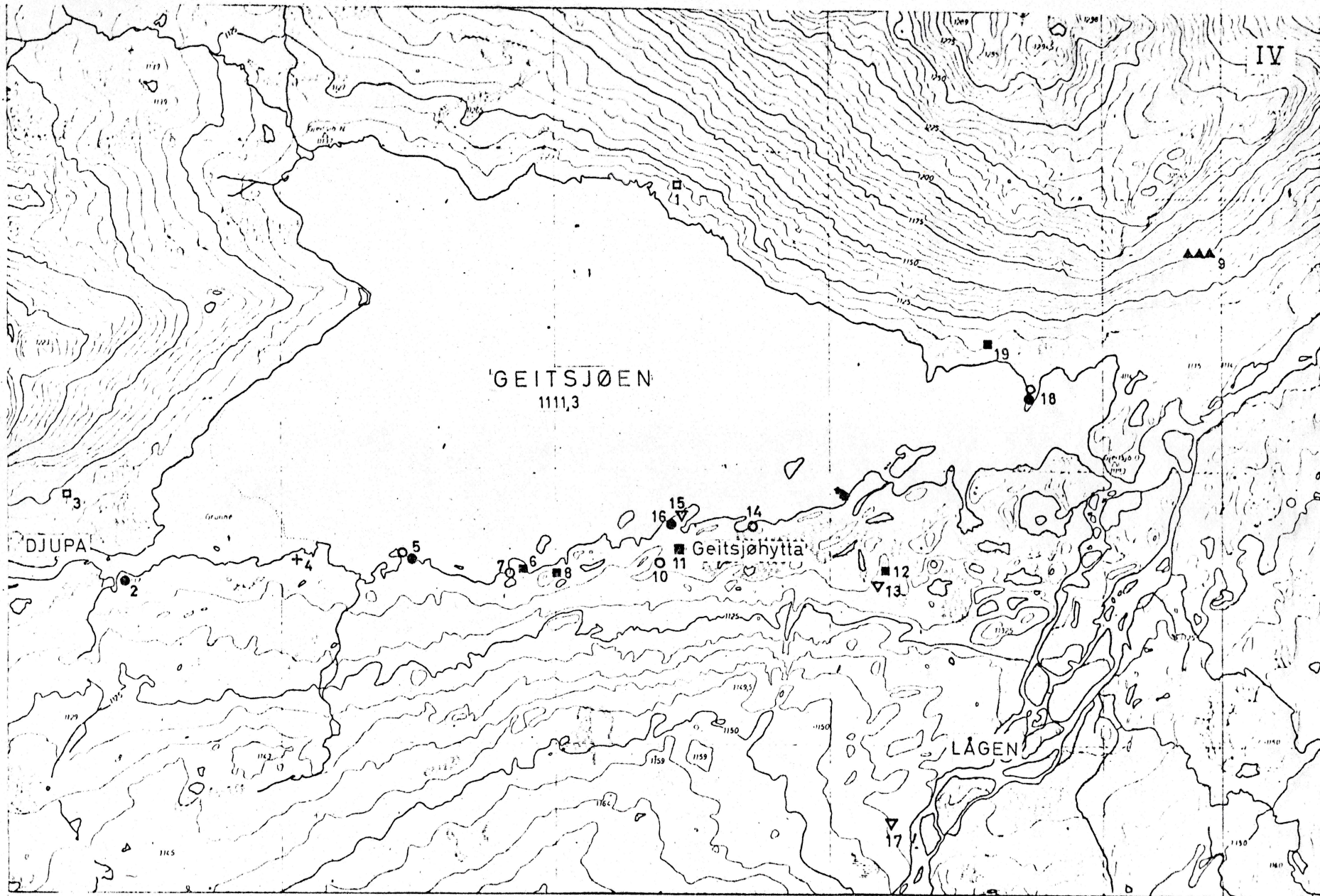
TEGNFORKLARING:

- Koksteinslokalitet.
- Tuft/Ruin/Steinbu - usikker datering.
- ▽ Oppmuning/Bogastille/fast ring.

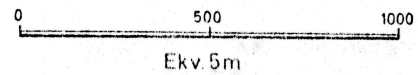

BJORDALSVATN

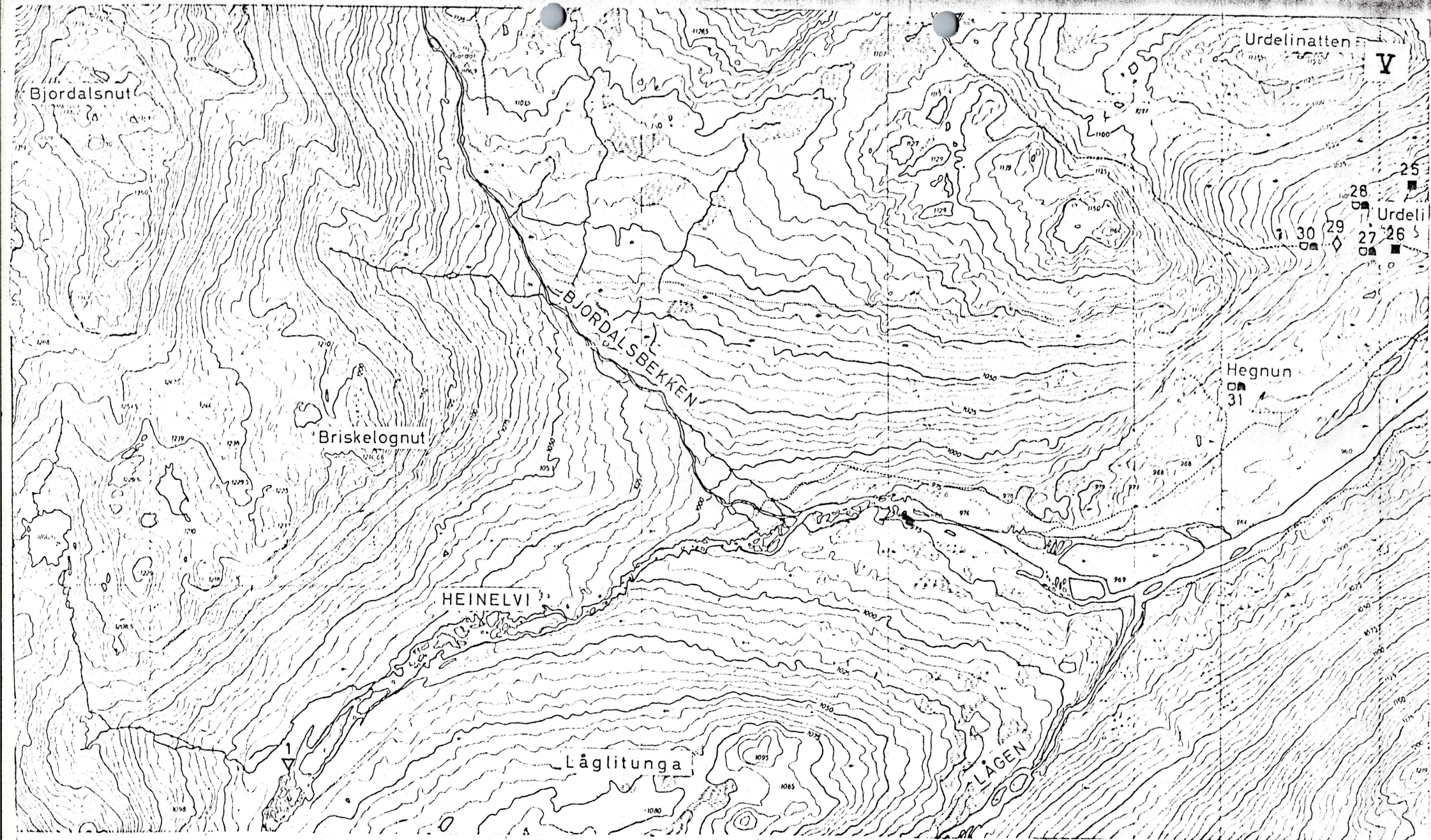
Lok. ved Bjordalsvatn er nummerert sammen med n.Hein

- TEGNFORKLARING:
- Koksteinslokalitet.
 - Steinalderlokalitet.
 - Tuft / Ruin / Steinbu - usikker datering.
 - Læger.
 - ▲ Dyregrav.
 - ▽ Oppmuring / Bogastille / Fast ring
 - + Mulig gravrøys.

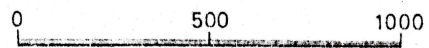

GEITSJØEN

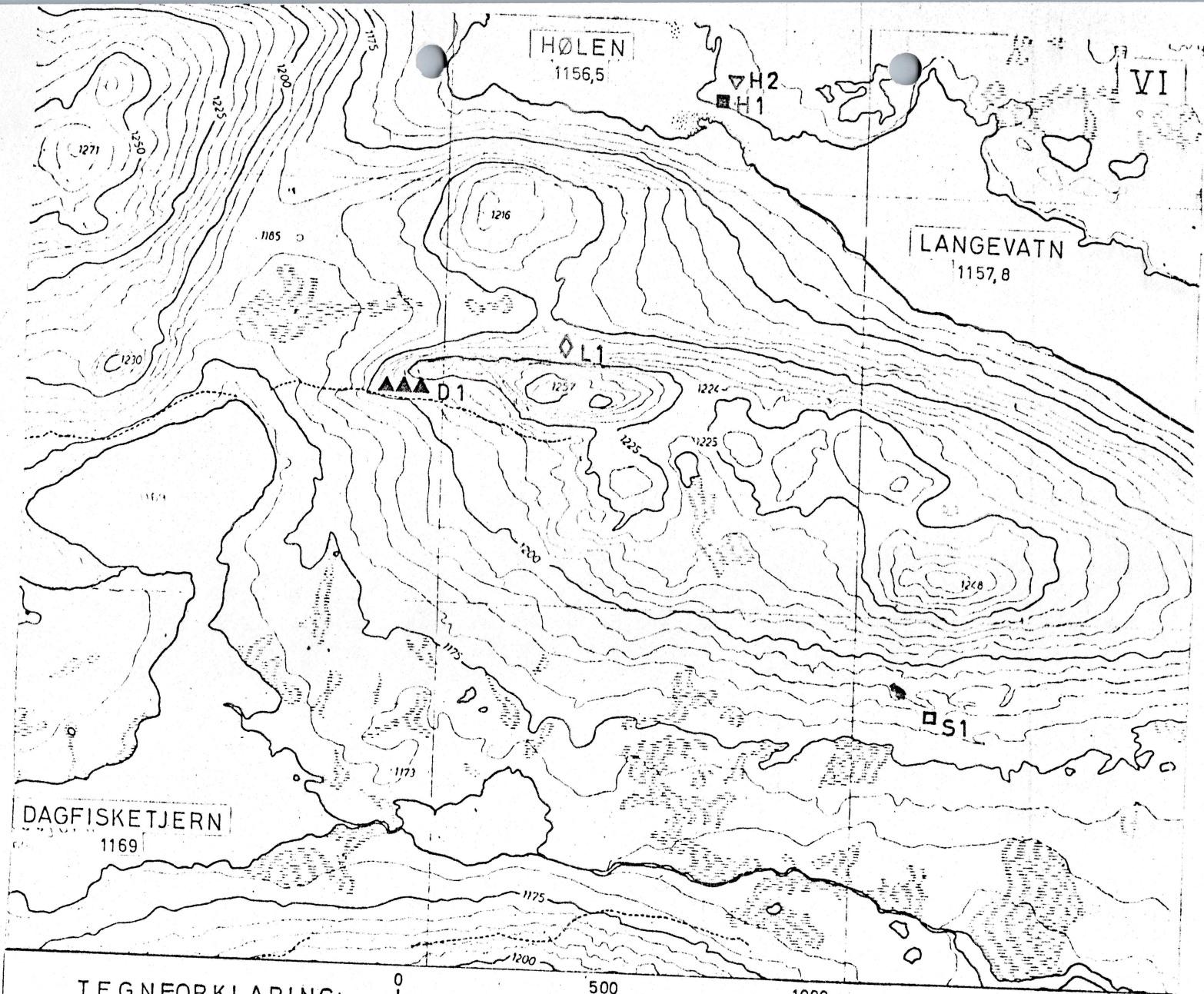
TEGNFORKLARING:

- Tuft / Ruin / Steinbu - usikker datering.
- ◻ Jernvinneanlegg
- ◇ Fangstanlegg
- ▽ Oppmuring / Bogastille / fast ring

Ekv. 5 m.

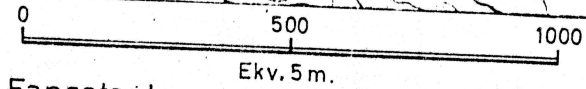
HEINELVI

TEGNFORKLARING:

- Tuft/Ruin/Steinbu-
usikker datering.
- Læger.
- ▲ Dyregrav.

- ◇ Fangstanlegg.
- ▽ Oppmuring/Bogastille/
fast ring.
- D - Dagfisketjern.

HØLEN / LANGEVATN /
SKRYKKEN / DAGFISKE

- H - Hølen.
- L - Langevatn.
- S - Skrykken.

FOTOLISTE. Registreringer i Dagalivassdraget 15. juli - 3. aug 1974

Film	Bilde nr. (Neg.)	Reg.,nr. og omr. altern.	Stedsnavn Stedsfesting	Motiv	Merknader	TATT FRA	Dato
						Retn.	
L1192	1	Ossjøen nr. 27	SV for Urdeli	Forsenkn. m/slagghaug bak	Spade skimtes	V	17/7
L1192	2	Ossjøen nr. 27	SV for Urdeli	-- " -- Spade i slaggh.	Umulig foto-terreng	NØ	17/7
L1192	3	Ossjøen nr. 21	Ø-kant av Olsætri	Tuft m/slaggh.	Utsikt mot innfallsos	NØ	18/7
L1192	4	-- " --	-- " --	-- " --	----"----	SØ	--"---
L1192	5	Ossjøen nr. 18	N for Bukollen Ø for Olsætri	V-tuft m/slagghaug		SØ	--"---
L1192	6	-- " --	-- " --	-- " --		N	--"---
L1192	7	Ossjøen nr. 17	Orsjoroi setervoll	Tuft m/slagghaug		N	--"---
L1192	8	-- " --	-- " --	----"----		V	--"---
L1192	9	Ossjøen nr. 20	S for Nysæter	Slagghaug og mulig tuft	Spaden skimtes v/anl.	Ø	--"---
L1192	10	Ossjøen nr. 3	N for Orsjoren seterst.	V-tuft m/mulig åre		V	22/7
L1192	11	-- " --	-- " --	Ø-tuft m/leirovner. Slagghaug øvst til h.		N	--"---
L1192	12	-- " --	-- " --	De antatt restaurerte leirovner i Ø-tuft		S	--"---

FOTOLISTE. Registreringer i Dagalivassdraget 15. juli - 3. aug 1974

Film	Bilde nr. (Neg.)	Reg.,nr. og omr. altern.	Stedsnavn Steds- festing	Motiv	Merknader	TATT Retn.	FRA	Dato
L1191	0	Ossjøen nr. 4	N for Orsjoren seterst.	Igjenlukket hellekammer m/kantsatt, oppreist helle bak		SØ		22/7
L1191	1	Ossjøen nr. 7	Nausteli N-side	Ruin på setervollen		Ø		23/7
L1191	2	Ossjøen nr. 8	N for Nausteli	Slagghaug m/forsenkn.	Lite kommer fram	NV		23/7
L1191	3	Ossjøen	SØ for Orsjoroi	Laftehogd tømmer		SØ		24/7
L1191	4	Ossjøen	Kolsfet- området	Oversikts- bilde over tangen mot Nysætri/ Olasætri på nordsida		SV		25/7
L1191	5	Ossjøen nr. 26	S for Urdeli	Ruin		NØ		26/7
L1191	6	Ossjøen nr. 11	Ved bekk V for tangene V for Urdeli	Slagghaug v/moderne naust		S		26/7
L1191	7	nedre Hein	S for innfalls- os	Oppmuring, mulig boga- stille. Tidl.reg. HTK 1970		N		28/7
L1191	8	nedre Hein	Sæls- strand- tangen (Særs- str.t.)	Kokstein- lok. på stranda og v/strand- vollen		SØ		28/7

FOTOLISTE. Registreringer i Dagalivassdraget 15. juli - 3. aug 1974

Film	Bilde nr. (Neg.)	Reg.,nr. og omr. altern.	Stedsnavn Steds- festing	Motiv	Merknader	TATT	FRA	Dato
						Retn.		
L1191	9	nedre Hein nr. 12	N-for Heinseter Ø for brua	Kokstein- lok. i stien		ØNØ		29/7
L1191	10	nedre Hein	V for innfalls- os	Oversikts- bilde		V		29/7
L1193	1	nedre Hein nr. 9	V-lige del av sjøen på sørsida	Oversikt. Steinalder- lok. midt på bildet nedenfor sjøen		S		29/7
L1193	2A	nedre Hein	Sørsida	Oversikt. Skimter Gjelle- tangen, som stikker ut fra høyre		V		29/7
L1193	2B	nedre Hein	Sørsida	---- " ---- nærmere		V		29/7
L1193	3	nedre Hein nr. 9	Sørsida	Steinalder- lok. på kollen i forgrunnen. Gjelletangen rett bak		SØ		29/7
L1193	4	nedre Hein	Situ- berget S for Situ- nuten	Oversikt. Heinelvi mot Ossjøen		V		30/7
L1193	5	--"---	--"---	---- " ----		V		30/7

FOTOLISTE. Registreringer i Dagalivassdraget 15. juli - 3. aug 1974

Film	Bilde nr. (Neg.)	Reg.,nr. og omr. altern.	Stedsnavn Stedsfesting	Motiv	Merknader	TATT Retn.	FRA	Dato
L1193	6	nedre Hein	Situ-berget S for Situnuten	Terrengtype mot Geit-sjøen som skimtes i det fjerne		N		30/7
L1193	7	nedre Hein	---"	Oversikt. Halnefjorden skimtes i bakgrunnen		Ø		30/7
L1193	8	nedre Hein	---"	Oversikt. Utfallsos og Heinelvi Ø for denne		NØ		30/7
L1193	9	nedre Hein nr. 6	SV for utfallsos	Steinalderlok. i strandkanten	Jakobsen finner skiferpil	V		30/7
L1193	10	nedre Hein nr. 8	SV for utfallsos	Steinalderlok. m/flintavslag i strandsonen nærmest		Ø		30/7
L1194	1	nedre Hein	Bjordalsnutens SØ-side	Heller m/oppmuring foran		SV		31/7
L1194	2	nedre Hein	Bjordalsvann	Oversikt, utfallsos og SØ-del		SV		31/7
L1194	3	nedre Hein	Bjordalsvann	Oversikt midtre parti av vannet		SSV		31/7
L1194	4	nedre Hein	Bjordalsvann	Oversikt innfallsos og NV-del av vannet		S		31/7

FOTOLISTE. Registreringer i Dagalivassdraget 15. juli - 3. aug 1974

Film	Bilde nr. (Neg.)	Reg.,nr. og omr. altern.	Stedsnavn Steds- festing	Motiv	Merknader	TATT	FRA	Dato
						Retn.		
L1194	5	nedre Hein	Bjordals- vann	Oversikt inn- fallsos og vestover		S		31/7
L1194	6	nedre Hein nr. 3	Bjordals- vann NV del	1130 m's høyden med koksteinlok.		V		31/7
L1194	7A	nedre Hein nr. 5	V for Bjordals- vann	Ruin Tuft på setervoll		SØ		31/7
L1194	7B	nedre Hein nr. 4	V for Bjordals- vann	Koksteinlok. på sandmo ved innfalls- os		V		31/7
L1194	8	nedre Hein	nedre Hein	Oversikt sør- sida og øst- ligste del av vannet ved utfallsos		V		1/8
L1194	9	nedre Hein	nedre Hein	Oversikt øst- lige og midtre del av vannet. Gjelletangen i midten		VSV		1/8
L1194	10	nedre Hein	nedre Hein	Oversikt Midtre del. Gjelletangen til høyre Selstrandtangen til venstre		SV		1/8
L1194	11	nedre Hein	nedre Hein	Oversikt vest- lige del m/ Selstrandtangen og Kristofferhølen		S		1/8

FOTOLISTE. Registreringer i Dagalivassdraget 15. juli - 3. aug 1974

Film	Bilde nr. (Neg.)	Reg.,nr. og omr. altern.	Stedsnavn Steds- festing	Motiv	Merknader	TATT FRA Retn.	Dato
L1194	12	nedre Hein nr. 1	Ø for n.hein v/Situ- bekkens samløp m/ Heinelvi	Oppmuring. Muligvis bogastille		V	3/8
1216	1	Ossjøen nr. 31	Hegnun seter- vollen	Tatt m/ slagghaug ved stien	Slagghaug gress- dekket t.h. for midten av bildet	NV	3/8
1216	2	---"---	---"---	--- " ---	Forsenkn. t.v. oven- for midten av bildet	SV	3/8
1216	3	---"---	---"---	--- " ---	Oversikts- bilde fra nr. 31 mot Hegnun/Hårå- natten	Ø	3/8
1158	A	Ossjøen nr. 21	Tatt fra Olasetri	Oversikt innfallsos Ossjøen og Kolsfettan- gens V-del			
1158	B	---"---	---"---	Oversikt Kolsfet. Ø-del.	4 steinalder- lok. (HTK langs sand- stranda)		
1158	C	---"---	---"---	Oversikt Ossjøens V-del m/ Kolsfettangen			
1158	D	---"---	---"---	Oversikt inn- fallsos og Kolsfet			